

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Koolikorralduse õppekava

Õilme Saks

**Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate
ettekujutus õpetaja rollidest
ning sellest tulenev täienduskoolitusvajadus**

Magistritöö

Juhendaja: Jüri Ginter
filosoofia knd

Läbiv pealkiri: Õpetajate rollikäsitus

Tartu 2010

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli anda ülevaade õpetaja muutunud rollist ning teha ettepanekuid õpetajate täienduskoolituseks. Teoreetilises osas on välja toodud erinevaid tõlgendusi õpetajatöö valdkondadest, ühiskonna poolt esitatavatest ootustest/nõudmistest. Kirjanduse ülevaatest selgub, et ühiskond vajab oluliselt muutunud rollipildi ning uuenenud pädevustega õpetajat.

Töö empiirilise analüüsi aluseks oli Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate seas läbi viidud küsitlus. Kokku osales 108 õpetajat (13 mees- ja 95 naisõpetajat).

Töös otsitakse kinnitust kolmele küsimusele:

- 1) kas mees- ja naisõpetajate arusaamad õpetaja rollidest on erinevad;
- 2) kas õpetaja arusaam oma rollidest sõltub töökogemusest;
- 3) kuidas erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi.

Olulisemad tulemused: (1) õpetajad peavad oma töös kolmeks olulisemaks tegevuseks ainetunni läbiviimist, suhtlemist õpilastega ning tundideks materjali ettevalmistamist; (2) õpetajatöö missiooniks on vastajate arvates õpilaste arengu tagamine, õpilaste õpioskuste arengu tagamine ja sotsialiseerumiskeskkonna kujundamine; (3) erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi suhteliselt sarnaselt. Koolitusvaldkondadest peavad õpetajad *väga vajalikuks* või *vajalikuks* võõrkeeli, erivajadustega õpilase märkamist, ainealast didaktikat ja metoodikat ning õpioskuste kujundamist.

Uurimuse tulemused kinnitavad, et õpetajatöö missiooniks on õpilase isiksuse arendamine, tema toetamine ning suunamine. Kool on õpilaste jaoks sotsialiseerumiskeskkond, kus laps omandab eluks vajalikud teadmised ja oskused. Õppetöö tugineb partnerlussuhetel (õpetaja – õpilane – lapsevanem). Kuigi varasemad uuringud on näidanud kodukeskkonna ja laste toimetuleku, sealhulgas akadeemilise edukuse, õpihuvi, heade sotsiaalsete oskuste ja suhete olulist seost ning kodude külastamist võib pidada üheks oluliseks koostöövormiks, siis saab käesoleva töö tulemuste põhjal järeldada, et väga paljude Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate jaoks on jäänud selle tegevuse olulisus siiski arusaamatuks.

Märksõnad: õpetaja, kooli-ühiskonna suhe, missioon, koolitusvajadus

Lehrerrollenbilder der Lehrerinnen und Lehrer an den kommunalen Schulen der Stadt Tartu und daraus folgender Fortbildungsbedarf

Tartu municipal schools' teachers' general idea of the teacher's roles and the necessity for inservice training due to this vision.

Resümee

Das Ziel der vorliegenden Magisterarbeit war, einen Überblick über die veränderte Rolle des Lehrers zu geben und die Vorschläge für die Fortbildungslehrgänge der Lehrer zu machen. Im theoretischen Teil wurden verschiedenen Auslegungen über die Bereiche der Lehrerarbeit, über die Erwartungen/Erfordernisse, die von der Gesellschaft gestellt. Bei Betrachtung der Literatur stellt sich heraus, daß die Gesellschaft ein wesentlich verändertes Rollenbild und Lehrer und Lehrerinnen mit erneuter Kompetenz braucht.

Als Grundlage der empirischen Analyse der Arbeit galt eine Befragung, die in den kommunalen Schulen der Stadt Tartu durchgeführt worden ist. Insgesamt haben daran 108 Lehrer und Lehrerinnen teilgenommen (13 Lehrer und 95 Lehrerinnen).

In der vorliegenden Arbeit werden Antworten auf die drei Fragen gesucht,

1. ob das Verständnis für Lehrerrollen unter Lehrern und Lehrerinnen unterschiedlich ist;
2. ob das Rollenbild der Lehrerinnen und Lehrer von den Erfahrungen abhängig ist;
3. wie die Lehrer und Lehrerinnen verschiedener Fächer ihren Fortbildungsbedarf einschätzen.

Wesentliche Ergebnisse: (1) Die Lehrer und Lehrerinnen halten in ihrer Arbeit das Durchführen des Unterrichts, den Umgang mit den Schülern und das Vorbereiten der Unterrichtsmaterialien für wichtig; (2) als Missionsaufgabe des Lehrerberufes wird das Garantieren der Entwicklung von Schülern, das Garantieren der Entwicklung von Lernfähigkeit und das Gestalten von Sozialisierungsfähigkeit angesehen; (3) die Lehrer und Lehrerinnen verschiedener Fächer denken über ihren Schulungsbedarf ähnlich. Von den vorgegebenen Fortbildungsbereichen halten die Lehrer und Lehrerinnen für *sehr wichtig* und für *wichtig* die Fremdsprachen, das Bemerken individueller Förderbedürfnisse der Schüler, die Didaktik und Methodik des Faches und das Fördern der Lernfähigkeit.

Die Ergebnisse der Untersuchung bestätigen, dass die Mission der Lehrerarbeit die Entwicklung der Persönlichkeit der Schüler, ihre Unterstützung und ihre Einrichtung ist. Die Schule ist für die Schüler eine Sozialisierungsumgebung, worin das Kind das für das Leben notwendige Wissen und Kenntnisse erwirbt. Der Unterricht beruht sich auf die

Partnerschaftsbeziehungen (Lehrer – Schüler – Elternteil). Obwohl die früheren Untersuchungen gezeigt haben, dass das häusliche Umfeld und das Zurechtkommen der Kinder, darunter akademischer Erfolg, Lerninteresse, gute soziale Kenntnisse und Beziehungen in einem wichtigen Zusammenhang stehen und der Besuch des Zuhause der Kinder kann als eine wichtige Kooperationsform angesehen werden, kann man aufgrund der Ergebnisse der vorhandenen Arbeit schlussfolgern, dass für viele Lehrer in den kommunalen Schulen in Tartu die Wichtigkeit dieser Tätigkeit trotzdem unverstänlich geblieben ist.

Stichwörter: Lehrer und Lehrerinnen, Erwartungen der Gesellschaft, wesentliche Tätigkeitsmerkmale des Lehrerberufes, Mission

Sisukord

Kokkuvõte	2
Resümee	3
Sisukord	5
Sissejuhatus	7
I TEOREETILINE ÜLEVAADE.....	8
1 Õpetaja roll	8
1.1 Rolli mõiste ja käsitusi.....	8
1.2 Varasemad uuringud	9
1.3 Muudatused ühiskonnas, mis põhjustavad õpetaja rollimuutusi	11
1.4 Ühiskonna ootused õpetajatele	13
2 Õpetajategevuse erinevad aspektid	17
2.1 Õpetajategevuse aspektide käsitusi	17
2.2 Sotsiaalsete oskuste kujundamine	19
2.2.1. Õpilase arengu ja kasvamise toetamine	19
2.2.2. Väärtuskasvatus	20
2.3 Korraldavad tegevused	21
2.4 Õpetaja kui informatsiooni vahendaja	24
2.5 Õpetaja kui õppiva organisatsiooni liige	25
2.5.1. Õppiva organisatsiooni käsitusi	25
2.5.2. Õpetaja kui õppija	26
2.6 Õpetaja kui professionaal	26
II UURIMISTÖÖ METOODIKA	28
3 Uurimus <i>Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus</i>	28
3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	28
3.2 Uurimuse metoodika	28
3.2.1. Valim	28
3.2.2. Küsimustik	30
3.2.3. Meetod	31
3.2.4. Protseduur	31
III UURIMISTULEMUSED JA ARUTELU	33
4Tulemused	33
4.1 Millised tegevused on õpetaja jaoks olulised	33

4.2 Millele kulub õpetaja tööaeg?	37
4.3 Milline on õpetaja vabaduse aste?	42
4.4 Milline õpetaja missioon on oluline tänapäeva koolis?	46
4.5 Milline on õpetaja vabaduse aste?	50
4.6 Milline on õpetaja koostöö?	55
4.7 Millise sisuga täiendõpet õpetaja vajaks?	59
5 Arutelu	64
Kasutatud kirjandus	68
LISA 1 Pöördumine koolijuhtide poole	
LISA 2 Pöördumine õpetajate poole	
LISA 3 Küsimustik <i>Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus</i>	
LISA 4 Küsimuse <i>Kui olulised on Sinu kui õpetaja jaoks alljärgnevad tegevused?</i> vastuste jaotus staažigrupiti	
LISA 5 Küsimuse <i>Kui suur osa Sinu tööajast kulub alljärgnevatele tegevustele?</i> vastuste jaotus staažigrupiti	
LISA 6 Küsimuse <i>Mille alusel saab otsustada, kas õpetaja on oma tegevustes vaba?</i> vastused	
LISA 7 Küsimuse <i>Milline on Sinu arvates õpetajate vabaduse aste alljärgnevate</i> <i>tegevuste osas?</i> vastuste jaotus staažigrupiti	
LISA 8 Küsimuse <i>Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?</i> statistilise andmetöötluse andmed	
LISA 9 Küsimuse <i>Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?</i> statistilise andmetöötluse andmed ainegrupiti	

Sissejuhatus

Seoses kiirete ja radikaalsete muudatustega ühiskonnas on paljudes ettekannetes ja deklaratsioonides korduvalt rõhutatud hariduse tähtsust, haridussüsteemid on nüüd silmitsi uute väljakutsetega. Endine Euroopa Komisjoni esimees Jacques Delors (1999) on öelnud, et õpetajarolli tähtsus muutuste käivitajana, mõistmise ja tolerantsi edendajana pole iial olnud ilmsem kui praegu. Tõenäoliselt muutub see veelgi olulisemaks.

Toetudes oma koolikogemusele on töö autor jõudnud arusaamiseni, et mida haritumad ning arenemis- ja õppimisvõimelisemad õpetajad on, seda enam suudavad nad rahuldada õppijate ning ühiskonna vajadusi. Oma professionaalsuse säilitamiseks ei piisa läbitud tasemeõppest, vaid ajaga kaasas käimiseks tuleb end pidevalt täiendada.

Käesoleva magistritöö teemat ajendasid uurima ühiskonnas toimunud muutused ja kooli muutunud roll, mis on endaga toonud kaasa ka muutused õpetajate kohustustes. Üle kümne aastase koolikogemuse põhjal tundub töö autorile, et õpetajatele on lisandunud uusi ülesandeid. Uued ülesanded on kaasa toonud õpetaja rollide muutuse. Õpetaja ei ole mitte ainult oma õppeaine edasiandja vaid ka õpilaste juhendaja ja suunaja ning nende õpimotivatsiooni toetaja. Kuna tavakoolis on erivajadustega laste hulk järjest suurenenud, on suurenenud ka vajadus individuaalse töö järele. Järjest enam puutub õpetaja oma töös kokku ka sotsiaalsete probleemidega.

Antud magistritöö eesmärgiks on anda ülevaade õpetaja muutunud rollist ning teha ettepanekuid õpetajate täienduskoolituseks. Tuginedes teoreetilisele materjalile püstitati kolm üldist uurimisküsimust, nendest lähtudes on üles ehitatud ka hilisem analüüsiosa:

1. Kas mees- ja naisõpetajate arusaamad õpetaja rollidest on erinevad;
2. Kas õpetaja arusaam oma rollidest sõltub töökogemusest;
3. Kuidas erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi?

Käesoleva töö uurimisülesanneteks on:

1. Töötada läbi teemakohane kirjandus;
2. Viia läbi uurimus Tartu linna munitsipaalkoolides, et teada saada, kuidas õpetajad on teadvustanud oma muutunud rolli;
3. Teoreetilise ja empiirilise materjali seostamine, et sõnastada ettepanekud.

Magistritöö koosneb eesti- ja saksakeelsest kokkuvõttest, sissejuhatausest, teoreetilisest ülevaatest, uurimismetoodika kirjeldusest, saadud tulemuste ülevaatest ja analüüsist, arutelust, viidatud kirjanduse loetelust ning lisadest.

I TEOREETILINE ÜLEVAADE

1 Õpetaja roll

1.1 Rolli mõiste ja käsitlusi

Rolli all mõistame ühiskonna või teatud grupi poolt normatiivselt heaks kiidetud käitumisviisi, mida oodatakse teatud kindlal positsioonil olevalt indiviidilt. Rollid peegeldavad indiviidi tasandil norme ja võimusuhteid. Teatud tegevuse eest vastutavalt või teatud positsioonil olevalt isikult oodatakse positsioonikohast käitumist (Alas, 1999). Peaaegu igal elu hetkel on inimene teatud rollides ja see võimaldab rollikirjelduse kaudu iseloomustada indiviidi käitumist erinevates situatsioonides.

Biddle (1998), kes on uurinud erinevaid rollikäitumisi, on väitnud, et ühiskondliku rolli mõiste võeti kasutusele 1920. aastatel, peegeldades vähemalt kolme olulise asjaga seotud isiku mõju: Linton, Moreno ja Mead. Need kolm meest esindasid sotsiaalteaduste kolme erinevat distsipliini ja kasutasid rolli mõistet teatud määral erinevalt. Biddle (1998) ise eristab termini „õpetaja roll“ puhul kolme käsitlust:

1. Roll kui käitumine (*Role as Behavior*), kus keskendutakse õpetajate käitumisel töösituatsioonis (st koolis või klassiruumis), eeldades, et õpetaja käitumine on olemuslik akt, mida saab otseselt vaadelda.

2. Roll kui ühiskondlik positsioon (*Role as Social Position*), kus viidatakse õpetajate poolt kantavale identiteedile või ühiskondlikule positsioonile.

3. Roll kui ootused (*Role as Expectation*), kus terminit „õpetaja roll“ kasutatakse viitamaks ootustele, mis õpetajatele esitatakse. Mõned nendest ootustest on õpetajatel endil, kuid mõned ootused on vanematel, kooli administratsioonil, õpilastel, poliitikutel ja üldsusel. Mõned ootused on normatiivsed, kuid teised võivad esindada uskumusi, eelistusi või teisi mõtteviise. Ükski nendest nimetatud mõistetest õpetaja rolli kohta ei välista teisi (Biddle, 1998).

Kahekümnenda sajandi Michigani juhtivaim sotsiaalteadlane Kahn ja tema meeskond käsitlesid rolli kui tegevuste kogumit, mida konkreetselt ametikohalt oodatakse (Kahn, Wolfe, Quinn & Diedrick Snoek, 1964).

Ka Eestis on käsitletud õpetaja tegevusi erinevatest aspektidest. Üheks levinud võimaluseks on eristada erinevaid tegevusi ja rolle. Türi Vallavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Triin Pärna on käsitlenud õpetaja rolli järgmiselt: ennekõike tuleb

õpetajal olla hea õpetaja, lisaks sellele veel kolleeg, alluv, eestvedaja, juht, kasvataja, hea rääkija, kuulaja ja ülesannete jagaja (Pärna, 2003).

Kiired muutused ühiskonnas on endaga kaasa toonud muutusi ka õpetaja rollis. Kreitzberg, kes oli 1995. aastal Eesti Vabariigi haridusminister, on öelnud õpetaja rollide kohta, et need on piiranguteta ja avatud ning eeldavad pidevat andumust ja valmisolekut (Kreitzberg, 2000). Käesolevaks aastakümneks on kooli roll ja ülesanded muutunud ning see esitab uusi nõudmisi ka õpetajaile. Õpetajatel tuleb õpetada mitmekultuurilises klassis, tegeleda tavaklassides ka erivajadustega õppijatega, püüda õppetöös tõhusamalt kasutada infotehnoloogia võimalusi, lisaks veel tegeleda kooli ja õppekava arendusega ning otsida võimalusi vanemate paremaks kaasamiseks kooliellu (Loogma, Ruus, Talts & Poom-Valickis, 2009).

Käesolevas töös käsitletakse õpetaja rolli läbi erinevate tegevuste, mis seotud erinevate osapooltega (õpetajad, õpilased, kooli juhtkond, kooli teised töötajad, lapsevanemad). Kuna erinevad osapooled suhtuvad õpetaja ülesannetesse erinevalt, on neil ka erinevad ootused õpetajatöö suhtes ning seetõttu võib õpetaja rolli pidada väga mitmetahuliseks.

1.2 Varasemad uuringud

Niivõrd, kui naistel ja meestel on erinevad spetsiifilised sotsiaalsed rollid, käituvad nad erinevalt, koguvad endale erinevad oskustepagasid ning püüdleval elus erinevate eesmärkide suunas (Eagly, Wood & Johannesen-Schmidt, 2008). Viimastel aastatel on viidud läbi arvukalt uurimusi, mis on keskendunud õpilaste hinnangutele erinevast soost õppejõududele. Erinevad uurijad on leidnud, et mees- ja naisõppejõududesse suhtutakse erinevalt viisidel, mis kattuvad suguliste stereotüüpsete ootustega suhtlemisest ja suhtlusmustritest ning võivad olla seotud erinevustega õpetamisstiilides (Starbuck, 2003). OECD rahvusvaheline õpetamise ja õppimise uuring (*Teaching and Learning International Survey*) on esimene rahvusvaheline võrdlusuuring, milles uuritakse õpetajaid ja nende töökeskkonda, saamaks teavet õpetamise ja õppimise ning koolijuhtimise tõhustamiseks. TALIS-uuringust selgub, et Eesti õpetajaskond on Leedu ja Norra kõrval üks vanemaid ning Leedu, Bulgaaria, Slovakkia, Sloveenia kõrval samuti ka üks feminiseerunumaid (Loogma et al., 2009). Haridusstatistika andmetel on Eestis täna olukord, et ligi 40% õpetajatest on üle 50 aasta vanad ja noorte õpetajate pealekasv järjest vähenemas ning aastatel 2005—2008 olid Eesti üldhariduskoolides ligi 86% naisõpetajaid (Üldhariduskoolide ja täiskasvanute ...,

2010). Kuna õpetajate sooline ja vanuseline koosseis on muutunud, siis on vajalik välja selgitada, milline on selle muutuse seos õpetajate üldiste arusaamade muutumisega. Kui mees- ja naisõpetajate arusaamad on erinevad, siis võib eeldada, et õpetajate soolise koosseisu muutus on toonud kaasa ka muutused õpetajate keskmistes arusaamades.

Väga paljud autorid (nt McLaughlin & Pfeifer, Carter, Cushing, Sabers, Good jt) on tundnud huvi algajate ja kogenud õpetajate kutsealase arengu vastu. Uuringutest on ilmnenu, et kogenud õpetajad oskavad paremini õppetööd korraldada ja reageerivad tüüpilistele situatsioonidele kiiresti (Krull, 1998). Krull jõudis oma uuringutes järelduseni, et pedagoogilised arusaamad ja tõekspidamised arenevad koos koolikogemusega teatud astmeni välja ning jäävad seejärel samale tasemele kuni karjääri lõpuni (Krull, 2002).

Tänases koolis valdab nn traditsiooniline kooli ja kodu ühesuunaline suhe: domineerivad õpetajad ja teised kooliga seotud spetsialistid, kes kirjutavad vanemale ette, mida teha (Kikas, 2006). Seega on suhtlejaks üks pool. Kuid lapse individuaalset arengut silmas pidades on oluline, et lapse arengut toetaksid koos töötades nii erinevad süsteemid (kool, kodu) kui ka täiskasvanud (lapsevanemad, erialaspetsialistid) (Kikas, 2006). Siin muutub oluliseks just õpetajate roll, kelle ülesandeks on luua võimalused koostööle lapsevanematega. Kannatlikult tuleb otsida kontakti kõigi vanematega, julgustada neid avaldada oma arvamust, olla nõuandjaks ja ärakuulajaks, toetada ning kiita (Zobel, 2005). Uurimused on üheselt näidanud kodukeskkonna ja laste toimetuleku (sealhulgas akadeemilise edukuse, õpihuvi, heade sotsiaalsete oskuste ja suhete) olulist seost (Christenson & Buerkle, 1998, viidatud Kikas, 2006 j).

Õpetaja professionaalne areng toimub läbi elu. Olenemata sellest, kui tõhus on olnud ettevalmistus põhiõppes, tuleb ajaga kaasas käimiseks end pidevalt täiendada. Eesti hariduskorralduses on võetud selge suund õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisele. Nii „Õpetajate koolituse raamnõuded“ (2000) kui ka „Täiskasvanute koolituse seadus“ (2009) toetavad töötajat tööalases täienduskoolituses osalemises. „Õpetajate koolituse raamnõuete“ (2000) järgi on õpetajate täienduskoolituse eesmärgiks toetada õpetajate kutse-, eri- ja ametialast arengut. Ka õpetajate kutsestandardis (Õpetaja, 2005) on õpetajatöö kutsealase arengu valdkonnas välja toodud enesetäiendamise olulisus. Krull (2002) jõudis oma uuringutes järelduseni, et professionaalse arengu käigus omandatavad teadmised ja oskused väärtustuvad alles praktilisel rakendamisel ning tagasiside hinnanguna on võimalik täpsemalt määratleda konkreetne enesetäiendusvajadus (Krull, 2002).

1.3 Muudatused ühiskonnas, mis põhjustavad õpetaja rollimuutusi

Rääkides tänasest, peame kindlasti mõtlema juba homsele. Mitte ainult õpetaja, vaid kogu ühiskond vastutab uue inimese arengu eest. Täna tuleb inimestel arvestada tõsiasjaga, et ühiskond on astunud uude arengufaasi. Ühiskonnas toimuvate muutuste kiirus on sedavõrd suurenenud, et selle liikmed on lausa sunnitud pidevalt õppima, jäämaks ühiskonna liikmeteks (Jarvis, 1998).

Seega ei tule haridust mõjutavaid tegureid otsida mitte haridusest endast, vaid nende jõudude seast, mis määravad kogu ühiskonna arengu pikemas ajaperspektiivis. Ühiskonnas aset leidvad muudatused seavad haridusele suuri väljakutseid ning nõuavad õpetajatelt valmisolekut nende muudatustega kohanemiseks. Euroopa Komisjoni poolt välja antud Hariduse valges raamatus on rõhutatud, et homme ühiskond saab olema ühiskond, mis investeerib teadmisesse, õpetamise ja õppimise ühiskond, milles iga indiviid kujundab oma individuaalse haridustee (White Paper, 1996).

Haridussfääri arengutest tulenevad uued nõuded õpetajatele:

- veendumus, et haridus peab olema kättesaadav kõigile;
- esmaste õpingute perioodi pikenemine;
- elukestva õppe kasvava tähtsuse tunnustamine;
- suurem rõhuasetus üldharidusele, mis pigem valmistaks ette lapsi ja noori eluks kui valmistaks neid ette oskustega teha konkreetseid töid;
- üha suurem rõhuasetus grupitööle ja ka laiemalt – ettevõtmiste koordineerimisele;
- keskkonnaga seonduva tähtsustamine, tolerantsuse ja vastastikuse mõistmise väärtustamine (Bergen, 2003).

Teisalt peab õpetaja arvestama olukorraga, mis on haridussfääris ja ühiskonnas välja kujunenud:

- süvenev ebavõrdsus, sotsiaalse sidususe kahanemine;
- noorte süvenev võõrandumine ja koolist väljalangemine;
- noorte kõrge tööpuudus ning süüdistused, et noored ei ole küllalt hästi orienteeritud tööturule sisenemiseks;
- etniliste pingete aktualiseerumine, ksenofoobia ning rassivaenu kasv; religioosete sektide mõjuvõimu kasv; narkomaania ja noorte vägivallaga seonduvate probleemide teravnemine;
- konkurentsi ja materiaalse edu kasvav väärtustamine (Bergen, 2003).

Selle tulemusena iseloomustab 21. sajandi algust kogu maailmas paradoksaalne olukord, kus õpetaja roll muutub aina olulisemaks ja nõuded neile aina keerulisemaks, töötingimused, palgad ning staatus aga halvenevad (Bergen, 2003).

Samasugused tendentsid toimivad ka Eestis. Ning sellest on hakatatud tasapisi ka aru saama. „Eesti haridusstsenaariumid 2015“ töötati välja selleks, et algetada diskussioon Eesti hariduse tuleviku üle. Arvestades kahe võtmeteguri koosmõju, töötati välja neli ühiskonna ja hariduse tulevikuvisioni lähtudes kahest näitajast:

1. Ühiskonna sidusus, integratiivsus

- 1) lahutav ühiskond, kus puudub dialoog ja kommunikatsioon erinevate huvirühmade vahel;
- 2) ühendav ühiskond, mida iseloomustab tugev keskkiht ja suhteliselt vähe mahajääjaid ning kus domineerivad koostöösuhted ja üksteiselt õppimine.

2. Ühiskonna uuenemisvõime

- 1) kõrge uuenemisvõimega ühiskond, millega kaasneb kõrge innovaatus, kõrged püüdlused ja eneseusaldus;
- 2) madala uuenemisvõimega ühiskond, kus domineerib majanduslik „realism“ ning madal püüdlusenivoo (Loogma, Ruubel, Ruus, Sarv & Vilu, 1998).

Idealis võimaldaks stsenaarium „Õpi – Eesti“ (ühendav ühiskond ja suur uuenemisvõime) kõigil, nii maal kui linnas, omandada parimat haridust, et üha nõudlikumas ühiskonnas hakkama saada ja selle arengusse panustada (Loogma, s.a.).

Hariduse muutunud rollist ühiskonnas kirjutab ka Vooglaid. Kiiresti muutuv maailmas, kus me elame, on vaja kõikjal saavutada, et ei katkeks põlvkondade järjepidevus, et tugevneks identiteetide süsteem, et toimuks rahvuse ja riigi taastootmine, et säiliks eeldused püsida väarikana teiste rahvaste hulgas ning luua ja hoida väärtusi, mida vajatakse selleks, et inimesed käituksid kooskõlas ühiskonnas ja kultuuris kehtivate normidega, oleksid suutelised olema iseseisvad ja vabad, tunneksid end hästi ja oleksid õnnelikud. Selle kõige üheks eelduseks on haridus (Vooglaid, 2008).

Nüüdisaegses ühiskonnas on kool kasvava inimese jaoks üks olulisemaid ja mõjusamaid arengukeskkondi, mida üldjuhul ei ole võimalik (vähemalt koolikohustuse lõppemiseni) vältida (Ruus et al., 2007). Kool ei ole õpilaste ega õpetajate oma, vaid institutsioon, mis on loodud ühiskonna ning kultuuri järjepidevuse teenimiseks (Kuurme, 2007). Riiklikus programmis "Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000 – 2007" on öeldud, et Eesti kooli ülesanne on teha ühiskonna arengueesmärgid ja kultuuriline keskkond mõistetavaks kõigist rahvustest õppureile, avardada indiviidide arusaamu teistest kultuuridest, leida ja laiendada eri rahvusrühmade kultuurilise läbikäimise vorme ja viise (Integratsioon...,

2000). Seega ei piisa õpetajatöös vaid ainetundmisest, kaasaegses ja multikultuurilises ühiskonnas muutub palju olulisemaks isiksuse areng.

Kõige kiiremad nihked hariduskorralduses on kindlasti seotud uute infotehnoloogiate levimisega. Infoühiskond esitab küllaltki kõrgeid nõudmisi inimese enesekontrolli ja enesedistsipliini osas. Eriti oluliseks muutub oskus teha õigeid valikuid ja arvestada partneritega. Hea pedagoog suudab anda õpilastele edasi vajalikud teadmised infotehnoloogia valdkonnas ja samal ajal aidata areneda nõutavaid isiksuseomadusi (Vassiltšenko, 1998).

Infotehnoloogia areng aitab õpetajatel täiendada õpetamismeetodeid ja võtta kasutusse uusi õpetamisstiile, samas toetab uus tehnoloogia ka õppeprotsessi. Hawkrigde on oma uurimuste põhjal toonud välja kuus põhjust infotehnoloogia rakendamiseks koolis, pidades neid kõiki olulisteks:

- **sotsiaalsed** – infotehnoloogia kasutamise oskus ja harjumused loovad eeldused inimese aktiivseks osaluseks kaasaegses ühiskonnas (juurdepääs infole, avalikud arutelud, virtuaalsed kogukonnad);
- **kutsealased** – üldharidusega tuleb inimesele kaasa anda ka tulevasel tööl vajalikke oskusi, infotehnoloogiat kasutatakse paljudes ametites;
- **pedagoogilised** – infotehnoloogia rakendamine rikastab õpetaja „pedagoogilist arsenali“ uute õppemeetoditega, näitlikustamis-, harjutamis- ja kontrollivahenditega;
- **katalüütilised** – infotehnoloogia tõukab tagant kooliuuendust (paindlikumad õppemeetodid, õppevormid ja õppekavad, formaalse ja mitteformaalse õppimise sidumine, kooli avatus koostööks avaliku, era- ja ühissektori organisatsioonidega);
- **majanduspoliitilised** – õpilastele antakse koolist kaasa IT-alased pädevused kohaliku IT-tööstuse arendamise huvides;
- **haridusökonomilised** – infotehnoloogia rakendamisega üritatakse vähendada koolituse hinda ja suurendada selle tulemuslikkust (Laanpere, 2001).

Samas peab õpetaja arvestama ka selliste muutustega ühiskonnas nagu multikultuursuse levik, perekondade lagunemine jt.

1.4 Ühiskonna ootused õpetajale

Õpetaja rolli analüüs on keeruline, sest lapsevanemad, koolijuhid, haridusametnikud ja ka õpetajad ise näevad seda erinevalt (Kreitzberg, 2000). Veelgi keerulisemaks muudavad

analüüsi muudatused ühiskonnas ja see, et lapsevanemad, õpetajad ja ametnikud käisid koolis teises ühiskondlikus situatsioonis.

Muudatused ühiskonnas on muutnud ühiskonna ootuseid õpetaja suhtes. Arnon ja Reichel toovad ideaalse õpetaja kuvandis välja *Õpetaja isiksuse põhikategooria (core category)*, kuhu kuuluvad omadused, mis kirjeldavad õpetaja suhtumist oma õpilastesse ja oma elukutsesse ning üldised isikuomadused. Loetletud on viit omadust:

- 1) õpetaja üldised isikuomadused, mis ei ole ilmtingimata seotud tema töötamisega õpetaja ametikohal, näiteks huumorimeel, heasüdamlikkus, rahulikkus, erapooletus, optimism, inimlikkus, kangekaelsus ja põhimõttekindlus;
- 2) õpetajad, kes on oma õpilaste suhtes empaatilised ja tähelepanelikud, millele lisanduvad muudki omadused, näiteks armastavad nad lapsi ja kuulavad neid, on paindlikud, ei diskrimineeri, kaasavad lapsevanemaid, on laste suhtes tundlikud, on andestavad ja avatud;
- 3) õpetajad, kui oma klassi juhid, inimesed, kes on autoriteetsed, näitavad isiklikku eeskuju, suudavad erinevates situatsioonides toime tulla ning omavad enesekindlust ja enesedistsipliini;
- 4) õpetajad, kes suhtestuvad oma ametiga ja armastavad õpetamist, on motiveeritud, omavad harivat maailmavaadet ja on hoolivad, sisendavad väärtusi ning on tõsised;
- 5) õpetaja kui laiade üldteadmistega inimene, kes on erudeeritud paljudel elualadel. Taolised õpetajad on intelligentsed ning omavad teadmisi maailma asjadest (Arnon & Reichel, 2007).

Nagu näeme, on esiplaanil õpetaja isiksus ja mitte tema erialased teadmised.

Soome õpetajakoolitajate seisukohalt võib õpetaja rolli erinevatel ajaetappidel määratleda järgmiselt:

1. 50-60ndad aastad. Õpetaja kui rahvuslik tulesüütaja, õpetaja kui maa sool. Oluline oli kutsumus õpetajatööks.
2. 70ndad aastad. Arusaamad õpetajatööst muutusid tehnilisemaks, rõhutati ametialaseid oskusi, didaktika muutus õpetajakoolituses keskseks, õpetaja oli eelkõige õpetamisoskuste valdaja.
3. 80ndad aastad. Õpetajas nähti eelkõige oma ala asjatundjat, tähtsaks muutus õpetuse sisu, rõhutati fakte.
4. 90ndad aastad. Õpetaja puhul hakati rõhutama reflektiivsust, kriitilist suhtumist oma töösse, enesehindamist. Aastakümne lõpul hakkas õpetajakoolitust mõjutama globaliseerumine, infotehnoloogia ja võrgustikud õpikeskkonnana.
5. 21.sajandi algus. Taas kerkib esile õpetaja roll sotsiaalsete muutuste vahendaja, ühiskonna mõjutaja ja kasvatajana (Eisenschmidt & Kippak, 2002).

Helsingi Ülikoolis on välja töötatud õpetaja laiendatud pädevusmudel (*teachers' extended competence*), mis sisaldab järgmisi astmeid madalamalt kõrgemale:

pädevustasand 1: õpetamistegevus, põhiliselt klassis toimivas õppetunnis; õpilaste-õpetajate interaktsioon õpetaja poolt vaadatuna seisneb põhiliselt meetodite valikus ja kasutamises;

pädevustasand 2: õpetaja planeerimistegevus, õppe eesmärkide, sisude valik, sisude järjestamine, ajakasutus, hindamine. See tegevus ei toimu vahetus interaktsioonis õpilastega, vaid keskendub õpetaja intentsioonile;

pädevustasand 3: samalaadne tegevus, mis eelmisel juhul, kuid juba kooli tasandil, keskendub kooli õppekavale;

pädevustasand 4: tegevuse reflekteerimine, kusjuures tähelepanu keskmes on kollektiive verbaalne refleksioon (Ruus, 2006).

Muutunud ootuseid õpetajale on teadvustatud ka Eestis. Juba üle 60 aasta tagasi eristas Käis „vana“ ja „uut“ kooli. Nn vanas koolis domineeris passiivsuse strateegia (Leino, 2002). Tänapäeval mõistetakse õpetamise all palju keerukamat protsessi kui varem. Muutunud on nii õpetaja kui ka õppija roll. Õpilaste esikohale seadmine tähendab õpilaste soovide ja vajadustega ning ka erivajadustega arvestamist. Siia kuulub nii andekate märkamine ning toetamine kui ka õpiraskustega õpilaste abistamine. Kui „vanas“ koolis hinnatakse õppuri teadmiste kopeerimisoskust (Leino, 2002), siis „uue“ kooli teoreetiliseks baasiks on väide, et iga inimene on uudishimulik ning soovib õppida ja areneda (Ginter, 2005).

Muutused õpetamise paradigmas on muutnud ka õpetajate ülesandeid. Kui töö nn vanas koolis soosis „õpirekordite“ saavutamist, mis sageli eeldas õpetajapoolset autoritaarset suhtumist (Leino, 2002), siis „uue“ kooli õpetaja esmaseks ülesandeks on õpilaste huvi väljaselgitamine, samuti peab ta oskama toetada nende motivatsiooni. „Õpilase keskne“ paradigma pole siiski lahenduseks, õpetaja peab oskama selgitada, millised on uued väljakutsed, millised on teadmiste ja oskuste tähenduslikkus. Õpetajad ja õpilased õpivad ja õpetavad koos, vastastikku teineteist täiendades (Ginter, 2005).

Tänapäeva ühiskond ootab õpetajalt, et ta kasvataks oma õpilastest elukestvad ja iseseisvad õppijad. See aga eeldab uut õpetamisviisi ja uut tüüpi professionaalsusega õpetajat. Õpetajast saab õpilase partner, kes ei ole enam kõrgelt kantslist tarkust jagamas, vaid jagab õpilasega elukestva õppija rolli. Tundes iga lapse individuaalseid eeldusi ja võimeid, juhib õpetaja iga lapse talle kõige kohasemate õpistiilide ja –strateegiate juurde. Seejuures on väga tähtsal kohal õpilase enda vastutus oma õpitulemuste eest (Oder, 2003).

Uuenev ja avatud ühiskond vajab oluliselt muutunud rollipildi ning uuenenud pädevustega õpetajat. Õpetajakoolituse riiklikus arengukava 2006 – 2013 projektis on uued

ootused õpetajale seotud järgmiste omadustega: eetiline ja aktiivne kodanik, õppijakeskne õpetaja, valdkondi lõimiv ainetundja, juhendaja ja õpioskuste kujundaja, meeskonna liige ja juht ning õppija ja uurija (Õpetajakoolituse riiklik arengukava ..., 2006).

Õpetaja staatust ja õpetaja rolli on käsitletud mitmetes dokumentides: Presidendi Akadeemilise Nõukogu ettekandes „Õppiv–Eesti“, Eesti haridusstrateegias „Õpi–Eesti“ ja Eesti haridusstsenaariumides. Eesti haridusstrateegia **Õpi–Eesti** käsitleb konkreetselt õpetaja rolli muutumist ja õpetaja positsiooni ning nimetab õpetajate ettevalmistust ja täienduskoolitust haridusreformi sõlmküsimuseks (Eesti haridusstrateegia **Õpi–Eesti**, 2001). **Haridusstsenaariumid** käsitleb õpetajarolli ja –staatuse muutumist uuenevates haridussuundumustes (Loogma et al., 1998).

Kutsestandardis **Õpetaja V** on õpetajat kirjeldatud kui rahvusliku identiteedi kandjat ja ühiskonna vaimsuse kujundajat, kelle põhitegevusteks on õppeprotsessi planeerimine ja juhtimine; õppija juhendamine, tema arengu ja motivatsiooni toetamine; õppeprotsessi analüüsimine ja hindamine ning tagasiside andmine õppijale, tema vanematele/hooldajatele; õppija kaasamine õppesisu eesmärkide kavandamisse; õppija toetamine õpi- ja sotsiaalsete oskuste omandamisel (Õpetaja, 2005).

Ühelt poolt mõjutavad õpetaja suhtumist oma töösse riiklikul tasandil õpetaja ette seatud nõudmised, kuid teiselt poolt kindlasti ka tema isiklikud uskumused ja arusaamad sellest, milline on hea õpetaja. „Ükski diplom ega tunnistus ei tee kellestki õpetajat. Et saada õpetajaks, pead sa puudutama inimeste südant ja hinge. Selleks on vaja õpetada õpilasi, mitte ainet,“ on öelnud Eesti Lastevanemate Liidu juhatuse liige Haller õpetaja missiooni kohta (Haller, 2007). Õpetaja on see, kes peab oma töös nägema nii vastutust kui ka kohustust, olulised on kutsumus ja missioonitunne. Nii nagu igal koolil kui organisatsioonil on oma missioon, nii on õpetajaskonnal kohustus toetada lapse arengut, aidata tal mõista ja kohaneda toimuvate muutustega. Teenekas koolimees Luts on öelnud, et õpetaja missioon seisneb selles, et kasvatada õpilasi elama ja õppima nii, et elu muutuks paremaks (Luts, 2007).

Õpetajate muutunud osast ühiskonnas on aru saanud ka Eesti Vabariigi peaminister Andrus Ansip, kes on oma kõnes märkinud, et maailmas on palju tähtsaid ameteid. Mõni on eemalt vaadates päris lihtne, teine jällegi väga keeruline. On üks amet, mis oma olulisuselt kõik ülejäänud varju jätab, see on õpetajaamet. Ta ütles oma sõnavõtus: „Ma ei tea suuremat vastutust kui lapse maailmapildi arendamine ja kujundamine. Ma ei tea tähtsamat ülesannet kui lapsele teadmiste ja oskuste edasiandmine, iseseisva mõtlemisvõime arendamine“ (Ansip, 2006).

Kokkuvõttes võib öelda, et muutused ühiskonnas esitavad õpetajatele uusi nõudeid. Kui varem oodati õpetajatelt teadmiste edasiandmist, siis tänapäeval eeldatakse õpetajalt õppijate soovide ja huvidega arvestamist, tähtsaks muutub õpilaste ühiskonda sotsialiseerumine ning koostöö tegemise oskuse õpetamine ja arendamine. Oluliseks muutub õpetaja enda isiksus, tema võime planeerida ja juhtida õppeprotsessi ning juhendada ja toetada õppijat. Uus roll eeldab õpetajalt oma seniste hoiakute ja mõtteviisi muutmist.

2 Õpetajategevuse erinevad aspektid

2.1 Õpetajategevuse aspektide käsitus

Lamm on kirjeldanud õpetajate poolt tehtava töö erinevaid aspekte ning sihte, mille poole nad püüdlevad järgmiselt:

1. **akulturatsioon** – hea õpetaja on kultuuri levitaja. Ta peab olema ulatuslike üldteadmistega kultuurne inimene, kes on hästi tuttav kultuuri rikkuste ja selle väärtustega ning on suuteline seda õpilastele edasi andma.
2. **sotsialisatsioon** – õpetaja on sotsialisatsiooni vahendaja, kes kannab edasi sotsiaalseid norme. 1960-datel tekkinud uus käsitus loeb õpetajat sotsiaalsete muutuste kandjaks, kes on sotsiaalselt kaasatud ning kes julgustab oma õpilasi olema hoolivad ja kaastundlikud ühiskonna liikmed.
3. **individualisatsioon** – õpetaja on iga oma õpilase jaoks arendaja, vormija ja juhendaja. Taolisel õpetajal on pedagoogilised teadmised ja ta on õpilaste suhtes eelarvamusteta ning vastuvõtlik.
4. **ainealane vilumus** – ideaalne õpetaja annab oma ainet puudutavad teadmised edasi. Siin on hea õpetaja prototüübiks inimene, kes on ekspert hariduspõllul, kogenud ja pädev meetodik ja kes jätkab uuringuid ja teadmiste omandamist enda poolt õpetataval erialal (Arnon & Reichel, 2007).

Järgnevad sarnasused iseloomustavad arengulist lähenemisviisi õpetaja ametialastele standarditele Inglismaal, Austraalias ja USA-s:

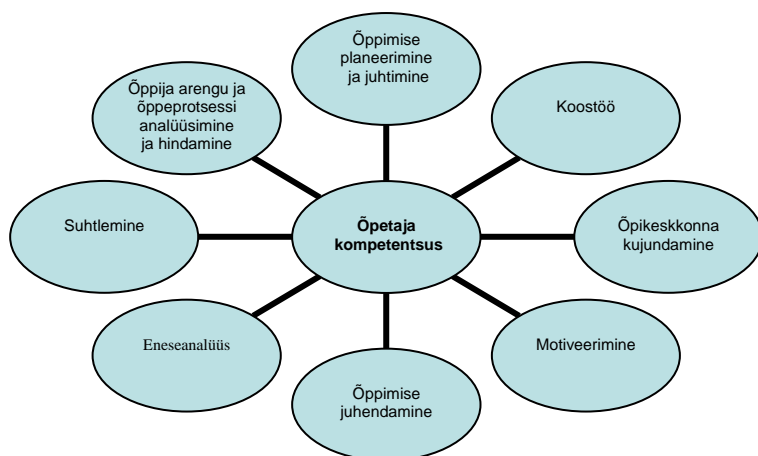
- õpilase keskne lähenemine õpetamisele ja õppimisele;
- jälgimise süstemaatilised vormid aruandekohustuse eesmärgil;
- õpetajad peaksid õppima kogu elu vältel;
- pühendumus õpetajatele, et arendada nende ametialaseid teadmisi ja praktikat.

Samal ajal kui regulatoorsed lähenemisviisid on iseloomustatud nende näidete põhjal:

- keskendumine aruandekohustusel;
- tehniline lähenemine õpetamisele;
- õpetaja tegevuse jälgimine;
- välispidine standardite kohustus valitsuse vahenditega (Sachs, 2005).

2002 aastal töötas ISSA (*International Step by Step Association*) välja kuus õpetajate standardit: (1) isikupärastamine, (2) õpikeskkond, (3) perekonna kaasatus, (4) tähendusriikka õppimise õpetamisstrateegiad, (5) planeerimine ja hindamine ning (6) professionaalne areng. Läbiviidud uuringute põhjal jõuti järelduseni, et need standardid on õpetajate väliseks vaatluseks sobivad ja neid saab kasutada üheaegselt kui kombinatsiooni konstruktiivsest tagasisidest, ennast hindavast vestlusest ja õpetajate aktiivsest osalusest kvaliteeditõstmisplaanis ning kui efektiivset professionaalse arengu vahendit (Vonta, 2004).

Hariduse Kutsenõukogu kinnitas 21. septembril 2005. aastal õpetaja kutsestandardi (Õpetaja, 2005), kus on kutseoskuste kirjeldamisel lähtutud õpetaja põhitegevustest. Õpetajate kutseoskused on jaotatud 8 valdkonda (vt joonis 1), kus esimese ploki moodustavad just õpetajakutsele eriomased oskused: õppetöö planeerimine ja juhtimine, õpikeskkonna kujundamine, õppimise juhendamine ning õppija arengu ja õppeprotsessi analüüsimine ja hindamine. Teise ploki moodustavad nn sotsiaalsed oskused, mis on vajalikud kõigile spetsialistidele, kes töötavad inimestega: suhtlemine, koostöö ja motiveerimine. Kõige tähtsama osa moodustab õpetajatöös eneseanalüüs, sest õpetaja on kindlasti tippspetsialist, kellel on väga palju iseseisvat situatiivset otsustamist ja suur vastutus. Õpetaja ametis on vähe trafaretset käitumist ning valikute tegemine nõuab iga konkreetse olukorra kiiret ja põhjalikku analüüsi (Eisenschmidt, 2006).

Joonis 1. Kutseoskuste valdkonnad (Eisenschmidt, 2006)

Kui võrrelda ISSA poolt väljatöötatud standardeid Eesti õpetaja kutsestandardiga võib leida palju ühist. Mõlemad standardid iseloomustavad õpetaja tegevuse erinevaid aspekte ning mõlemal juhul nähakse õpetajat kui professionaali, kes on orienteeritud õppija arengule, avatud ümbruskonnale ning toetab oma õpilase enesetunnet.

2.2 Sotsiaalsete oskuste kujundamine

2.2.1. Õpilase arengu ja kasvamise toetamine

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2002), mis on kooli õppe- ja kasvatustöö korraldamise aluseks, on dokument, mis kirjeldab elamiseks vajalikke teadmisi, oskusi ja väärtushinnanguid, mida on vaja inimese sotsialiseerumiseks ehk ühiskonna liikmeks kujunemiseks. Esmase pildi saab laps kodust, hiljem lisanduvad sõbrad, kool, massimeedia. Kooli eesmärgiks on isiksuse kujunemine, kes:

suhtub heasoovlikult kaasinimestesse, austab nende vabadust ja väärikust; soovib ja oskab teha konstruktiivset koostööd; toetab aktiivselt ühiskonna demokraatlikku arengut; austab ja järgib seadusi, on teadlik oma kodanikukohustustest ja -vastutusest; tunneb end oma rahva liikmena, kodanikuna, tunneb end seotuna Euroopa ja kogu inimkonnaga; tunneb ja austab oma rahva kultuuri, omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub neisse eelarvamustevabalt ning lugupidavalt; hoiab loodust, elab ja tegutseb keskkonda ning loodusressursse säästes; usaldab ennast, on väärikas ja enesekriitiline; tunneb end vastutavana oma elukäigu eest; juhindub oma valikutes ja tegudes eetika alusväärtustest: inimelu pühadus, vägivallast hoidumine, vabadus, õiglus, ausus, vastutus; on tundlik esteetiliste väärtuste suhtes, kujundab oma ilumeelt; väärtustab terveid eluviise, arendab oma vaimu ja keha; mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele; püüab mõista asjade tähendust, nähtuste põhjusi ja seoseid, on motiveeritud õppima ja oskab õppida; tuleb toime muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas; mõistab töö vajalikkust inimeste ja ühiskonna arengus; on valmis otsima endale sobivat tööd. (Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava, §4 (2002)).

Lähtuvalt Eesti üldharidussüsteemi arendamise eesmärkidest kinnitas 14. jaanuaril 2010 vabariigi valitsus põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava (Põhikooli ja gümnaasiumi ..., 2010). Põhikooli õppekava loob raamistiku põhikoolis toimuvale õppimisele ja õpetamisele, kasvatamisele ja õpilase kujunemisele (Lukas, 2010). Uues põhikooli õppekavas on võrreldes gümnaasiumi õppekavaga enam tähtsustatud kooli kasvatavat funktsiooni (Põhikooli ja gümnaasiumi ..., 2010). Põhikoolil tuleb kindlustada kõigile õpilastele eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine – kool peab andma tervikliku pagasi, millega elus hakkama saada

(Põhikooli riiklik õppkava, §3 lg 2). Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuse põhitähtsuseks, et õpilased leiaksid huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda edasine haridustee (Gümnaasiumi riiklik õppekava, §3 lg 2). Põhikool peab pakkuma kõigi õpilaste arenemiseks eakohast ja turvalist keskkonda (Põhikooli riiklik õppkava, §3 lg 3), gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, mis võimaldavad jätkata õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes (Gümnaasiumi riiklik õppekava, §3 lg 2). Nii põhikooli kui ka gümnaasiumi riiklikes õppekavades on seatud üheks eesmärgiks, et teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena (Põhikooli riiklik õppekava (2010) ja Gümnaasiumi riiklik õppekava (2010)).

Kuigi kool ja kodu on eri keskkonnad, on need üksteisega tihedalt läbi põimunud, sest need on seotud ühe ja sama lapse arenguga. See tähendab, et need keskkonnad kas toetavad selle lapse arengut või süvendavad tema arengut pidurdavaid või häirivaid tingimusi (Kera, 2007). Kuna kodu kasvatuslik potentsiaal on nõrgenenud, suureneb kooli vastutuskoores (Kraav, 1999). Semi peab õpetajatöö lähtekohtadeks teise inimese kasvamise ja arenemise suunamist ning selle toetamist nii, et iga laps saaks areneda õppijana ja inimesena (Pellikka, Vienda, Nuutinen & Niikko, 2006).

Läbi aegade on õpetaja (klassijuhataja) põhiülesanneteks olnud vanemate nõustamine kasvatusalastes küsimustes, lapsevanema informeerimine lapse õppeedukusest ning kooli juhtkonnale lastevanematelt saadud informatsiooni edastamine (Pedastsaar & Parts, 2006). Üheks oluliseks tegevuseks peredega suhtlemise ja lapse arengu toetamisel on õpetaja ja lapsevanema vahelised arenguveestlused, mis on alates 1. septembrist 2005 tehtud koolidele kohustuslikuks (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, §35¹ (1993)). Aja jooksul on arenguveestluse tähendus oluliselt muutunud. Kui varem kohtuti vanematega siis, kui õpilase arenguga oli probleeme, siis täna ollakse kindlalt veendunud, et areng on muutuv, mistõttu on vaja regulaarset ja teadlikku kodu ning kooli koostööd, et luua igale õppijale arenguks soodsad tingimused. Õpilane ise on muutumas oma arengu kujundajaks (Türk, 2006).

2.2.2. Väärtuskasvatus

Väärtusi defineeritakse kui ajalises ja situatsioonilises kontekstis püsiva iseloomuga stabiilseid ihaldatud seisundeid, aga ka kui objekte, eesmärgi või käitumisviise, mis kujundavad nii hoiakuid kui reguleerivad kohase käitumise valikut kindlasuunaliste standardite ja kriteeriumite püstitamise kaudu (Ainsaar, Kutsar, 2008).

Schein kirjeldab organisatsioonikultuuri kui väärtushoiakute, tõekspidamiste ja käitumisviiside kogumit, mis on omandatud väliskeskkonnaga suheldes ja sisemises koostegEVuses ning mida peetakse õigeks ja õpetatakse igale uuele organisatsiooniliikmele. (Vadi, 2000). Väärtushinnanguid ei saa inimesele õpetada, vaid need omandatakse inimeste jälgimise ja jäljendamise käigus.

Sama mõttekäiku on toetanud ka Põld, kes on reastanud olulisemad väärtused, mida kasvatuses tuleb tähele panna järgmiselt:

- **vitaalsed** – inimese keha, sellega ühenduses jõud, osavus, meelte teravus;
- **tehnilis-majanduslikud** – asjaväärtused, majanduse ja tehnika väärtused;
- **tunnetuslikud** – õpetusse puutuvad väärtused, siia kuuluvad järjekindlus ja loogika ja mõtlemine;
- **esteetilised** – vabal fantaasial põhinevad tegevused;
- **õiguslikud** – lugupidamine, teiste huvide respektseerimine, ühtehoidmine, vastutustunne. Siia kuulub ka inimese tegutsemisvabadus;
- **eetilised** – puhtisiklikud vaimsed väärtused;
- **usulised väärtused** – on võimatu mõelda kõlbeliselt ilma religioonita (Põld, 1993).

Sutrop on väitnud, et „kui tahta homme muutusi, tuleb jõupingutused suunata tänaste noorte kasvatamisse. Vaid koolis ja lasteaias saame tegelda süsteemse ja teadmispõhise väärtuskasvatusega, mida viivad läbi vastava ettevalmistuse saanud õpetajad.“ (Sutrop, 2008). Just õpetajad on need, kelle ülesandeks on igas oma ainetunnis tegeleda ka väärtuskasvatusega. Eelkõige tuleb siin õpetajal oma käitumisega eeskujuks olla, kuid lisaks peaks väärtuste osas toetama ka kokkulepete sõlmimist ning nendest kinnipidamist. Oluline osa on ka klassivälisel tegevusel. Koolis toimivad väärtused annavad koolile oma näo ning seetõttu on vaja nad sõnastada ja tegeleda selle nimel, et koolile olulised väärtused kujuneksid normideks (Siivelt, 2005).

2.3 Korraldavad tegevused (st juhtimisega seonduvad)

Õpetajategevuse üheks aspektiks on korraldav tegevus, kus õpetajal on juhi roll. Õpetajate juhirollile on kajastanud paljud autorid (nt Archer, 2001; Fessler & Ungaretti, 1994; Guiney, 2001; Paulu & Winters, 1998), tuues välja formaalsed ja mitteformaalsed juhirollid. Korraldusliku tegevuse valdkonnad on koordineerimine ja organiseerimine, töö kooli või

piirkonna õppekavadega, kolleegide erialane arendamine, osalemine kooliga seonduvate muudatuste ja uuenduste algatustes, lastevanemate ja kogukonna kaasatõmbamine, panustamine õpetajaametisse ja tööleasumise eelne õpetajaharidus (York-Barr & Duke, 2004).

Mintzberg (1980), kes on oma uuringutes põhjalikult vaadelnud direktori igapäevatööd, arendas välja integreeritud mudeli, kus juht täidab kolme rollikomplekti, mis koosneb:

- isikutevahelistest rollidest – juht, koordinaator;
- informatsioonirollidest – järelvalve, uudiste levitaja, eestkõneleja;
- otsustavatest rollidest – tööandja, korraldajate tegeleja, ressursside jaotaja, läbirääkija (Fraser, 2005).

Dessler leidis, et juhtimisprotsessi moodustab nelja juhtimisfunktsiooni täitmine juhi poolt:

(1) planeerimine – reeglite ja protseduuride arendamine ning eesmärkide seadmine ja tegutsemisviiside valimine;

(2) organiseerimine – tehtavate tööde kindlaksmääramine ja ülesannete jaotumine;

(3) eestvedamine – inimeste mõjutamine ja väärtuste tähtsustamine;

(4) kontrollimine – eesmärkidest lähtuvate standardite kehtestamine (Krips, 2005).

Hea juhtimise korral on õpilastel selge pilt, mis toimub, kindel teadmine selle kohta, mida neilt oodatakse, ning ühtlasi arusaamine oma võimaliku nii soovitava kui ka ebasoovitava käitumise tagajärgedest (Krips, 2005).

Ka õpetaja töötab päevast päeva klassi kui grupiga ning juhib seda seatud eesmärkidele. Ta planeerib, organiseerib, on eestvedaja, kontrollib jne. Õpetaja juhib klassi pikema aja jooksul ning lähtub oma tegevustes ka grupi arengust (Krips, 2005).

Weinstein ja Mignano (1993) formuleerisid viis printsiipi, millega tuleb arvestada töö korraldamisel klassis:

- enamik distsipliiniprobleeme on välditavad, kui õpetajad rakendavad sobivaid ennetavaid meetmeid, valmistudes tööks klassiga;
- õpetaja arusaamad distsipliinist ja kujutlused töö korraldamisest klassiga mõjutavad oluliselt nende käitumist klassis;
- kuigi kord on klassis vajalik, ei tohi see saada õppimisest tähtsamaks;
- õpilaste ja õpetajate ootused käitumisele klassis varieeruvad aineti ja klassiti. Et ei tekiks väärtõlgendusi, tuleb õpetajal õpilastele selgitada nende erinevaid ootusi töökorraldusele;
- töö korraldamine ja distsipliini kujundamine klassis eeldab paljude pedagoogiliste otsuste langetamist (Weinstein & Mignano, 1993, viidatud Krull, 2000 j).

Õpetajatöö eeldab suhtlemist õpilastega, soovi neid juhendada. Seepärast peab õpetaja korraldama töö klassis nii, et saaks õppeprotsessi läbi viies kasutada erinevaid meetodikaid ja motiveerimisstrateegiaid. Õpetaja peaks saavutama klassis rolli, mis sarnaneb meeskonna liidri rolliga, sest ühe osa suhtlemisest õpilastega moodustab ka juhtimiskäitumine: nii õppetöö kui ka kasvatusprotsessi juhtimine. Seega on õpetaja ülesandeks saada klass ühtse meeskonnana tööle, sest õpetaja kui juhi kohustuste alla kuulub ka klassis asetleidvate probleemide lahendamisele kaasaaitamine ning laste nõustamine (Saat, s.a.)

Kindlasti on õpetaja kui juhi üheks keerulisemaks ülesandeks õppijate õpimotivatsiooni toetamine. See nõuab õpetajalt erinevate meetodite ja strateegiate valdamist, et tekitada ja hoida õpilastes õpihuvi. Dahl on käsitlenud õppimises motivatsiooni, eesmärgi ja tahte suhteid ning leidnud, et inimesel on olemas sisemise (õppija kontrollib ise oma õppimist, tal on positiivne suhtumine õppimisse, tähtis on õppija oma huvide rahuldamine) ja välise (õppija õpib väliste ajendite mõjul, ülesandeid sooritatakse teiste huvide rahuldamiseks) eesmärgi orientatsioon (Türk & Siimon, 2007).

Kui õpetaja saavutab selle, et õpilased ise tahavad ainet omandada ning lapsi ei pea enam otseselt sundima, võib seda pidada õpetaja isiksuse professionaalseks omaduseks. Barth kirjeldab liider-pedagoogi kolme tunnuse alusel: (1) istub õpilastega võrdväärse ühe laua taga ning ei jää alluvaks maailmas, mis on täis ülemusi; (2) naudib erinevate variantide paljusust ja on pigem rahul rahutu klassiga; (3) kasutab võimalust töötada erinevate õppuritega ning soovib neid mõjutada (Barth, 2001). Feiler, Hertage ja Gallimore nimetavad liider-õpetajat asutusesiseseks eksperdiks, kes jagab informatsiooni, suunab tegevusi ning on mentoriks noorematele õpetajatele (Feiler, Hertage & Gallimore, 2000). Teiselt poolt ka kõige paremad kavatsused võivad nurjuda, kui õpetaja ei vasta klassijuhatajana õpilaste ootustele (Kera, 2005).

Silva, Gimbert ja Nolan (2000) kirjeldavad õpetaja juhirolli kolme lainena:

1. **õpetajad kui administraatorid**, kelle põhieesmärk on kooli tegevuse tõhustamine.
Wasley (1991) kirjeldas õpetajate taolist rakendamist administratsiooni pikendusena, „mis on mõeldud mitte kindlaskujunenud tavade muutmiseks, vaid eksisteeriva süsteemi tõhususe ja efektiivsuse tagamiseks“;
2. **õpetajad kui õppekava koostajad** (*curriculum leader*), personali arendajad (*staff developer*) ja uute õpetajate juhendajad;
3. **õpetajad kui kesksed isikud koolide „ümberkultiveerimise“ protsessis**, mille eesmärgiks on teise laine eesmärkide (st õpetajate õpetamiskogemuste maksimeerimise) elluviimine.

Kooli „ümberkultiveerimine“, õpetamiselaste edusammude soodustamine nõuab organisatoorset kultuuri, mis toetaks koostööd ja järjepidevat õppimist ning tunnustaks õpetajaid koolikultuuri esmaste loojate ja taasloojatena. See võimaldab kaasata õpetajaid juhtidena nii klassis kui väljaspool klassiruumi (York-Barr & Duke, 2004).

Selline käsitus on Eesti kontekstis suhteliselt vähe levinud, meil rõhutatakse põhiliselt õpetaja autonoomsust ja fookuses on tund ja õpilane, mitte koolide „ümberkultiveerimine“.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpetaja kui klassis toimuva õppeprotsessi juht ja grupijuht (klassijuhataja) vajab peale põhjaliku aine ja ainedidaktika tundmise veel laialdasi oskuseid sotsiaalteaduste, psühholoogia ja juhtimisteooria valdkonnas.

2.4 Õpetaja kui informatsiooni vahendaja

Kiire info- ja kommunikatsioonitehnoloogia areng on endaga kaasa toonud olukorra, et erinevad infokanalid pakuvad meile hulgaliselt infot ning selles infokülluses on keeruline orienteeruda. Enam pole probleemiks mitte info leidmine, vaid raskust valmistab selle hulgast olulise määratlemine. Õpetaja roll on aidata õpilasel kaaluda info väärtust. Õpetaja peaks olema eelkõige juhendaja ja info vahendaja. Õppeprotsessis on õpetaja ülesandeks toetada õppimist, suunata kasutama erinevaid allikaid, ning õpilased tegutsevad vastavalt nendele juhtnõrdele ega ole ainult passiivsed info vastuvõtjad (Aktiivõppe kursus, 2007).

Üheks õpetaja (klassijuhataja) töö põhiülesandeks on informatsiooni vahendamine kodu ja kooli vahel (Klassijuhataja ..., 2004). Klassijuhataja peab andma pidevalt tagasisidet lapsevanematele nende lapse õpitulemuste kohta ning edastab infot, mis osas on ainenõuded täitmata. Samuti tuleb teavitada õpilasele ja lapsevanemale suunatud õppenõukogu ja juhtkonna otsustest ning edastada juhtkonnale õpilastelt ja lastevanematelt saadud koolielu puudutavat informatsiooni (Klassijuhataja ..., 2004).

Lapsevanemate paremaks informeerimiseks on kasutusel väga palju erinevaid sidepidamisviise. Lisaks koosolekule on kontaktihoidmisvahenditeks veel õpilaspäevik, telefon, eKool, kõnetunnid, infolehed, ühisettevõtmised, kooli üritused jne. Tartu ettevõtte Mobi Solutions on loonud klassijuhatajatele mugava veebipõhise keskkonna, mis võimaldab sõnumeid saata nii individuaalselt, kui ka tervele klassile korraga (M-klassijuhataja, 2005). Milline sidepidamisviis osutub kõige tõhusamaks, sõltub lapsevanemast. Korrektne infovahetus ja positiivne info loovad meeldiva õhkkonna koostöök.

2.5 Õpetaja kui õppiva organisatsiooni liige

2.5.1. Õppiva organisatsiooni käsitus

Efektiivne kool on õppiv organisatsioon, kus kõik organisatsiooni liikmed on õppijad. Õppimine on efektiivsem, kui see toimub kogu kooli tasandil, mitte ainult õpetaja individuaalsel tasandil. Koolide vajadus olla "õppiv organisatsioon" on tingitud eelkõige kiiretest ja olulistest sotsiaalsetest muutustest ja muutustest hariduses (Hopkins, Ainscow & West, 1994, viidatud Salumaa, 2001 j).

Õppiva organisatsiooni käsitluse autoriteks peetakse kahte juhtivat ärifilosoofi, endist Royal Dutch Shelli strateegilise planeerimise juhti de Geusi ja Massachusettsi Tehnoloogiainstituudi õppejõudu Senget. De Geusi uurimisrühm täheldas, et pikemalt ja edukamalt kestavad organisatsioonid, mis suudavad kogemusest õppida ja tegevusi muuta (Kokk, 2002). Senge lähtub oma kontseptsiooni püstitamisel, et õppiv organisatsioon on organisatsioon, mis suurendab jätkuvalt oma võimet luua tõeliselt soovitud tulemusi, kollektiivselt arendades ja võttes kasutusele uusi mõttemalle ning õppides õppima (Senge, Kleiner, Roberts, Ross & Smith, 2003).

Sydänmaanlakka annab oma raamatus „An Intelligent Organization: Integrating Performance, Competence and Knowledge Management“ järgmised definitsioonid:

õppiv organisatsioon on võimeline end jätkuvalt kohandama, muutma ja uuendama vastavalt tegevuskeskkonna nõuetele, õpib oma kogemustest ja suudab vajadusel kiiresti muuta enda toimimise viise;

intelligentsel organisatsioonil on võime pidevalt uueneda, muutusi ette näha ning kiiresti õppida (Sydänmaanlakka, 2002).

Kui neid määratlusi võrrelda, siis mõlemad organisatsioonid õpivad, tulevad mingile uuele teadmisele, kuid õppiv organisatsioon on seejuures pigem juba toimunud reageeriv, sellega kohanev ja muganduv, intelligentne aga proaktiivne, veel toimumata muutusi ettenägev ning neid ennetav.

Rosenholtz'i leidis oma uurimuses, et õppimisele orienteeritud või arenevat kooli iseloomustab põhiliselt 6 koolisest tegurit: (1) õpetajad ja direktor eesmärgistavad koos oma tegevusi; (2) direktor ja juhtivõpetajad julgustavad kolleege koostööd tegema; (3) koostööõhkkonnas pühendutakse ühiselt õpilaste võimete arendamisele; õpetajate kindlus (4) ja pühendumus (5) toetavad teineteist. Rosenholtz leidis, et need motiveerivad õpetajaid

üha paremini töötama ja kõigi nende tegurite kaudu saab energiat suunata (6) õpilaste õpitulemuste parandamisse (Fullan, 2006).

2.5.2. Õpetaja kui õppiija

Maaailmas toimuvad kiired muutused, mis on tunnetatavad juba ühe inimelu kestel. Sellises olukorras toimetulekuks peab inimene õppima kogu elu ning seetõttu ongi hakatud rääkima elukestvast õppest. Elukestev õppimine on pidev protsess, mille kestel inimene suurendab ja kohandab oma teadmisi ja oskusi ning arendab oma otsustus- ning tegutsemisvõimet (Delors, 1999), samas realiseerub elukestva õppimise idee siis, kui õppiija tahab ja oskab õppida, kui tema õpipingutusi saadab edu, rahulolu ja eneseusu tõus (Indre & Karu, 1999).

Tänases Eestis on õppimine muutumas kõigi ühiskonnaliikmete jaoks aina loomulikumaks eluviisiks. Vabariigi Presidendi Akadeemilise Nõukogu 19. veebruari 1997. a ettekandes Riigikogule „Õppiv – Eesti“ käsitletakse haridust kui peamist vahendit inimarengu tagamiseks ning sotsiaalsete probleemide lahendamiseks. Nimetatud dokumendi kohaselt on arenenud riikide hariduskorralduses võetud kindel suund elukestvale õppele ning tänu infoühiskonna arengule ei tähtsustata enam niivõrd faktiteadmisi kui oskust õppida. Et olla jätkusuutlik, peab iga organisatsioon ja selle liige olema valmis pidevaks eneseharimiseks (Eesti haridusstrateegia Õppiv–Eesti, 1998). Ka hariduse kvaliteedi seisukohast on väga oluline, et õpetajad oleksid pädevad ja motiveeritud. Oodatud muutused, mis leiavad aset õppe sisus, õpetamisstiilis, hindamismeetodites, koostöösuhete arendamisel lastevanemate ning kogukonnaga, erivajadustega õppurite arvu suurenemine, uute juhtimismeetodite ja tehnoloogia kasutamine – kõik see eeldab õpetajatööga leiba teenivatelt inimestelt pidevat enesetäiendamist, valmidust hakata ikka ja jälle õppuriks. Vajadusel ka valmisolekut õppida oma õpilastelt (Krips, 2005).

2.6 Õpetaja kui professionaal

Professionaalseks õpetajaks kujunemine on aeganõudev protsess, milles peaks olema järjepidevus ja seostatud kolm taset: ülikoolis toimuv õpetajakoolitus, järgnev kutse aasta ning seejärel tööalane täiendusõpe (Õpetaja, 2005). Õpetajal peab olema töökeskkonnas võimalusi refleksiooniks, tagasiside saamiseks ja individuaalsetest vajadustest lähtuva täiendusõppe kavandamiseks (Eisenschmidt, 2006).

Sotsioloogid eristavad professionaliseerumist ja professionaalsust. Esimese all mõistetakse selliste tööpositsioonide kujunemist, mille karakteristikud vastavad professionide iseloomulikele näitajatele. Professionaalsus aga peaks iseloomustama indiviide, kes nendele positsioonidele pääsesid ning kellest saavad professioni liikmed. Jutt käib sellistest teadmistest ja hoiakutest, mida loetakse professionile omaseks (Helemäe, 2004). Aarna defineerib professionaalsust kui eelkõige võimet iseseisvalt ja loovalt lahendada esilekerkivaid ülesandeid ja probleeme (Aarna, 2007).

Pilli kirjeldab professionaalsust nelja kriteeriumi kaudu. Esimene neist on akadeemiline haridus, teaduslik lähenemine ja jätkuv õppimine. Teiseks professionaali tunnuseks on erialaorganisatsioonid. Kolmandaks tajub tõeline haritlane oma kutsumust. Neljas professionaali tunnus on seadustatud ja tunnetatud autoriteet (Pilli, 2005). Ka Krull jõudis oma uuringutes seisukohani, et professionaalsuse iseloomulikud tunnused avalduvad ja peegelduvad kutseala esindajate spetsiifiliste isiksuseomadustena, mis kujunevad neil loomupäraste eelduste ning kutsettevalmistuse ja praktika tulemusena. Õpetajatöö eeldab erakordselt head inimpsüühika tundmist ja sotsiaalse konteksti taju (Krull, 2002). Professionaalseks õpetajaks saamine on pikaajaline ja vaevanõudev protsess. Õpetajaks kasvamine toimub paratamatult koolis ning see protsess võtab mitu aastat aega. Leppik on öelnud: „Õpetajaks saamine alaku enda tundmisest. Teisi inimesi saab mõista ainult see, kes iseennast põhjalikult tunneb“ (Leppik, 2000).

Kokkuvõttes võib öelda, et professionaalideks võib pidada neid õpetajaid, kes omavad kõrgeid erialaseid teadmisi, ning kes osalevad aktiivselt kutseorganisatsioonide tegevuses. Lisaks peab õpetaja olema autoriteetne ja pädev ning neil peab olema tahe end pidevalt arendada.

II UURIMISTÖÖ METOODIKA

3 Uurimus *Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus*

3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Empiirilise uurimuse eesmärgiks on välja selgitada, kuidas käsitleb Tartu linna munitsipaalkooli õpetaja oma rolli tänases koolis, ja analüüsi põhjal teha ettepanekuid, millised on õpetajate täienduskoolituse vajadused. Enne uurimise alustamist püstitati kolm üldist uurimisküsimust, millele tuginedes on üles ehitatud ka hilisem analüüsiosa.

1. Kas mees- ja naisõpetajate arusaamad õpetaja rollidest on erinevad?
2. Kas õpetaja arusaam oma rollidest sõltub töökogemusest?
3. Kuidas erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi?

3.2 Uurimuse metoodika

3.2.1. Valim

Tartu linnas on kokku 26 üldhariduskooli, millest 19 munitsipaalkooli (sh 4 põhiharidust andvat kooli, 14 põhi- ja üldkeskharidust andvat kooli ja 1 üldkeskharidust andev kool), 5 erakooli ja 2 riigikooli. Kuna töö autor töötab ühes Tartu linna munitsipaalkoolis, siis sai valitud valimisse just nimetatud koolid ning lisaks võib arvata, et nendes koolides on õpetajatel suhteliselt sarnased töötingimused (töövahendid, arvutipark jms).

Valimi moodustasid 15 Tartu linna munitsipaalkooli 754 õpetajat (**12 gümnaasiumi** – Tartu Descartes'i Lütseum, Tartu Forseliuse Gümnaasium, Tartu Hugo Treffneri Gümnaasium, Tartu Karlova Gümnaasium, Tartu Kivilinna Gümnaasium, Tartu Kommertsgümnaasium, Tartu Kunstigümnaasium, Tartu Mart Reiniku Gümnaasium, Tartu Miina Härma Gümnaasium, Tartu Raatuse Gümnaasium, Tartu Tamme Gümnaasium, Tartu Täiskasvanute Gümnaasium ja **3 põhikooli** – Kesklinna Kool, Kroonuaia Kool, Veeriku Kool), kellest 108 õpetajat saatsid oma vastused.

Valimist on jäetud välja vene õppekeele koolid (Tartu Annelinna Gümnaasium, Tartu Vene Lütseum) eeldades, et nendes koolides töötavatel õpetajatel võib tekkida raskusi

küsimustest arusaamisega. Lisaks vene õppekeele koolidele on jäetud välja erivajadustega õpilaste koolid – Tartu Maarja Kool ja Tartu Herbert Masingu Kool.

Enne küsimustike saatmist teavitati koolide direktoreid õpetajate küsitlemisest (vt LISA 1), seejärel pöörduiti õpetajate poole (vt LISA 2) ning saadeti küsimustikud (vt LISA 3) õpetajate meiliaadressidele, mille uurimustöö koostaja leidis koolide kodulehekülgedelt.

Vastanutest 95 olid naisõpetajad ja 13 meesõpetajad. Uuritavad olid vanuses vahemikus 19 – 70 aastat. Alljärgnevate tabelite andmed iseloomustavad uuritavat kontingenti. Esimeses tabelis on ära toodud vastajate koolis töötatud aastad. 39 % vastanutest omavad üle 20 aasta õpetajatöö praktikat. Teine tabel annab ülevaate õpetajate vanuselisest jaotusest. Tabelis 3 on ära toodud kooliaste, kus õpetaja on klassijuhataja ülesannetes, ning tabelis 4 on välja toodud õpetajate jaotatavus õpetatavate ainete kaupa.

Tabel 1. *Uuritava kontingendi pedagoogiline tööstaaž*

Staaž:	Kokku	Mehed	Naised
1 - kuni 4 aastat	21	5	16
2 - 5 kuni 10 aastat	17	3	14
3 - 11 kuni 19 aastat	28	3	25
4 - 20 kuni 25 aastat	13	1	12
5 - üle 25 aasta	29	1	28
	108	13	95

Tabel 2. *Vanuseline jaotus*

Vanus:	Kokku	Mehed	Naised
19-30	24	6	18
31-40	26	3	23
41-50	32	3	29
51-60	18	1	17
61-70	8	0	8
	108	13	95

Tabel 3. *Klassijuhatamine kooliastmeti*

Klassijuhatamine:	Kokku	Mehed	Naised
I kooliastmes	20	0	20
II kooliastmes	13	1	12
III kooliastmes	20	4	16
IV kooliastmes	16	1	15
ei ole klassijuhataja	39	7	32
	108	13	95

Tabel 4. *Õpetatav aine*

Õpetatav aine:	Kokku	Mehed	Naised
Ajalugu, ühiskonnaõpetus	7	2	5

Bioloogia, geograafia, loodusõpetus	6	0	6
Eesti keel ja kirjandus	9	0	9
Füüsika, keemia	7	2	5
Kehaline kasvatus, kunst, muusika, tööõpetus	23	3	20
Klassiõpetaja	19	0	19
Matemaatika	17	2	15
Võõrkeeled	16	2	14
Muu	4	2	2
	108	13	95

3.2.2. Küsimustik

Käesoleva uuringu empiirilises osas on aluseks võetud Tartu Ülikooli koolikorralduse lektor Jüri Ginteri poolt koostatud küsimustik, mida hr Ginter kasutas esimese kursuse üliõpilaste eelteadmiste ja hoiakute väljaselgitamiseks enne pedagoogika aluste õppimist, küsimustikule sai lisatud täienduskoolitusvaldkonnad. Ankeedi vaatas üle väike grupp töö autori kolleege, kes aitasid välja selgitada, kas küsimused on vastajatele üheselt arusaadavad. Uringuks kasutatud küsimustik on ära toodud lisas 3.

Küsimustiku võib jaota kolme ossa. **Esimese osas** on välja toodud 27 tegevust, millega õpetajal oma igapäevases töös tuleb tegeleda. Vastavad tegevused on fikseeritud õpetajate ametijuhendites. Õpetajatel tuli hinnata kui olulised need tegevused on, kui palju nendele tegevustele aega kulub ning kuidas hindab õpetaja isiklikku otsustamisõigust ehk vabadust nende ülesannete täitmisel. Tõenäoliselt võib õpetaja vabadust hinnata erinevalt. Töö autor defineeriks õpetaja vabadust kui teadmist, et õpetajat toetatakse otsuste tegemisel. Kruse, Louis ja Byk on öelnud järgmist: „Õpetajad, kel on rohkem vabadust oma tööd puudutavate otsuste tegemisel, tunnevad tavaliselt rohkem vastutust selle eest, kuidas nende õpilastel läheb ... Selle asemel et juhendada reeglitest, juhinduvad nad professionaalses kogukonnas kehtivatest normidest ja veendumustest.“ (Senge, Cambron-McCabe & Timothy, 2009).

Teises osas on välja toodud 10 missiooni. Nende sõnastamisel olid aluseks õpetaja ametijuhend, kus on kirjas õpetaja töö eesmärgid, ning õpetaja V kutsestandard (Õpetaja, 2005). Kuna õpetaja kutsestandardis (Õpetaja, 2005) on ühe sotsiaalse oskusena välja toodud *koostöö*, siis soovib töö autor välja selgitada, kellega tehakse kõige enam koostööd ning kuidas hindab õpetaja oma vabadust missioonide elluviimisel. Eestis räägitakse väga palju õpetaja autonoomiast ning seetõttu on vaatluse all, mida õpetajad ise olulisemaks peavad, kas autonoomiat või koostööd. Õpetaja kui professionaal saab edukalt ja tõhusalt töötada vaid siis, kui tal on piisavalt tegevusautonoomiat, mis on oluliseks eelduseks olemasolevate teadmiste ja oskuste rakendamisel konkreetsetes tööoludes (Krull, 2002).

Kolmandas osas on palutud õpetajatel hinnata 14 koolitusvaldkonna olulisust. Tänaast päeva iseloomustab ühiskonna kiire muutumine ning seetõttu on üha enam oluline pidev enesetäiendamine. Koolitusvaldkondi otsides sai aluseks võetud kaks dokumenti – õpetaja ametijuhend ja õpetaja V kutsestandard (Õpetaja, 2005). Eesmärgiks oli, et koolitused toetaks õpetaja põhitegevusi ning aitaks missioone ellu viia.

3.2.3. Meetod

Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust. Ankeetküsitlus võimaldab saada arvulisi mõõtmistulemisi ning teha järeldusi statistilise analüüsi põhjal (Lodico, Spaulding & Voegtler, 2006). Võrreldes eksperimentaalsete meetoditega, võimaldab anketeerimine võrdlemisi odavate vahenditega uurida korraga suurt arvu õpetajaid. Keeruline on leida eksperte, kes oleksid kursis kõigi koolide õpetajate arusaamade ja koolitusvajadusega.

Ankeet koosnes viieteistkümnest küsimusest, milledest esimese kuue abil koguti taustaandmeid (vanus; sugu; staaž; õpetatav aine; kooliaste, kus õpetatakse; kooliaste, kus ollakse klassijuhataja ülesannetes). Suur enamus küsimusi olid vastamise ning andmete analüüsi hõlbustamiseks ning vastaja aja kokkuhoidmiseks valikvastustega. Lahtist küsimust oli kasutatud 8. küsimuse juures, kuna vastuste etteandmine ei oleks võimaldanud vastaja tegeliku seisukoha väljaselgitamist. Õpetajatel tuli avaldada arvamust viiesel skaalal. Vaid ühe küsimuse puhul kasutati seitsmelist skaalat. Selliste skaalade korral on vastajatel võimalus anda küsimusele talle kõige sobivam hinnang. Samuti sai jäetud võimalus, et vastaja ei saanud küsimusest aru või puudus talle sobiv vastusevariant. Aritmeetilise keskmise leidmisel ja osakaalu arvutamisel jäeti siiski need vastused välja.

3.2.4. Protseduur

Küsimustiku koostamiseks on kasutatud selleks spetsiaalselt väljatöötatud eFormulari töökeskkonda, mis võimaldab hõlmata suurt hulka vastajaid. Samuti saab vastaja ankeedi täitmiseks valida endale sobivaima aja ning seega on vastused läbimõeldumad.

Uurimuse eesmärgist lähtuvalt küsitleti Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajaid. Küsitlused saadeti õpetajatele aprillis 2008.a. Materjali süstematiseerimine ja analüüsimine toimus mais-juulis. Kvantitatiivsete andmete analüüsimisel on kasutatud andmeanalüüsiprogrammi SPSS 12.0 for Windows ja tabelarvutusprogrammi Microsoft Excel. Andmete kirjeldamiseks on kasutatud protsenti, arvulisi näitajaid (aritmeetiline

keskmine), tabelleid ja jooniseid. Korrelatsioonide leidmiseks kasutati Spearmani korrelatsiooni. Ankeedi reliaablust kontrolliti Cronbach'i α -ga ja tulemuseks saadi 0,759, mis näitab ankeedi küsimuste keskmist reliaablust.

III UURIMISTULEMUSED JA ARUTELU

4 Tulemused

Käesolev peatükk annab ülevaate uurimuse tulemustest ja nende tulemuste vahel ilmnenud seostest, mis on aluseks järelduste tegemisel. Uurimuse tulemused on jaotatud seitsmesse alapeatükki:

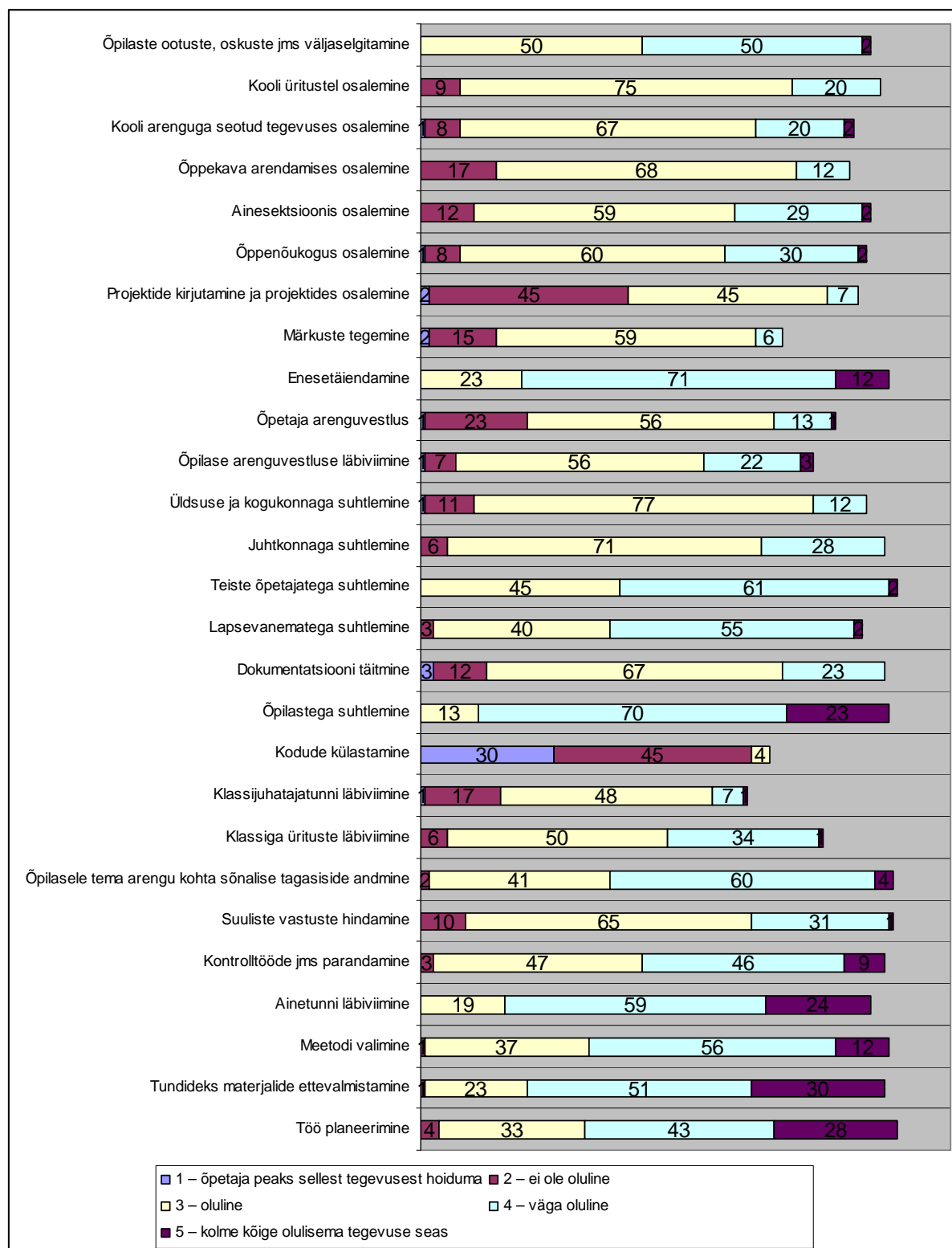
1. Millised tegevused on õpetaja jaoks olulised?
2. Millele kulub õpetaja tööaeg?
3. Milline on õpetaja vabaduse aste?
4. Milline õpetaja missioon on oluline tänapäeva koolis?
5. Milline on õpetaja vabaduse aste?
6. Milline on õpetaja koostöö?
7. Millise sisuga täiendõpet õpetaja vajaks?

4.1 Millised tegevused on õpetaja jaoks olulised?

Ankeedis (vt LISA 3) oli ära toodud 27 tegevust ning õpetajatel tuli vastuseid anda viiepunktilisel hinnanguskaalal, kui oluliseks nad üht või teist tegevust oma töös peavad. Õpetajate vastuste jaotus sellele küsimusele on välja toodud joonisel 2. Üle 20% õpetajaist pidas **kolmeks olulisemaks tegevuseks** tundideks materjali ettevalmistamist, töö planeerimist, ainetunni läbiviimist ja suhtlemist õpilastega. Lisaks peeti **väga olulisteks** ja **olulisteks** tegevusteks veel suhtlemist lapsevanematega (95%), klassiga seotud üritusi (92,3%), enesetäiendamist (88,7%) ja meetodi valikut (87,7%) ja **Ebaolulisteks** tegevusteks peetakse kodude külastamist (57%), projektide kirjutamist ja nendes osalemist (45,5%). Eraldi võiks välja tuua 38% vastanu arvamuse, et **õpetaja peaks hoiduma** kodude külastamisest.

Tabelis 5 on välja toodud mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus sellele küsimusele. Tabelist selgub, et ette antud tegevuste puhul on eelistatumateks vastusteks *väga oluline* ja *oluline*. 18,2% meesõpetaja jaoks on kontrolltööde parandamine ja õpilastega suhtlemine kolme olulisema tegevuse seas. 16,7% meesõpetaja jaoks on ainetunni läbiviimine kolme olulisema tegevuse seas. Kõik meesõpetajad on hinnanud enesetäiendamist kas väga oluliseks või oluliseks tegevuseks. Ligi kolmandik naisõpetajaist vastas, et tundideks materjali ettevalmistamine ja töö planeerimine on kolme olulisema tegevuse seas. Suur enamus

naisõpetajaist peab väga olulisteks või olulisteks tegevusteks õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamist, teiste õpetajatega suhtlemist, õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmist, lapsevanematega ja juhtkonnaga suhtlemist.

Joonis 2. Küsimuse *Kui olulised on Sinu kui õpetaja jaoks alljärgnevad tegevused?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Tabel 5. Küsimuse *Kui olulised on Sinu kui õpetaja jaoks alljärgnevad tegevused?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Vastusevariant	kolme olulisema tegevuse hulgas		väga oluline		oluline		ei ole oluline		õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
Töö planeerimine	7,7 (N=1)	28,4 (N=27)	53,8 (N=7)	37,9 (N=36)	23,1 (N=3)	31,6 (N=30)	15,4 (N=2)	2,1 (N=2)	0	0
Tundideks materjalide ettevalmistamine	15,4 (N=2)	30,4 (N=28)	46,2 (N=6)	48,9 (N=45)	30,8 (N=4)	20,7 (N=19)	7,7 (N=1)	0	0	0
Meetodi valimine	7,7 (N=1)	11,8 (N=11)	46,2 (N=6)	53,8 (N=50)	46,2 (N=6)	33,3 (N=31)	0	1,1 (N=1)	0	0
Ainetunni läbiviimine	16,7 (N=2)	24,4 (N=22)	53,8 (N=7)	57,8 (N=52)	25 (N=3)	17,8 (N=16)	0	0	0	0
Kontrolltööde jms parandamine	18,2 (N=2)	7,4 (N=7)	27,3 (N=3)	45,7 (N=43)	45,5 (N=5)	44,7 (N=42)	9,1 (N=1)	2,1 (N=2)	0	0
Suuliste vastuste hindamine	0	1,1 (N=1)	25 (N=3)	29,5 (N=28)	50 (N=6)	62,1 (N=59)	25 (N=3)	7,4 (N=7)	0	0
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	7,7 (N=1)	3,2 (N=3)	53,8 (N=7)	56,4 (N=53)	23,1 (N=3)	40,4 (N=38)	15,4 (N=2)	0	0	0
Klassiga ürituste läbiviimine	0	1,1 (N=1)	37,5 (N=3)	37,3 (N=35)	50 (N=4)	55,4 (N=46)	12,5 (N=1)	6 (N=5)	0	0
Klassijuhatajatunni läbiviimine	0	1,1 (N=1)	14,3 (N=1)	9 (N=6)	28,6 (N=2)	68,7 (N=46)	42,9 (N=3)	20,9 (N=14)	14,3 (N=1)	0
Kodude külastamine	0	0	0	0	0	5,7 (N=4)	77,8 (N=7)	54,3 (N=38)	22,2 (N=2)	40 (N=28)
Õpilastega suhtlemine	18,2 (N=2)	22,1 (N=21)	54,5 (N=6)	67,4 (N=64)	27,3 (N=3)	10,5 (N=10)	0	0	0	0
Dokumentatsiooni täitmine	0	0	38,5 (N=5)	19,6 (N=18)	38,5 (N=5)	67,4 (N=62)	15,4 (N=2)	10,9 (N=10)	7,7 (N=1)	2,2 (N=2)
Lapsevanematega suhtlemine	0	2,1 (N=2)	54,5 (N=6)	55,1 (N=49)	27,3 (N=3)	41,6 (N=37)	18,2 (N=2)	1,1 (N=1)	0	0
Teiste õpetajatega suhtlemine	0	2,1 (N=2)	38,5 (N=5)	58,9 (N=56)	61,5 (N=8)	38,9 (N=37)	0	0	0	0
Juhtkonnaga suhtlemine	0	0	38,5 (N=5)	25 (N=23)	46,2 (N=6)	70,7 (N=65)	15,4 (N=2)	4,3 (N=4)	0	0
Üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	0	0	7,7 (N=1)	12,5 (N=11)	76,9 (N=10)	76,1 (N=67)	15,4 (N=2)	10,2 (N=9)	0	1,1 (N=1)
Õpilase arenguvestluse läbiviimine	0	3,7 (N=3)	28,64 (N=2)	24,4 (N=20)	71,4 (N=5)	62,2 (N=51)	0	8,5 (N=7)	0	1,2 (N=1)
Õpetaja arenguvestlus	0	1,1 (N=1)	33,3 (N=4)	11 (N=9)	25 (N=3)	64,6 (N=53)	33,3 (N=4)	23,2 (N=19)	8,3 (N=1)	0
Enesetäiendamine	0	12,9 (N=12)	76,9 (N=10)	65,6 (N=61)	23,1 (N=3)	21,5 (N=20)	0	0	0	0
Märkuste tegemine	0	0	18,2 (N=2)	5,6 (N=4)	72,7 (N=8)	71,8 (N=51)	9,1 (N=1)	19,7 (N=14)	0	2,8 (N=2)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	0	0	8,3 (N=1)	6,9 (N=6)	33,3 (N=4)	47,1 (N=41)	50 (N=6)	44,8 (N=39)	8,3 (N=1)	1,1 (N=1)

Õppenõukogus osalemine	0	2,1 (N=2)	16,7 (N=2)	31,5 (N=28)	50 (N=6)	60,7 (N=54)	25 (N=3)	5,6 (N=5)	8,3 (N=1)	0
Ainesektsoonis osalemine	0	2,1 (N=2)	8,3 (N=1)	31,1 (N=28)	75 (N=9)	55,6 (N=50)	16,7 (N=2)	11,1 (N=10)	0	0
Õppekava arendamises osalemine	0	0	8,3 (N=1)	12,9 (N=11)	66,7 (N=8)	70,6 (N=60)	25 (N=3)	16,5 (N=14)	0	0
Kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	8,3 (N=1)	1,1 (N=1)	33,3 (N=4)	18,6 (N=16)	33,3 (N=4)	73,3 (N=63)	15,7 (N=2)	7 (N=6)	8,3 (N=1)	0
Kooli üritustel osalemine	0	0	0	21,7 (N=20)	75 (N=9)	71,7 (N=66)	25 (N=3)	6,5 (N=6)	0	0
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	0	2,1 (N=2)	27,3 (N=3)	51,6 (N=47)	72,7 (N=8)	46,2 (N=42)	0	0	0	0

Mees- ja naisõpetajate hinnangutes ei ilmnunud enamuse tegevuste olulisusele statistiliselt olulisi erinevusi. Vaid õppenõukogus ($r=-0,226$; $p=.023$) ning kooli üritustel ($r=-0,245$; $p=.012$) osalemine korreleerus sootunnusega. Sellest selgub, et meesõpetajate vastuste kohaselt on nende jaoks õppenõukogus ja kooli üritustel osalemine vähem olulised.

Võrreldes erinevate kooliastmete klassijuhatajate arvamus, hakkab silma trend, et mida vanemas kooliastmes klassi juhatatakse, seda vähem oluliseks peetakse suhtlemist lapsevanematega ning õpilastega arenguestluse läbiviimist.

Võrreldes erineva staažigrupiga õpetajate vastuseid vaadeldavale küsimusele (vt LISA 4), torkab silma asjaolu, et kui kuni 4aastase staažiga õpetajate hulgas on kolmeks olulisemaks tegevuseks töö planeerimine (38,1%), ainetunni läbiviimine (23,8%) ning tundideks materjali ettevalmistamine (25%), siis suurema töökogemusega pedagoogide jaoks on kolme olulisema tegevuse hulgas kontrolltööde jms parandamine, õpilase arenguestluse läbiviimine ja enesetäiendamine. Kuni 4aastase staažiga õpetajad hindasid oluliseks või väga oluliseks tegevuseks klassiga ürituste läbiviimist. 5 – 10aastase koolikogemusega õpetajad hindasid olulisteks või väga olulisteks tegevusteks teiste õpetajatega suhtlemist ja õpilaste ootuste, oskuste jms välja selgitamist ning 11 – 19aastase staažiga õpetajad juhtkonnaga suhtlemist. 20 – 25aastase töökogemusega õpetajate jaoks on olulisteks ja väga olulisteks tegevusteks suuliste vastuste hindamine, juhtkonnaga ning üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine ja kooli üritustel osalemine. Üle 25aastase tööstaažiga õpetajad pidasid olulisteks ja väga olulisteks tegevusteks õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmist ja õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamist.

Erineva staažiga õpetajate hinnangutes enamuse tegevuste olulisusele statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud. Korrelatsioonanalüüs näitas nõrka korrelatsiooni märkuste tegemise, juhtkonnaga suhtlemise ja tööstaaži vahel. See tähendab, et suurema koolikogemusega õpetajad ei pea märkuste tegemist ($r=-0,227$; $p=.040$) ega ka suhtlemist

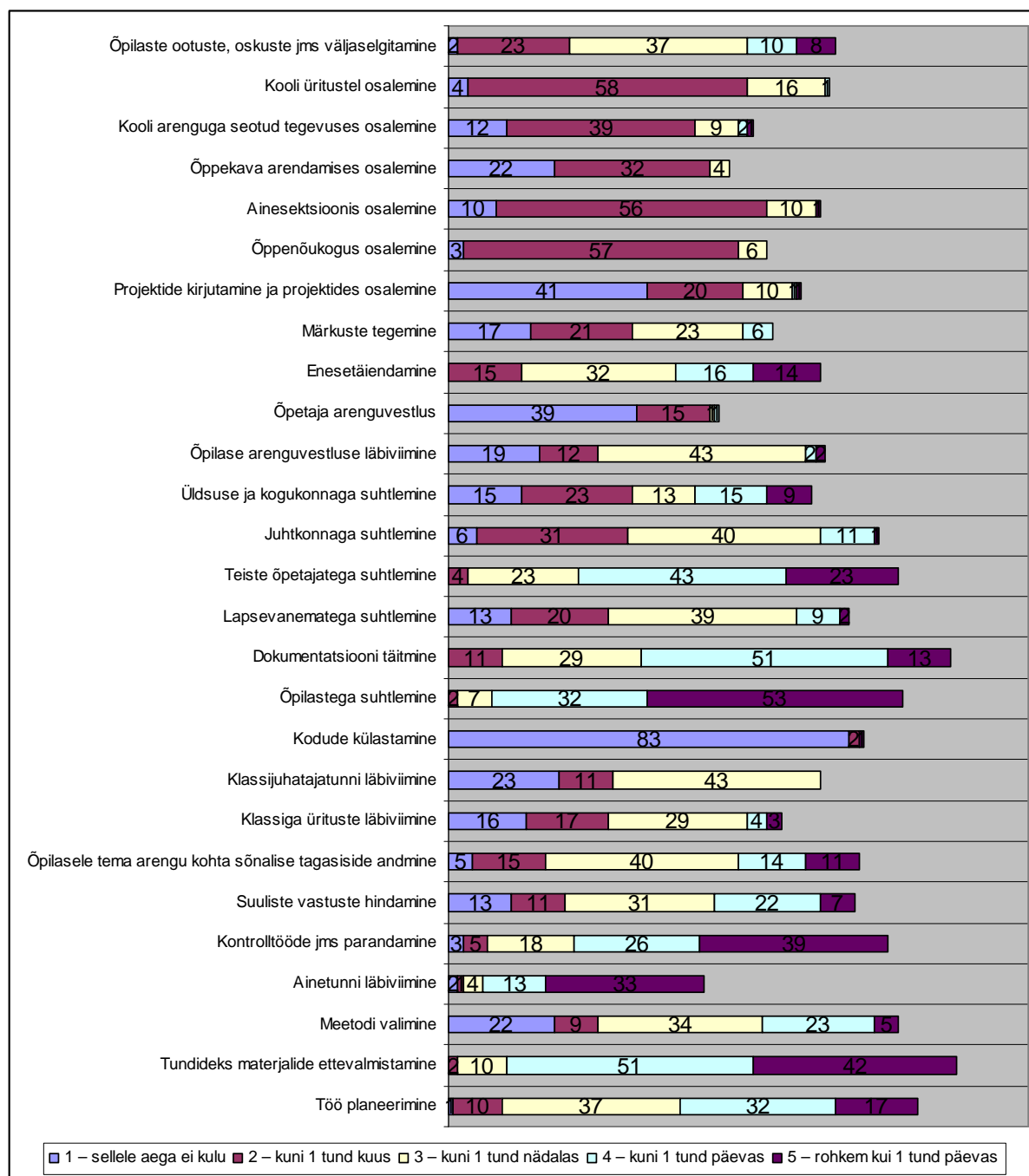
juhtkonnaga ($r=-0,201$; $p=.039$) nii oluliseks kui väiksema koolikogemusega õpetajad. Koolikogemus korreleerus oluliselt veel kahe tegevusega. Õppenõukogus osalemise puhul oli korrelatsioon $r=0,232$ ja ainesektsioonis osalemise puhul $r=0,223$, mõlema tegevuse puhul oli $p<0,05$. See tähendab, et suurema koolikogemusega õpetajad peavad neid tegevusi olulisemateks kui nende nooremad kolleegid.

4.2 Millele kulub õpetaja tööaeg?

See küsimus oli seotud eelmises küsimuses äratoodud 27 tegevusega (vt LISA 3). Õpetajail tuli anda hinnang, kui palju tal kulub aega nendele tegevustele. Joonisel 3 on välja toodud õpetajate vastuste jaotus sellele küsimusele.

Nagu jooniselt näha, kulub suurel osal õpetajatest **rohkem kui 1 tund päevas** ainetunni läbiviimisele (62,3%), õpilastega suhtlemisele (56,4%), kontrolltööde jms parandamisele (42,9%) ja tundideks materjalide ettevalmistamisele (40%). Ligi pooltel õpetajaist kulub **kuni 1 tund päevas** dokumentatsiooni täitmisele ja suhtlemisele teiste õpetajatega. Klassijuhatajatunni läbiviimisele, õpilaste arenguestlustele, suhtlemisele juhtkonnaga, õpilastele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmisele, suhtlemisele lapsevanematega ja õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamisele kulub peaaegu pooltel õpetajatel **nädalas kuni 1 tund**. **Kuni 1 tund kuus** kulub suurel enamusel õpetajaist kooli üritustel osalemisele, õppenõukogus osalemisele, ainesektsioonis osalemisele, kooli arenguga seotud tegevuses osalemisele ja õppekava arendamises osalemisele. Kodude külastamisele (96,5%), õpetajate arenguestlustele (69,6%) ning projektide kirjutamisele ja nendes osalemisele (56,2%) **õpetajatel aega ei kulu**. Kommentaarina on lisatud, et paljudele tegevustele kulub aega väga ebaproportsionaalselt, sõltuvalt mitmesugustest asjaoludest ja vajadustest.

Kuigi alates 01.09.2004 on pandud koolidele kohustus vähemalt üks kord õppeaasta jooksul viia õpilasega koolis läbi arenguestlus, mille üldeesmärk on õpilase arengu toetamine (PGS § 35¹ lg 1), siis küsitlusest ilmneb, et 15,4% II kooliastme, 30% III kooliastme ja 25% IV kooliastme klassijuhatajast kulutab sellele tegevusele kas kuni 1 tund kuus või ei kulu tal selleks üldse aega. Mida vanemas kooliastmes klassi juhataakse, seda vähem kulub klassijuhatajal aega õpilaste ootuste ja oskuste väljaselgitamisele.

Joonis 3. Küsimuse *Kui suur osa Sinu tööajast kulub alljärgnevatele tegevustele?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Tabelis 6 on välja toodud mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus sellele küsimusele. Nagu tabelist näha, kulub suurel enamusel mees- ja naisõpetajaist kõige enam aega tundide läbiviimisele ja õpilastega suhtlemisele. Üle 30% mees- ja üle 40% naisõpetajaist kulub rohkem kui 1 tund päevas kontrolltööde jms parandamisele. Suurel enamusel mees- ja naisõpetajaist kulub kuni tund kuus kooli üritustel, õppenõukogus ja ainesektsioonis osalemisele.

Tabel 6. Küsimuse *Kui suur osa Sinu tööajast kulub alljärgnevatele tegevustele?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Vastusevariant	rohkem kui 1 tund päevas		kuni 1 tund päevas		kuni 1 tund nädalas		kuni 1 tund kuus		sellele aega ei kulu	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
Töö planeerimine	10 (N=1)	18,4 (N=16)	50 (N=5)	31 (N=27)	20 (N=2)	40,2 (N=35)	10 (N=1)	10,3 (N=9)	10 (N=1)	0
Tundideks materjalide ettevalmistamine	18,2 (N=2)	42,6 (N=40)	72,7 (N=8)	45,7 (N=43)	0	10,6 (N=10)	9,1 (N=1)	1,1 (N=1)	0	0
Meetodi valimine	0	6,1 (N=5)	18,2 (N=2)	25,6 (N=21)	45,5 (N=5)	35,4 (N=29)	9,1 (N=1)	9,8 (N=8)	27,3 (N=3)	23,2 (N=19)
Ainetunni läbiviimine	85,7 (N=6)	58,7 (N=27)	14,3 (N=1)	26,1 (N=12)	0	8,7 (N=4)	0	2,2 (N=1)	0	4,3 (N=2)
Kontrolltööde jms parandamine	33,3 (N=4)	44,3 (N=35)	33,3 (N=4)	27,8 (N=22)	8,3 (N=1)	21,5 (N=17)	16,7 (N=2)	3,8 (N=3)	8,3 (N=1)	2,5 (N=2)
Suuliste vastuste hindamine	18,2 (N=2)	6,8 (N=5)	9,1 (N=1)	28,8 (N=21)	27,3 (N=3)	38,4 (N=28)	18,2 (N=2)	12,3 (N=9)	27,3 (N=3)	13,7 (N=10)
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	18,1 (N=2)	12,2 (N=9)	9,1 (N=1)	18,6 (N=13)	45,5 (N=5)	47,3 (N=35)	9,1 (N=1)	18,9 (N=14)	18,2 (N=2)	4,1 (N=3)
Klassiga ürituste läbiviimine	0	5,2 (N=3)	0	6,9 (N=4)	36,4 (N=4)	45,1 (N=25)	27,3 (N=3)	24,1 (N=14)	36,4 (N=4)	20,7 (N=12)
Klassijuhatajatunni läbiviimine	0	0	0	0	41,7 (N=5)	58,5 (N=38)	15,7 (N=2)	13,8 (N=9)	41,7 (N=5)	27,7 (N=18)
Kodude külastamine	0	1,3 (N=1)	0	0	0	0	0	2,7 (N=2)	100 (N=11)	96 (N=72)
Õpilastega suhtlemine	66,7 (N=8)	54,9 (N=45)	33,3 (N=4)	34,1 (N=28)	0	8,5 (N=7)	0	2,4 (N=2)	0	0
Dokumentatsiooni täitmine	8,3 (N=1)	13 (N=12)	58,3 (N=7)	47,8 (N=44)	16,7 (N=2)	29,3 (N=27)	16,7 (N=2)	9,8 (N=9)	0	0
Lapsevanematega suhtlemine	8,3 (N=1)	1,4 (N=1)	0	12,7 (N=9)	25 (N=3)	50,7 (N=36)	33,3 (N=4)	22,5 (N=16)	33,3 (N=4)	12,7 (N=9)
Teiste õpetajatega suhtlemine	30,8 (N=4)	23,8 (N=19)	30,8 (N=4)	48,8 (N=39)	30,8 (N=4)	23,8 (N=19)	7,7 (N=1)	3,8 (N=3)	0	0
Juhtkonnaga suhtlemine	0	1,3 (N=1)	16,7 (N=2)	11,7 (N=9)	41,7 (N=5)	45,5 (N=35)	41,7 (N=5)	33,8 (N=26)	0	7,8 (N=6)
Üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	0	14,3 (N=9)	25 (N=3)	19 (N=12)	8,3 (N=1)	19 (N=12)	33,3 (N=4)	30,2 (N=19)	33,3 (N=4)	17,5 (N=11)
Õpilase arenguvestluse läbiviimine	8,3 (N=1)	1,5 (N=1)	0	3 (N=2)	33,3 (N=4)	59,1 (N=39)	16,7 (N=2)	15,2 (N=10)	41,7 (N=5)	21,2 (N=14)
Õpetaja arenguvestlus	0	0	8,3 (N=1)	0	0	2,3 (N=1)	33,3 (N=4)	25 (N=11)	58,3 (N=7)	72,7 (N=32)
Enesetäiendamine	27,3 (N=3)	16,7 (N=11)	27,3 (N=3)	19,7 (N=13)	27,3 (N=3)	43,9 (N=29)	18,2 (N=2)	19,7 (N=13)	0	0
Märkuste tegemine	0	0	12,5 (N=1)	8,5 (N=5)	50 (N=4)	32,2 (N=19)	12,5 (N=1)	33,9 (N=20)	25 (N=2)	25,4 (N=15)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	0	1,6 (N=1)	0	1,6 (N=1)	30 (N=3)	11,1 (N=7)	20 (N=2)	28,6 (N=18)	50 (N=5)	57,1 (N=36)
Õppenõukogus osalemine	0	0	0	0	33,3 (N=4)	3,7 (N=2)	58,3 (N=7)	92,6 (N=50)	8,3 (N=1)	3,7 (N=2)

		1,5			8,3	13,8	75	72,3	16,7	12,3
Ainesektsioonis osalemine	0	(N=1)	0	0	(N=1)	(N=9)	(N=9)	(N=47)	(N=2)	(N=8)
Õppekava arendamises osalemine	0	0	0	0	9,1	6,4	54,5	55,3	36,4	38,3
					(N=1)	(N=3)	(N=6)	(N=26)	(N=4)	(N=18)
Kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	0	2	8,3	2	33,3	9,8	41,7	66,7	16,7	19,6
		(N=1)	(N=1)	(N=1)	(N=4)	(N=5)	(N=5)	(N=34)	(N=2)	(N=10)
Kooli üritustel osalemine	0	0	0	1,5	0	24,2	92,3	69,7	7,7	4,5
				(N=1)		(N=16)	(N=12)	(N=46)	(N=1)	(N=3)
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	0	11,4	20	11,4	30	48,6	40	27,1	10	1,4
		(N=8)	(N=2)	(N=8)	(N=3)	(N=34)	(N=4)	(N=19)	(N=1)	(N=1)

Andmete detailsemast analüüsist selgus, et õppenõukogus ja kooli üritustel osalemisele kuluv aeg korreleerub nõrgalt tasemel sootunnusega. Esimesel puhul oli korrelatsioon $r=0,269$ ja teisel puhul $r=-0,224$. Mõlemal puhul oli $p<0,05$. See tähendab, et meesõpetajatel kulub nende endi arvates õppenõukogus osalemisele vähem ja kooli üritustel osalemisele rohkem aega kui naisõpetajatel.

Võrreldes erineva staažiga õpetajate vastuseid sellele küsimusele, saab öelda, et olenemata õpetaja tööstaažist kulub õpetajatel kõige enam aega ainetundide läbiviimisele ja õpilastega suhtlemisele (vt LISA 5). Lisaks eelpool nimetatud kahele tegevusele kulub 36,8% kuni 4aastase koolikogemusega õpetajaist rohkem kui 1 tund päevas aega veel teiste õpetajatega suhtlemisele ja tundideks materjalide ettevalmistamisele. 31,3% 5 – 10aastase tööstaažiga õpetajaist kulub rohkem kui 1 tund päevas teiste õpetajatega suhtlemisele. Üle poole 11 – 19aastase staažiga õpetajaist on vastanud, et neil kulub rohkem kui 1 tund päevas tundideks materjali ettevalmistamisele. 60% 20 – 25aastase tööstaažiga õpetajaist ja 65,4% üle 25aastase staažiga õpetajaist kulutab päevas rohkem kui 1 tund kontrolltööde jms parandamisele. Üle 75% 5 – 10aastase koolikogemusega õpetajaist kulub kuni 1 tund päevas tundideks materjali ettevalmistamisele. 50% 11 – 19aastase ja üle 25aastase staažiga õpetajaist kulutab päevas kuni 1 tundi dokumentatsiooni täitmisele ja teiste õpetajatega suhtlemisele. 63,6% üle 25aastase staažiga õpetajaist on vastanud, et neil kulub lapsevanematega suhtlemisele kuni 1 tund nädalas. Üle 58% kuni 4aastase staažiga õpetajaist kulutab kuus kuni 1 tundi juhtkonnaga suhtlemisele. Üle 40% 0 – 4aastase koolikogemusega õpetajaist on vastanud, et neil ei kulu aega klassiga seotud üritustele ja klassijuhatajatunni läbiviimisele. Ligi 40% üle 25aastase staažiga õpetajaist on vastanud, et neil ei kulu aega märkuste tegemisele.

Vastuste korrelatsioonanalüüs näitas, et enamus tegevustele kuluv aeg ei sõltu koolikogemusest. Nõrk negatiivne, kuid statistiliselt oluline korrelatsioon ilmnas märkuste tegemisele ($r=-0,305$; $p=.012$) ning õpilastega suhtlemisele ($r=-0,246$; $p=.017$) kuluva aja ja

õpetajate koolikogemuse vahel, mis viitab sellele, et koolikogemuse kasvuga väheneb nende tegevustele kuluv aeg. Nõrk, kuid statistiliselt oluline positiivne korrelatsioon tööstaaži ja dokumentatsiooni täitmisele ($r=0,341$; $p=.004$), lapsevanematega suhtlemisele ($r=0,230$; $p=.036$) ning kontrolltööde jms parandamisele ($r=0,297$; $p=.004$) kuluva aja vahel viitab aga sellele, et suurema koolikogemusega õpetajatel kulub nende tegevustele aega rohkem kui nende noorematel kolleegidel.

Detailsem analüüs näitas nõrka statistiliselt olulist korrelatiivset seost enamuse tegevuste ja nende samadele tegevustele kuluva aja vahel (vt tabel 7). See tähendab, et kui õpetaja peab neid tegevusi oma töös olulisteks, siis kulub tal sellele tegevusele ka rohkem aega.

Tabel 7. Spearmani korrelatsioonikordajad tegevuste olulisuse ja tegevustele kuluva aja vahel

Tegevus	Korrelatsioonikordaja
tundideks materjali ettevalmistamine	$r=0,212$; $p=.033$
meetodi valimine	$r=0,237$; $p=.024$
ainetunni läbiviimine	$r=0,320$; $p=.021$
k kontrolltööde jms parandamine	$r=0,356$; $p=.001$
suuliste vastuste hindamine	$r=0,342$; $p=.001$
õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	$r=0,325$; $p=.003$
klassiga ürituste läbiviimine	$r=0,327$; $p=.012$
lapsevanematega suhtlemine	$r=0,354$; $p=.001$
teiste õpetajatega suhtlemine	$r=0,231$; $p=.026$
juhtkonnaga suhtlemine	$r=0,251$; $p=.018$
üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	$r=0,349$; $p=.003$
õpilase arenguestluse läbiviimine	$r=0,300$; $p=.014$
õpetaja arenguestlus	$r=0,357$; $p=.011$
ainesektsioonis osalemine	$r=0,367$; $p=.001$
kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	$r=0,424$; $p=.001$
kooli üritustel osalemine	$r=0,262$; $p=.022$
õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	$r=0,311$; $p=.006$

Korrelatsioonanalüüs näitas ka, et need õpetajad, kes peavad oluliseks õpilastega suhtlemist, tegelevad enda arvates kauem õpilasele tema arengu kohta tagasiside andmisega ($r=0,331$; $p=.002$), klassiga ürituste läbiviimisega ($r=0,362$; $p=.002$), klassijuhatajatunni läbiviimisega ($r=0,284$; $p=.014$) ja õpilaste arenguestluste läbiviimisega ($r=0,295$; $p=.010$). Samuti oli nõrk korrelatsioon õpilasele tema arengu kohta tagasiside andmise olulisuse ning suuliste vastuste hindamisele kuluva aja ($r=0,288$; $p=.008$) ning lapsevanematega suhtlemise olulisuse ja õpilaste arenguestluste läbiviimisega kuluva aja ($r=0,396$; $p=.001$) vahel.

4.3 Milline on õpetaja vabaduse aste?

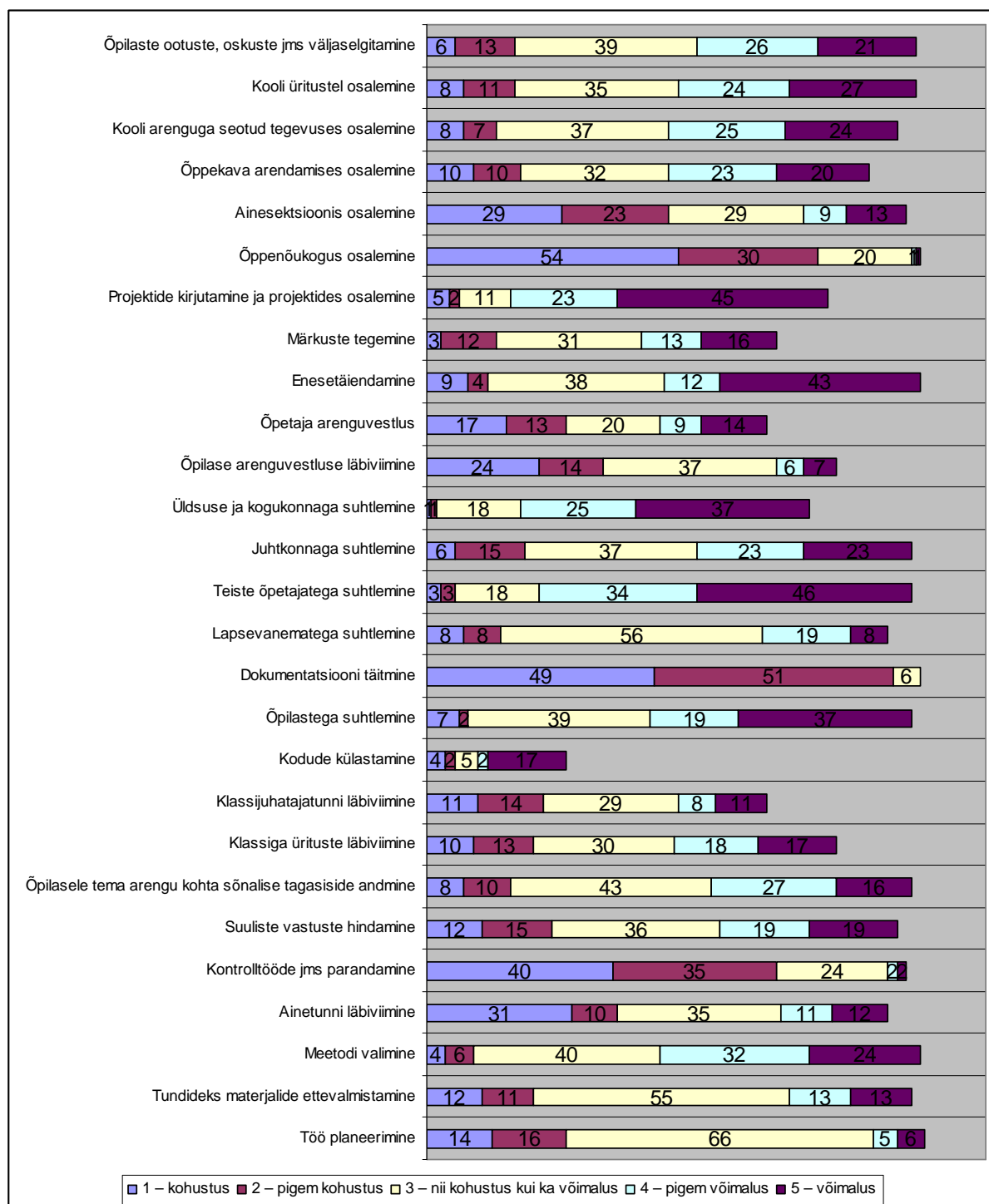
Vastamaks sellele küsimusele, tuli õpetajatel eelnevalt vastata kahele küsimusele. Esimene neist andis vastajatele võimaluse ise sõnastada, mille alusel saab otsustada, kas õpetaja on oma tegevustes vaba (vt LISA 6). Nagu vastustest näha, tõlgendavad õpetajad vabadust erinevalt. Teise küsimuse puhul tuli anda hinnang, kas õpetajad on vabad või mitte. Selle küsimuse vastustest ilmneb, et 47,2% vastanutest arvab, et Eesti õpetaja **pigem ei ole vaba** ja 28,7 % arvab, et Eesti õpetaja **pigem on vaba** (vt tabel 8).

Tabel 8. Küsimuse *Kas Eesti õpetaja on oma tegevustes vaba?* vastuste jaotus

	Vastanute arv	Osakaal (%)
Kindlasti mitte	10	9,3 %
Pigem ei ole vabad	51	47,2 %
Ei oska öelda	8	7,4 %
Pigem vabad	31	28,7 %
Kindlasti	2	1,9 %

Seejärel tuli õpetajatel hinnata õpetaja vabaduse astet 27 tegevuse suhtes (vt LISA 3). Õpetajate vastused on välja toodud joonisel 4. Jooniselt selgub, et eelistatumaks hinnanguks on nii kohustus kui ka võimalus. Võrreldes õpetajate vastuseid, tuleb ilmsiks, et õpetajad peavad oma töös projektide kirjutamist ja nendes osalemist (79%), teiste õpetajatega (76,9%) ning üldsuse ja kogukonnaga (75,6%) suhtlemist **võimaluseks või pigem võimaluseks**. Nii **kohustuseks kui võimaluseks** peetakse töö planeerimist (61,7%), lapsevanematega suhtlemist (56,6%) ja tundideks materjali ettevalmistamist (52,9%). **Kohustuseks või pigem kohustuseks** peetakse oma töös dokumentatsiooni täitmist (94,3%), õppenõukogus osalemist (79,2%) ning kontrolltööde jms parandamist (72,8%).

Tabelis 9 on välja toodud mees- ja naisõpetajate vastused sellele küsimusele. Üle poole meesõpetajaist näeb klassiga ürituste läbiviimist kui võimalust või pigem võimalust, samas kui 35,4% naisõpetajaist peab seda nii kohustuseks kui ka võimaluseks. Suur enamus meesõpetajaist ja naisõpetajaist on arvamusel, et dokumentatsiooni täitmine on kohustus või pigem kohustus. Sellele vastukaaluks peab 23,1% meesõpetajaist seda tegevust nii kohustuse kui ka võimalusena. Kui 60,2% naisõpetajaist on arvamusel, et suhtlemine lapsevanemaga on neile nii kohustus kui ka võimalus, siis vaid 27,3% meesõpetajaist on samal seisukohal.

Joonis 4. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetajate vabaduse aste alljärgnevatel tegevustel osas?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Kui peaaegu pooled naisõpetajad peavad juhtkonnaga suhtlemist võimaluseks või pigem võimaluseks, siis sama hulk meesõpetajaist on vastanud, et nende jaoks on suhtlemine juhtkonnaga nii kohustus kui ka võimalus. Suhtlemist üldsuse ja kogukonnaga peab 80% meesõpetajaist ja 75% naisõpetajaist võimaluseks või pigem võimaluseks. Kui üle poole

naisõpetajaist peab enesetäiendamist pigem võimaluseks või võimaluseks, siis 61,5% meesõpetajaist peavad seda nii kohustuseks kui ka võimaluseks. Vastustest selgub, et suur enamus mees- ja naisõpetajaist peavad osalemist õppenõukogus pigem kohustuseks või kohustuseks.

Andmete korrelatsioonanalüüsimisel ei ilmnunud statistiliselt olulisi erinevusi mees- ja naisõpetajate hinnangutes.

Tabel 9. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetajate vabaduse aste alljärgnevate tegevuste osas?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Vastusevariant	pigem võimalus või võimalus		nii kohustus kui võimalus		pigem kohustus või kohustus	
	M	N	M	N	M	N
Tegevused						
Töö planeerimine	23,1 (N=3)	8,5 (N=8)	38,5 (N=5)	64,9 (N=61)	38,5 (N=5)	26,6 (N=15)
Tundideks materjalide ettevalmistamine	30,8 (N=4)	24,2 (N=22)	46,2 (N=6)	53,8 (N=49)	23,1 (N=3)	22 (N=20)
Meetodi valimine	61,6 (N=8)	51,6 (N=48)	30,8 (N=4)	38,7 (N=36)	7,7 (N=1)	9,7 (N=9)
Ainetunni läbiviimine	23,1 (N=3)	23,2 (N=20)	38,5 (N=5)	34,9 (N=30)	38,5 (N=5)	41,8 (N=36)
Kontrolltööde jms parandamine	0	4,4 (N=4)	33,3 (N=4)	22 (N=20)	66,6 (N=8)	73,7 (N=67)
Suuliste vastuste hindamine	18,2 (N=2)	40 (N=36)	36,4 (N=4)	35,6 (N=32)	45,5 (N=5)	24,4 (N=22)
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	38,5 (N=5)	41,8 (N=38)	53,8 (N=7)	39,6 (N=6)	7,7 (N=1)	18,7 (N=17)
Klassiga ürituste läbiviimine	55,5 (N=5)	38 (N=30)	22,2 (N=2)	35,4 (N=28)	22,2 (N=2)	26,6 (N=21)
Klassijuhatajatunni läbiviimine	25 (N=2)	26,1 (N=17)	62,5 (N=5)	36,9 (N=24)	12,5 (N=1)	36,9 (N=24)
Kodude külastamine	83,4 (N=5)	58,4 (N=14)	16,7 (N=1)	16,7 (N=4)	0	25 (N=6)
Õpilastega suhtlemine	41,7 (N=5)	55,5 (N=51)	41,7 (N=5)	37 (N=34)	16,6 (N=2)	7,6 (N=7)
Dokumentatsiooni täitmine	0	0	23,1 (N=3)	3,2 (N=3)	76,9 (N=10)	96,8 (N=90)
Lapsevanematega suhtlemine	36,4 (N=4)	26,1 (N=23)	27,3 (N=3)	60,2 (N=53)	36,4 (N=4)	13,7 (N=12)
Teiste õpetajatega suhtlemine	77 (N=10)	77 (N=70)	23,1 (N=3)	16,5 (N=15)	0	6,6 (N=6)
Juhtkonnaga suhtlemine	23,1 (N=3)	47,3 (N=43)	46,2 (N=6)	34,1 (N=31)	30,8 (N=4)	18,7 (N=17)
Üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	80 (N=8)	75 (N=54)	20 (N=2)	22,2 (N=16)	0	2,8 (N=2)
Õpilase arenguveestluse läbiviimine	22,2 (N=2)	13,9 (N=11)	33,3 (N=3)	43 (N=34)	44,4 (N=4)	43 (N=34)

Õpetaja arenguestlus	44,4 (N=4)	29,7 (N=19)	44,4 (N=4)	25 (N=16)	11,1 (N=1)	45,3 (N=29)
Enesetäiendamine	23,1 (N=3)	55,9 (N=52)	61,5 (N=8)	32,3 (N=30)	15,4 (N=2)	11,8 (N=11)
Märkuste tegemine	45,5 (N=5)	37,5 (N=24)	36,4 (N=4)	42,2 (N=27)	18,2 (N=2)	20,3 (N=13)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	70 (N=7)	80,2 (N=61)	10 (N=1)	13,2 (N=10)	20 (N=2)	6,6 (N=5)
Õppenõukogus osalemine	7,7 (N=1)	1,1 (N=1)	7,7 (N=1)	20,4 (N=19)	84,6 (N=11)	78,5 (N=73)
Aineseksioonis osalemine	23,1 (N=3)	21,1 (N=19)	30,8 (N=4)	27,8 (N=25)	46,2 (N=6)	51,1 (N=46)
Õppekava arendamises osalemine	50 (N=6)	44,6 (N=37)	25 (N=3)	34,9 (N=29)	25 (N=3)	20,4 (N=17)
Kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	46,2 (N=6)	48,9 (N=43)	23,1 (N=3)	38,6 (N=34)	30,8 (N=4)	12,5 (N=11)
Kooli üritustel osalemine	61,5 (N=8)	46,7 (N=43)	23,1 (N=3)	34,8 (N=32)	15,4 (N=2)	18,5 (N=17)
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	41,6 (N=5)	45,2 (N=42)	33,3 (N=4)	37,6 (N=35)	25 (N=3)	17,2 (N=16)

Võrreldes erineva staažiga pedagoogide vastuseid (vt LISA 7) ilmneb, et suur enamus 5 – 19aastase koolikogemusega õpetajaist peab meetodi valimist võimaluseks või pigem võimaluseks. Kui üle 60% 5 – 10aastase staažiga õpetajaist on vastanud, et suuliste vastuste hindamine on võimalus või pigem võimalus, siis sama hulk 20 – 25aastase staažiga õpetajais peab seda tegevust nii kohustuseks kui ka võimaluseks. Kui 69,2% üle 25aastase staažiga õpetajaist peab õpilase arenguestluse läbiviimist kohustuseks või pigem kohustuseks, siis vaid 20,8% 11 – 19aastase staažiga õpetajaist on sama meelt.

Vastuste korrelatsioonanalüüs näitas nõrka korrelatsiooni mõningate tegevuste vabadusastme ja õpetajate tööstaaži vahel. Suurema tööstaažiga õpetajate vastuste kohaselt on nende vabadusaste kõrgem õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmises ($r=-0,245$; $p=.012$), klassiga ürituste läbiviimises ($r=-0,304$; $p=.004$), õpilastega arenguestluse läbiviimises ($r=-0,342$; $p=.001$), suhtlemises lapsevanematega ($r=-0,249$; $p=.013$) ning õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamises ($r=-0,211$; $p=.031$) kui väiksema tööstaažiga õpetajate vastuste kohaselt.

Nõrk, kuid statistiliselt oluline korrelatsioon ilmnas teatavate tegevuste olulisuse ja vabaduse astme vahel, kui õpetaja peab oluliseks töö planeerimist, tunnetab ta end ainetunni läbiviimises ($r=-0,258$; $p=.010$) vabamana. Need õpetajad, kes peavad oluliseks õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmist, tunnevad end õpilastega suhtlemisel ($r=0,212$; $p=.033$) vabamana. Vabaduse tunnetus õpilase arenguestluse, õpetajate arenguestluse,

enesetäiendamise, ainesektsioonis osalemise ja õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamise puhul korreleerus oluliselt nende tegevuste olulisusega (vt tabel 10).

Tabel 10. Spearmani korrelatsioonikordajad tegevuste olulisuse ja tegevuste vabaduse astme vahel

Tegevus	Korrelatsioonikordaja
õpilase arenguestluse	$r=0,296; p=.007$
õpetajate arenguestluse	$r=0,287; p=.019$
enesetäiendamise	$r=0,222; p=.024$
ainesektsioonis osalemise	$r=0,205; p=.044$
õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamise	$r=0,255; p=.011$

4.4 Milline õpetaja missioon on oluline tänapäeva koolis?

Küsimustikus (LISA 3) oli välja toodud 10 õpetaja missiooni ja vastajad pidid hindama nende olulisust tänapäeva koolis. Joonisel 5 on välja toodud õpetajate vastused sellele küsimusele. Suur enamus õpetajaist peab **kõige olulisemaks** ja **väga oluliseks** õpilaste arengu tagamist (78,3%), õpilase õpioskuste arengu tagamist (75,7%), sotsialiseerumiskeskonna kujundamist (74,8%), õpilase ainealast arengut (71%) ning õpilastele ainealaste teadmiste edastamist (67%). Lisaks peeti veel **olulisteks** missioonideks õpilastele eeskujuks olemist (35,5%), õpilaste isikupära arvestamist (38,3%) ja korra kindlustamist (32,1%).

Tabelis 11 on esitatud mees- ja naisõpetajate poolt esitatud vastused. Nagu nendest näha, on ette antud missioonide olulisuse puhul eelistatumaks hinnanguks *oluline* ja *väga oluline*. Nii mees- kui ka naisõpetajate hulgas on kõige olulisemateks missioonideks õpilaste isikupära arvestamine, sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, õpilastele eeskujuks olemine ja õpilaste arengu tagamine. Leidus ka üksikuid täiesti omalaadseid vastuseid. Näiteks vastati küsimusele õpetaja missiooni kohta, et selleks ei ole õppekava täitmine (üks meesõpetaja), õpilastele ainealaste teadmiste edastamine (üks naisõpetaja), õpilaste ainealase arengu tagamine (üks naisõpetaja) ega sotsialiseerumiskeskonna kujundamine (üks naisõpetaja).

Joonis 5. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja missiooni olulisus tänapäeva koolis?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Tabel 11. Küsimusele *Milline on Sinu arvates õpetaja missiooni olulisus tänapäeva koolis?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Missioon	Sugu	kõige olulisem	oluline ja väga oluline	ka seda	seda mitte
õpilaste ainealaste teadmiste edastamine	M	8,3 (N=1)	83 (N=10)	8,3 (N=1)	0
	N	11,7 (N=11)	83 (N=78)	4,3 (N=4)	1,1 (N=1)
õpilaste ainealase arengu tagamine	M	7,7 (N=1)	84,6 (N=11)	7,7 (N=1)	0
	N	9,6 (N=9)	85,1 (N=80)	4,3 (N=4)	1,1 (N=1)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	M	15,4 (N=2)	76,9 (N=10)	7,7 (N=1)	0
	N	18,1 (N=17)	81,9 (N=77)	0	0
õpilaste arengu tagamine	M	15,4 (N=2)	84,6 (N=11)	0	0
	N	23,7 (N=22)	75,3 (N=70)	1,1 (N=1)	0
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	M	7,7 (N=1)	92,3 (N=12)	0	0
	N	20,2 (N=19)	75,5 (N=71)	3,2 (N=3)	1,1 (N=1)
korra kindlustamine	M	16,7 (N=2)	83,4 (N=10)	0	0
	N	5,3 (N=5)	82 (N=76)	12,8 (N=12)	0
õpilaste ohutuse tagamine	M	23,1 (N=3)	69,3 (N=9)	7,7 (N=1)	0
	N	11,8 (N=11)	78,5 (N=73)	9,7 (N=9)	0
õppekava täitmine	M	15,4 (N=2)	30,8 (N=4)	46,2 (N=6)	7,7 (N=1)
	N	2,2 (N=2)	82,8 (N=77)	15,1 (N=14)	0
õpilaste isikupära arvestamine	M	15,4 (N=2)	69,3 (N=9)	15,4 (N=2)	0
	N	11,7 (N=11)	79,8 (N=75)	8,5 (N=8)	0
õpilastele eeskujuks olemine	M	7,7 (N=1)	69,2 (N=9)	23,1 (N=3)	0
	N	8,5 (N=8)	86,2 (N=81)	5,3 (N=5)	0

Erineva koolikogemusega õpetajate poolt eelistatud vastused on välja toodud tabelis 12. Nagu tabelist näha, on suurem enamus õpetajaist valinud vastusevariandid *väga oluline* ja *oluline*. 33,3% algajatest õpetajatest peab kõige olulisemaks õpetajatöö missiooniks

sotsialiseerumiskeskonna kujundamist, et õpilased kohanduksid ühiskonnas. Peaaegu sama suur hulk 5 – 10aastase koolikogemusega õpetajaist on hinnanud kõige olulisemaks õpilaste õpioskuste arengu ja õpilaste arengu tagamist. Märkimist väärib ka asjaolu, et kui üle 17% 11 – 19aastase ja üle 25aastase staažiga õpetajaist hindasid kõige olulisemaks missiooniks õpilastele ainealaste teadmiste edastamist, siis mitte ükski kuni 4aastase staažiga õpetajaist pole seda missiooni kõige olulisemaks pidanud. Üks üle 25aastase koolikogemusega õpetaja on vastanud, et õpilastele ainealaste teadmiste edastamine ja õpilaste ainealane areng ei ole tema jaoks olulised missioonid. Üks 0 – 4aastase staažiga õpetaja ei pea õpetaja missiooniks sotsialiseerumiskeskonna kujundamist ning ühe 5 – 10aastase koolikogemusega õpetaja jaoks ei ole oluliseks missiooniks õppekava täitmine.

Tabel 12. Küsimusele *Milline on Sinu arvates õpetaja missiooni olulisus tänapäeva koolis?* vastuste jaotus staažigrupiti (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

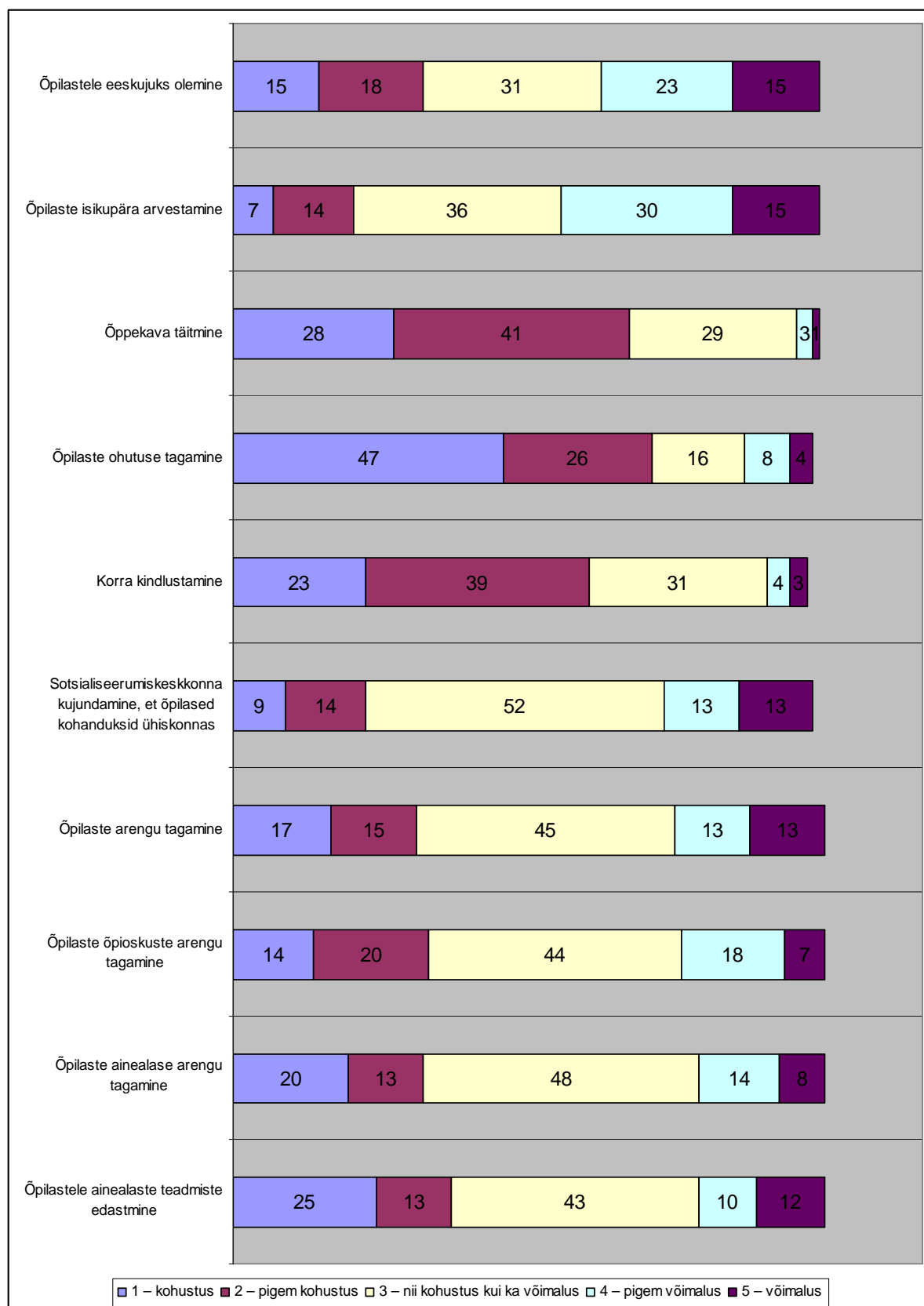
Missioon	Staaž	kõige olulisem	oluline ja väga oluline	ka seda	seda mitte
õpilastele ainealaste teadmiste edastamine	0-4	0	100 (N=20)	0	0
	5-10	6,3 (N=1)	81,3 (N=13)	12,5 (N=2)	0
	11-19	17,9 (N=5)	75 (N=21)	7,1 (N=2)	0
	20-25	7,7 (N=1)	92,4 (N=12)	0	0
	üle 25	17,2 (N=5)	75,9 (N=21)	3,4 (N=1)	3,4 (N=1)
õpilaste ainealase arengu tagamine	0-4	4,8 (N=1)	90,5 (N=19)	4,8 (N=1)	0
	5-10	6,3 (N=1)	87,5 (N=14)	6,3 (N=1)	0
	11-19	17,9 (N=5)	75 (N=21)	7,1 (N=2)	0
	20-25	7,7 (N=1)	92,3 (N=12)	0	0
	üle 25	6,9 (N=2)	86,2 (N=25)	3,4 (N=1)	3,4 (N=1)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	0-4	14,3 (N=3)	80,9 (N=17)	4,8 (N=1)	0
	5-10	31,3 (N=5)	68,8 (N=11)	0	0
	11-19	21,4 (N=6)	78,6 (N=22)	0	0
	20-25	7,7 (N=1)	92,3 (N=12)	0	0
	üle 25	13,8 (N=4)	86,2 (N=25)	0	0
õpilaste arengu tagamine	0-4	23,8 (N=5)	76,2 (N=16)	0	0
	5-10	31,3 (N=5)	62,5 (N=10)	6,3 (N=1)	0
	11-19	29,6 (N=8)	70,4 (N=19)	0	0
	20-25	15,4 (N=2)	84,6 (N=11)	0	0
	üle 25	13,8 (N=4)	86,2 (N=25)	0	0
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	0-4	33,3 (N=7)	61,9 (N=13)	0	4,8 (N=1)
	5-10	18,8 (N=3)	68,8 (N=11)	12,5 (N=2)	0
	11-19	10,7 (N=3)	89,3 (N=25)	0	0
	20-25	15,4 (N=2)	84,6 (N=11)	0	0
	üle 25	17,2 (N=5)	79,3 (N=23)	3,4 (N=1)	0
korra kindlustamine	0-4	4,8 (N=1)	81 (N=17)	14,3 (N=3)	0
	5-10	6,7 (N=1)	66,7 (N=10)	26,7 (N=4)	0
	11-19	7,1 (N=2)	82,2 (N=23)	10,7 (N=3)	0

õpilaste ohutuse tagamine	20-25	7,7 (N=1)	84,7 (N=11)	7,7 (N=1)	0
	üle 25	6,9 (N=2)	89,6 (N=26)	3,4 (N=1)	0
	0-4	23,8 (N=5)	66,7 (N=14)	9,5 (N=2)	0
	5-10	12,5 (N=2)	68,8 (N=11)	18,8 (N=3)	0
	11-19	10,7 (N=3)	78,6 (N=22)	10,7 (N=3)	0
	20-25	0	92,3 (N=12)	7,7 (N=1)	0
õppekava täitmine	üle 25	14,3 (N=4)	82,1 (N=23)	3,6 (N=1)	0
	0-4	0	70 (N=14)	30 (N=6)	0
	5-10	6,3 (N=1)	62,6 (N=10)	25 (N=4)	6,3 (N=1)
	11-19	3,6 (N=1)	78,6 (N=22)	17,9 (N=5)	0
	20-25	0	92,3 (N=12)	7,7 (N=1)	0
	üle 25	6,9 (N=2)	79,3 (N=23)	13,8 (N=4)	0
õpilaste isikupära arvestamine	0-4	14,3 (N=3)	71,5 (N=15)	14,3 (N=3)	0
	5-10	12,5 (N=2)	81,3 (N=13)	6,3 (N=1)	0
	11-19	17,9 (N=5)	71,4 (N=20)	10,7 (N=3)	0
	20-25	0	100 (N=13)	0	0
	üle 25	10,3 (N=3)	79,3 (N=23)	10,3 (N=3)	0
	0-4	14,3 (N=3)	80,9 (N=17)	4,8 (N=1)	0
õpilastele eeskujuks olemine	5-10	0	93,8 (N=15)	6,3 (N=1)	0
	11-19	10,7 (N=3)	89,2 (N=25)	0	0
	20-25	7,7 (N=1)	84,7 (N=11)	7,7 (N=1)	0
	üle 25	6,9 (N=2)	75,8 (N=22)	17,2 (N=5)	0

Vastuste detailsem analüüs ei näidanud statistiliselt olulisi erinevusi mees- ja naisõpetajate hinnangutes missioonide olulisusele. Küll aga ilmnes nõrk, kuid statistiliselt oluline korrelatiivne seos ($r=0,221$; $p=.023$) õppekava täitmise kui ühe olulise õpetajatöö missiooni ja õpetajate koolikogemusgrupi vahel. See tähendab, et suurema koolikogemusega õpetajad on oma vastustes hinnanud seda õpetajatöö missiooni olulisemaks kui nende nooremad kolleegid.

4.5 Milline on õpetaja vabaduse aste?

Siin tuli õpetajatel avaldada isiklikku arvamust õpetaja vabaduse astme kohta 10 missiooni suhtes (vt LISA 3). Sellele küsimusele antud vastuste jaotusest annab ülevaate joonis 6.

Joonis 6. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja vabaduse aste antud valdkonnas?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Võrreldes õpetajate vastuseid vaadeldavas küsimuses, tuleb ilmsiks, et õpetajad peavad õpetajatöö missioonidest **nii kohustuseks kui võimaluseks** sotsialiseerumiskeskonna kujundamist, et õpilased kohanduksid ühiskonnas (51,5%) ning õpilaste ainealase arengu tagamist (46,6%). **Kohustuseks või pigem kohustuseks** peetakse õpilaste ohutuse tagamist (72,2%), õppekava täitmist (67,7%) ning korra kindlustamist (62%). Ligi 40% õpetajaist peab õpilase isikupära arvestamist ja eeskujuks olemist **võimaluseks või pigem võimaluseks**.

Tabelis 13 on esitatud mees- ja naisõpetajate poolt esitatud vastused. Nagu tabelist näha, peab suur enamus mees- kui naisõpetajaist kohustuseks või pigem kohustuseks korra kindlustamist, õpilaste ohutuse tagamist ja õppekava täitmist. Kui naisõpetajaist ligi 30% näeb sotsialiseerumiskeskonna kujundamist võimalusena või pigem võimalusena, siis vaid 8,3% meesõpetajatest on andnud samasuguse vastuse.

Tabel 13. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja vabaduse aste antud valdkonnas?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Missioon	Sugu	pigem võimalus või võimalus	nii kohustus kui võimalus	pigem kohustus või kohustus
õpilastele ainealaste teadmiste edastamine	M	23,1 (N=3)	23,1 (N=3)	53,9 (N=7)
	N	21,1 (N=19)	44,4 (N=40)	34,4 (N=31)
õpilaste ainealase arengu tagamine	M	23,1 (N=3)	46,2 (N=6)	30,8 (N=4)
	N	21,1 (N=19)	46,7 (N=42)	32,2 (N=29)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	M	15,4 (N=2)	61,5 (N=8)	23,1 (N=3)
	N	25,6 (N=23)	40 (N=36)	34,4 (N=31)
õpilaste arengu tagamine	M	23,1 (N=3)	53,8 (N=7)	23,1 (N=3)
	N	25,5 (N=23)	42,2 (N=38)	32,3 (N=29)
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	M	8,3 (N=1)	75 (N=9)	16,7 (N=2)
	N	28,1 (N=25)	48,3 (N=43)	23,6 (N=21)
korra kindlustamine	M	0	25 (N=3)	75 (N=9)
	N	7,9 (N=7)	31,8 (N=28)	60,3 (N=53)
õpilaste ohutuse tagamine	M	0	15,4 (N=2)	84,6 (N=11)
	N	13,6 (N=12)	15,9 (N=14)	70,4 (N=62)
õppekava täitmine	M	8,3 (N=1)	8,3 (N=1)	83,3 (N=10)
	N	3,3 (N=3)	31,1 (N=28)	65,6 (N=59)
õpilaste isikupära arvestamine	M	38,5 (N=5)	53,8 (N=7)	7,7 (N=1)
	N	44,9 (N=40)	32,6 (N=29)	22,4 (N=20)
õpilastele eeskujuks olemine	M	30,8 (N=4)	46,2 (N=6)	23,1 (N=3)
	N	38,2 (N=34)	28,1 (N=25)	33,7 (N=30)

Erineva koolikogemusega õpetajate vastustest selgub, et õpetajad hindavad erinevate missioonide vabadust suhteliselt sarnaselt. Õpetajate poolt eelistatud vastused on välja toodud tabelis 14.

Tabel 14. Küsimusele *Milline on Sinu arvates õpetaja vabaduse aste antud valdkonnas?* vastuste jaotus staažigrupiti (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Missioon	Staaž	pigem võimalus või võimalus	nii kohustus kui võimalus	pigem kohustus või kohustus
õpilaste ainealaste teadmiste edastamine	0-4	25 (N=5)	25 (N=5)	50 (N=10)
	5-10	20 (N=3)	46,7 (N=7)	33,4 (N=5)
	11-19	22,2 (N=6)	37 (N=10)	40,7 (N=11)
	20-25	23,1 (N=3)	46,2 (N=6)	30,8 (N=4)
	üle 25	17,8 (N=5)	53,6 (N=15)	28,5 (N=8)
õpilaste ainealase arengu tagamine	0-4	25 (N=5)	35 (N=7)	40 (N=8)
	5-10	26,7 (N=4)	46,7 (N=7)	26,7 (N=4)
	11-19	14,8 (N=4)	48,1 (N=13)	37 (N=10)
	20-25	23,1 (N=3)	46,2 (N=6)	30,8 (N=4)
	üle 25	21,4 (N=6)	53,6 (N=15)	25 (N=7)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	0-4	30 (N=6)	30 (N=6)	40 (N=8)
	5-10	26,7 (N=4)	46,7 (N=7)	26,7 (N=4)
	11-19	22,2 (N=6)	44,4 (N=12)	33,3 (N=9)
	20-25	23,1 (N=3)	53,8 (N=7)	23,1 (N=3)
	üle 25	21,4 (N=6)	42,9 (N=12)	35,7 (N=10)
õpilaste arengu tagamine	0-4	30 (N=6)	25 (N=5)	45 (N=9)
	5-10	33,4 (N=5)	26,7 (N=4)	40 (N=6)
	11-19	29,6 (N=8)	37 (N=10)	33,3 (N=9)
	20-25	23,1 (N=3)	53,8 (N=7)	23,1 (N=3)
	üle 25	14,3 (N=4)	67,9 (N=19)	17,9 (N=5)
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	0-4	31,6 (N=6)	36,8 (N=7)	31,6 (N=6)
	5-10	33,4 (N=5)	46,7 (N=7)	20 (N=3)
	11-19	26,9 (N=7)	50 (N=13)	23,1 (N=6)
	20-25	15,4 (N=2)	76,9 (N=10)	7,7 (N=1)
	üle 25	21,4 (N=6)	53,6 (N=15)	25 (N=7)
korra kindlustamine	0-4	0	36,8 (N=7)	63,2 (N=12)
	5-10	15,4 (N=2)	38,5 (N=5)	46,2 (N=6)
	11-19	11,1 (N=3)	33,3 (N=9)	55,5 (N=15)
	20-25	0	38,5 (N=5)	61,6 (N=8)
	üle 25	7,2 (N=2)	17,9 (N=5)	75 (N=21)
õpilaste ohutuse tagamine	0-4	10,5 (N=2)	15,8 (N=3)	73,7 (N=14)
	5-10	13,3 (N=2)	40 (N=6)	46,6 (N=7)
	11-19	11,5 (N=3)	15,4 (N=4)	53,1 (N=19)
	20-25	15,4 (N=2)	0	84,7 (N=11)
	üle 25	10,7 (N=3)	10,7 (N=3)	78,6 (N=22)
õppekava täitmine	0-4	0	26,3 (N=5)	73,7 (N=14)
	5-10	0	53,3 (N=8)	46,6 (N=7)
	11-19	14,8 (N=4)	33,3 (N=9)	51,8 (N=14)
	20-25	0	23,1 (N=3)	77 (N=10)

	üle 25	0	14,3 (N=4)	85,7 (N=24)
õpilaste isikupära arvestamine	0-4	45 (N=9)	40 (N=8)	15 (N=3)
	5-10	71,4 (N=10)	14,3 (N=2)	14,3 (N=2)
	11-19	48,1 (N=13)	40,7 (N=11)	11,1 (N=3)
	20-25	46,2 (N=6)	38,5 (N=5)	15,4 (N=2)
	üle 25	25 (N=7)	35,7 (N=10)	39,3 (N=11)
õpilastele eeskujuks olemine	0-4	30 (N=6)	35 (N=7)	35 (N=7)
	5-10	46,6 (N=7)	33,3 (N=5)	20 (N=3)
	11-19	44,4 (N=12)	18,5 (N=5)	37 (N=10)
	20-25	38,5 (N=5)	23,1 (N=3)	38,5 (N=5)
	üle 25	29,6 (N=8)	40,7 (N=11)	29,6 (N=8)

Suurima erinevusena võib välja tuua, et kui üle 70% 5 – 10aastase tööstaažiga õpetajaist andis missioonile õpilaste isikupära arvestamine hinnangu *pigem võimalus* või *võimalus*, siis vaid 25% üle 25aastase staažiga õpetajaist andis samasuguse vastuse. Tabelist selgub, et kui 45% kuni 4aastase staažiga õpetajaist peavad õpilaste arengu tagamist kohustuseks või pigem kohustuseks, siis on sama vastuse andnud vaid 17,9% üle 25aastase staažiga õpetajaist. Veel võib välja tuua, et kui suur enamus kuni 4aastase ja üle 20aastase tööstaažiga õpetajaist peavad oma töös õpilaste ohutuse tagamist ja õppekava täitmist kohustuseks või pigem kohustuseks, siis 5 – 10aastase staažiga õpetajaist vähem kui pooled peavad neid missioone kohustuseks või pigem kohustuseks.

Detailsema analüüsi käigus ilmnas, et meesõpetajate vastuste kohaselt on nende vabaduse aste kõrgem õpilaste ohutuse tagamisel ($r=-0,216$; $p=.030$) kui naisõpetajate vastuste kohaselt. Samuti ilmnas analüüsi käigus, et ühe missiooni vabaduse aste korreleerub nõrgalt koolikogemusgrupiga: vabaduse aste õpilaste isikupära arvestamisel ($r=-0,211$; $p=.034$). Suurema koolikogemusega õpetajate vastuste kohaselt on nende vabaduse aste selle missiooni elluviimisel suurem.

Korrelatsioonanalüüs näitas nõrka korrelatsiooni õpilastele ainealaste teadmiste edastamise kui ühe olulise õpetajatöö missiooni ja selle missiooni täitmise vabaduse astme vahel (vt tabel 15). Kui õpetaja peab seda missiooni oluliseks, tunneb ta üldjuhul end selle missiooni elluviimisel vabamana. Vabaduse tunnetus korreleerus oluliselt veel kuue missiooniga: õpilaste ainealase arengu tagamisega, õpilaste õpioskuste arengu tagamisega, õpilaste arengu tagamisega, õppekava täitmisega, õpilaste isikupära arvestamisega ja õpilastele eeskujuks olemisega. Teisisõnu, õpetajad, kes peavad neid õpetaja missioone olulisteks, tunnetavad end nende missioonide elluviimisel vabamana.

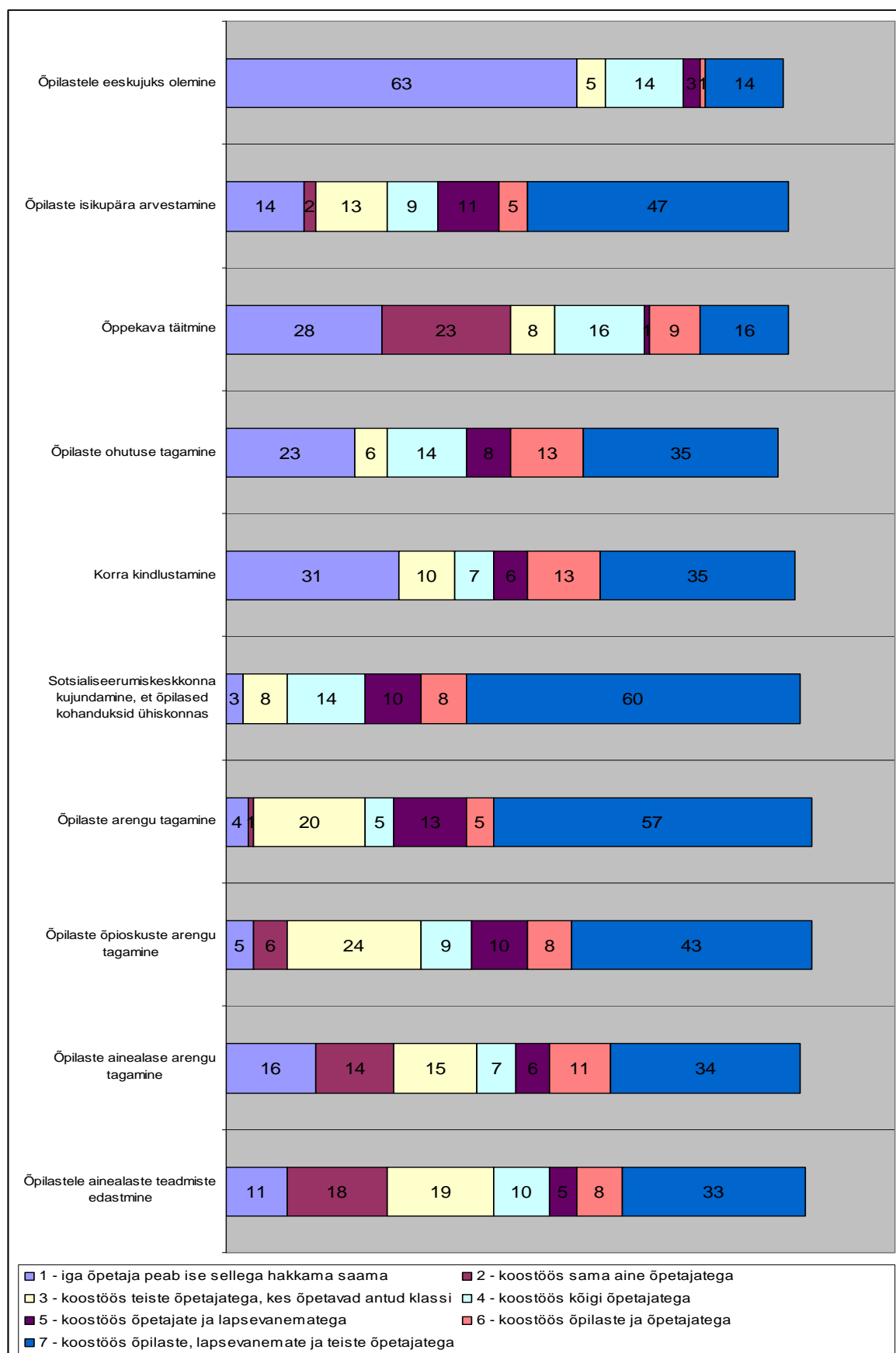
Tabel 15. Spearmani korrelatsioonikordajad missioonide olulisuse ja vabaduse astme vahel

Tegevus	Korrelatsioonikordaja
ainealaste teadmiste edastamise	$r=-0,204$; $p=.040$
õpilaste ainealase arengu tagamise	$r=-0,263$; $p=.008$
õpilaste õpioskuste arengu tagamise	$r=-0,276$; $p=.005$
õpilaste arengu tagamise	$r=-0,204$; $p=.039$
õppekava täitmise	$r=-0,250$; $p=.011$
õpilaste isikupära arvestamise	$r=-0,254$; $p=.010$
õpilastele eeskujuks olemise	$r=-0,207$; $p=.037$

4.6 Milline on õpetaja koostöö?

Õpetajatel tuli hinnata, kellega nad teevad kõige enam koostööd küsimustikus (LISA 3) välja toodud 10 õpetaja missiooni elluviimisel. Joonisel 7 on välja toodud õpetajate vastused sellele küsimusele. Kõige enam tehakse **koostööd õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega** sotsialiseerumiskeskkonna kujundamisel (58,3%), õpilaste arengu tagamisel (54,3%) ja õpilaste isikupära arvestamisel (46,5%). Õpilaste õpioskuste arengu tagamisel tehakse kõige enam **koostööd teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi** (22,9%). Suurem enamus õpetajatest on seisukohal, et **iga õpetaja peab ise hakkama saama** õpilastele eeskujuks olemisega (63%). Ligi 30% õpetajaist on vastanud, et iga õpetaja peab ise hakkama saama korra kindlustamise ja õppekava täitmisega.

Tabelis 16 on välja toodud mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus sellele küsimusele. Nagu tabelist näha, teeb 40% meesõpetajaist õppekava täitmisel kõige enam koostööd sama aine õpetajatega ning 27,5% naisõpetajaist on arvamusel, et selle valdkonnaga peab iga õpetaja ise hakkama saama. Suur enamus mees- ja naisõpetajaist on arvamusel, et õpilastele eeskujuks olemisega peab iga õpetaja ise hakkama saama. Üle poole mees- ja naisõpetajaist on vastanud, et teevad õpilase arengu tagamisel koostööd õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega. 60% naisõpetajaist teeb koostööd õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega sotsialiseerumiskeskkonna kujundamisel. Õpilaste õpioskuste arengu tagamisel teeb üle 30% meesõpetajaist koostööd teiste õpetajatega, kes seda klassi õpetavad.

Joonis 7. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja koostöö antud valdkonnas?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Tabel 16. Küsimusele *Milline on Sinu arvates õpetaja koostöö antud valdkonnas?* mees- ja naisõpetajate vastuste jaotus (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

Missioon	Sugu	iga õpetaja peab sellega hakkama saama	koostöös sama aine õpetajatega	koostöös teiste õpetajatega, kes seda klassi õpetavad	koostöös kõigi õpetajatega	koostöös õpetajate ja laste-vanematega	koostöös õpilaste ja õpetajatega	koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
õpilastele ainealaste teadmiste edastamine	M	8,3 (N=1)	25 (N=3)	16,7 (N=2)	8,3 (N=1)	16,7 (N=2)	0	25 (N=3)
	N	10,9 (N=10)	16,3 (N=15)	18,5 (N=17)	9,8 (N=9)	3,3 (N=3)	8,7 (N=8)	32,6 (N=30)
õpilaste ainealase arengu tagamine	M	25 (N=3)	8,3 (N=1)	25 (N=3)	8,3 (N=1)	0	8,3 (N=1)	25 (N=3)
	N	14,3 (N=13)	14,3 (N=13)	13,2 (N=12)	6,6 (N=6)	6,6 (N=6)	11 (N=10)	34,1 (N=31)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	M	0	0	30,8 (N=4)	15,4 (N=2)	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	30,8 (N=4)
	N	5,4 (N=5)	6,5 (N=6)	21,7 (N=20)	7,6 (N=7)	8,7 (N=8)	7,6 (N=7)	42,4 (N=39)
õpilaste arengu tagamine	M	0	0	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	53,8 (N=7)
	N	4,3 (N=4)	1,1 (N=1)	19,6 (N=18)	4,3 (N=4)	12 (N=11)	4,3 (N=4)	54,3 (N=50)
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	M	0	0	23,1 (N=3)	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	7,7 (N=1)	46,2 (N=6)
	N	3,3 (N=3)	0	5,6 (N=5)	13,3 (N=12)	10 (N=9)	7,8 (N=7)	60 (N=54)
korra kindlustamine	M	25 (N=3)	0	8,3 (N=1)	16,7 (N=2)	0	8,3 (N=1)	41,7 (N=5)
	N	31,1 (N=28)	0	10 (N=9)	5,6 (N=5)	6,7 (N=6)	13,3 (N=12)	33,3 (N=30)
õpilaste ohutuse tagamine	M	16,7 (N=2)	0	8,3 (N=1)	8,3 (N=1)	16,7 (N=2)	16,7 (N=2)	33,3 (N=4)
	N	24,1 (N=21)	0	5,7 (N=5)	14,9 (N=13)	6,9 (N=6)	12,6 (N=11)	35,6 (N=31)
õppekava täitmine	M	30 (N=3)	40 (N=4)	0	30 (N=3)	0	0	0
	N	27,5 (N=25)	20,9 (N=19)	8,8 (N=8)	14,3 (N=13)	1,1 (N=1)	9,9 (N=9)	17,6 (N=16)
õpilaste isikupära arvestamine	M	0	8,3 (N=1)	16,7 (N=2)	8,3 (N=1)	25 (N=3)	8,3 (N=1)	33,3 (N=4)
	N	15,7 (N=14)	1,1 (N=1)	12,4 (N=11)	9 (N=8)	9 (N=8)	4,5 (N=4)	48,3 (N=43)
õpilastele eeskujuks olemine	M	61,5 (N=8)	0	7,7 (N=1)	23,1 (N=3)	7,7 (N=1)	0	0
	N	63,2 (N=55)	0	4,6 (N=4)	12,6 (N=11)	2,3 (N=2)	1,1 (N=1)	16,1 (N=14)

Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja koostöö antud valdkonnas?* vastuste jaotused staažigrupiti on esitatud tabelis 17. Nagu tabelist näha, on erineva koolikogemusega õpetajad vastanud sellele küsimusele suhteliselt sarnaselt. Eelistatumaks vastusevariandiks on *koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega*. Eraldi võiks välja tuua, et kui üle

poole 20 – 25aastase staažiga õpetajaist on arvamisel, et korra kindlustamisel tuleb igal õpetajal ise hakkama saada, siis sama hulk 5 – 10aastase staažiga õpetajaist on vastanud, et teevad selles valdkonnas koostööd õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega.

Andmete korrelatsioonanalüüsimisel ei ilmnunud statistiliselt olulisi erinevusi mees- ja naisõpetajate hinnangutes ega ka erineva koolikogemusega õpetajate vastustes sellele küsimusele ($p>0,05$).

Tabel 17. Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetaja koostöö antud valdkonnas?* vastuste jaotused staažigrupiti (osakaal ja arv vastanute üldarvust)

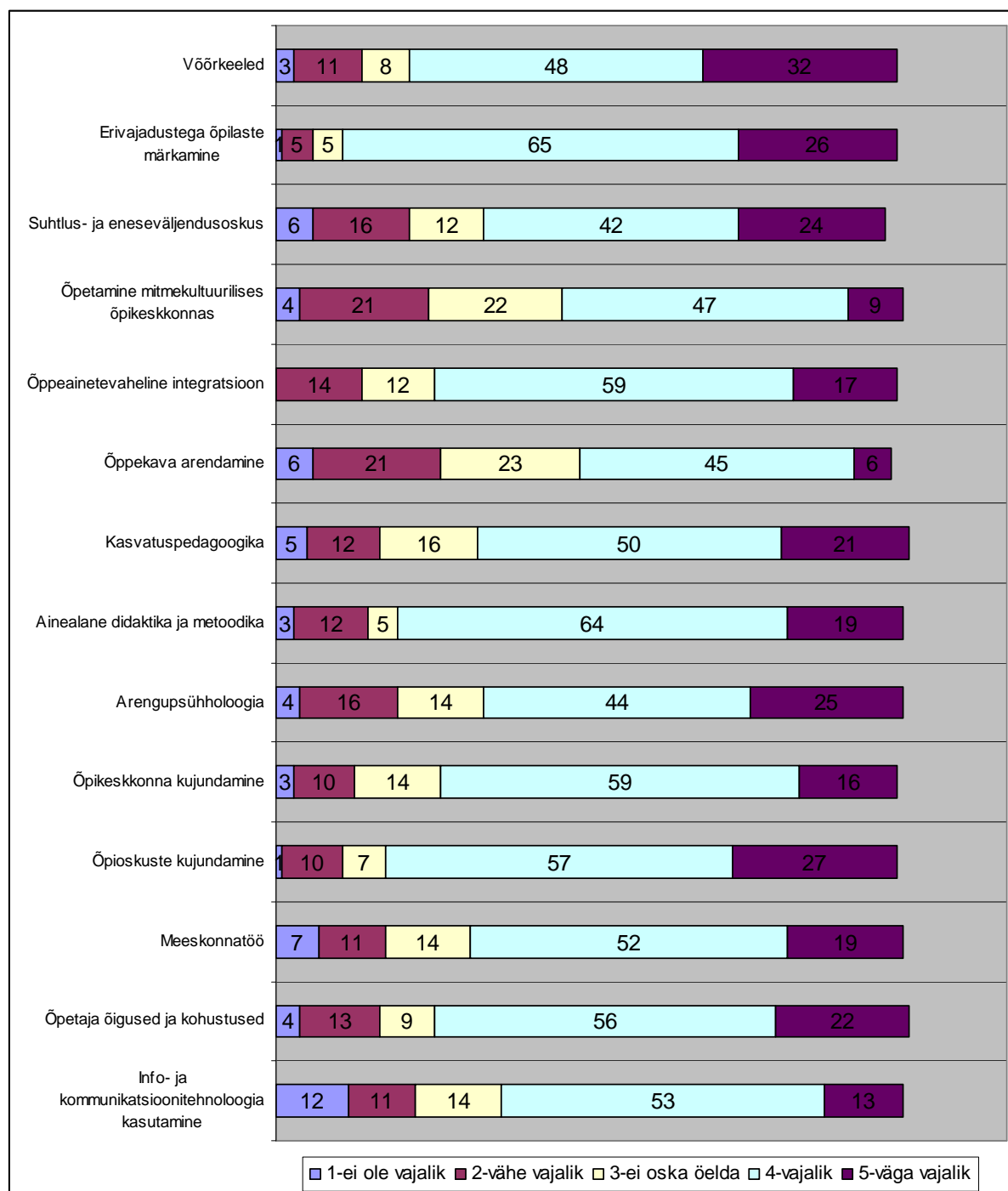
Missioon	Staaž	iga õpetaja peab sellega ise hakkama saama	koostöös sama aine õpetajatega	koostöös teiste õpetajatega, kes seda klassi õpetavad	koostöös kõigi õpetajatega	koostöös õpetajate ja laste-vanematega	koostöös õpilaste ja õpetajatega	koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
õpilastele ainealaste teadmiste edastamine	0-4	10 (N=2)	20 (N=4)	15 (N=3)	15 (N=3)	15 (N=3)	5 (N=1)	20 (N=4)
	5-10	12,6 (N=2)	18,8 (N=3)	18,8 (N=3)	0	6,2 (N=1)	12,5 (N=2)	31,1 (N=5)
	11-19	3,6 (N=1)	22,2 (N=6)	22,2 (N=6)	14,8 (N=4)	3,9 (N=1)	7,4 (N=2)	25,9 (N=7)
	20-25	23,1 (N=3)	0	23,1 (N=3)	15,4 (N=2)	0	7,7 (N=1)	30,7 (N=4)
	üle 25	10,8 (N=3)	17,3 (N=5)	14,3 (N=4)	3,6 (N=1)	0	7,1 (N=2)	46,9 (N=13)
õpilaste ainealase arengu tagamine	0-4	21,1 (N=4)	26,3 (N=5)	10,5 (N=2)	0	10,5 (N=2)	0	31,6 (N=6)
	5-10	13,3 (N=2)	6,7 (N=1)	20 (N=3)	6,7 (N=1)	0	20 (N=3)	33,3 (N=5)
	11-19	10,8 (N=3)	7,1 (N=2)	17,9 (N=5)	7,1 (N=2)	7,1 (N=2)	10,7 (N=3)	39,3 (N=11)
	20-25	15,4 (N=2)	15,4 (N=2)	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)	23,1 (N=3)
	üle 25	17,9 (N=5)	14,3 (N=4)	10,7 (N=3)	10,7 (N=3)	3,6 (N=1)	10,7 (N=3)	32,1 (N=9)
õpilaste õpioskuste arengu tagamine	0-4	5 (N=1)	10 (N=2)	30 (N=6)	15 (N=3)	5 (N=1)	0	35 (N=7)
	5-10	0	0	31,2 (N=5)	0	6,3 (N=1)	25 (N=4)	37,5 (N=6)
	11-19	3,6 (N=1)	3,6 (N=1)	25 (N=7)	10,7 (N=3)	10,7 (N=3)	7,1 (N=2)	39,3 (N=11)
	20-25	15,4 (N=2)	0	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)	7,6 (N=1)	15,4 (N=2)	38,5 (N=5)
	üle 25	3,6 (N=1)	10,6 (N=3)	17,9 (N=5)	3,6 (N=1)	14,3 (N=4)	0	50 (N=14)
õpilaste arengu tagamine	0-4	10 (N=2)	0	10 (N=2)	10 (N=2)	10 (N=2)	5 (N=1)	55 (N=11)
	5-10	0	0	18,8 (N=3)	6,2 (N=1)	12,5 (N=2)	12,5 (N=2)	50 (N=8)
	11-19	7,1 (N=2)	0	21,4 (N=6)	3,6 (N=1)	7,1 (N=2)	3,7 (N=1)	57,1 (N=16)
	20-25	0	0	30,8 (N=4)	0	23,1 (N=3)	7,7 (N=1)	38,4 (N=5)
	üle 25	0	3,6 (N=1)	17,9 (N=5)	3,6 (N=1)	14,3 (N=4)	0	60,6 (N=17)
sotsialiseerumiskeskonna kujundamine, et õpilased kohanduksid ühiskonnas	0-4	5 (N=1)	0	10 (N=2)	15 (N=3)	5 (N=1)	5 (N=1)	60 (N=12)
	5-10	0	0	6,2 (N=1)	18,8 (N=3)	6,2 (N=1)	12,5 (N=2)	56,3 (N=9)
	11-19	3,6 (N=1)	0	14,3 (N=4)	10,7 (N=3)	10,7 (N=3)	7,1 (N=2)	53,6 (N=15)
	20-25	8,3 (N=1)	0	8,3 (N=1)	0	8,3 (N=1)	8,3 (N=1)	66,8 (N=8)
	üle 25	0	0	0	18,5 (N=5)	14,8 (N=4)	7,4 (N=2)	59,3 (N=16)
korra kindlustamine	0-4	31,6 (N=6)	0	15,8 (N=3)	15,8 (N=3)	0	5,2 (N=1)	31,6 (N=6)
	5-10	13,3 (N=2)	0	0	20 (N=3)	0	13,3 (N=2)	53,4 (N=8)
	11-19	29,6 (N=8)	0	18,6 (N=5)	3,7 (N=1)	3,7 (N=1)	14,8 (N=4)	29,6 (N=8)
	20-25	53,8 (N=7)	0	0	0	0	15,4 (N=2)	30,8 (N=4)
	üle 25	28,6 (N=8)	0	7,1 (N=2)	0	17,9 (N=5)	14,3 (N=4)	32,1 (N=9)
õpilaste ohutuse tagamine	0-4	22,2 (N=4)	0	5,5 (N=1)	16,7 (N=3)	5,6 (N=1)	11,1 (N=2)	38,9 (N=7)
	5-10	0	0	0	20 (N=3)	20 (N=3)	13,3 (N=2)	46,7 (N=7)

	11-19	26,9 (N=7)	0	3,8 (N=1)	11,5 (N=3)	7,7 (N=2)	19,4 (N=5)	30,7 (N=8)
	20-25	33,3 (N=4)	0	0	25 (N=3)	0	16,7 (N=2)	25 (N=3)
	üle 25	28,6 (N=8)	0	14,3 (N=4)	7,1 (N=2)	7,1 (N=2)	7,1 (N=2)	35,8 (N=10)
õppekava täitmine	0-4	58,8 (N=10)	17,6 (N=3)	0	0	0	11,8 (N=2)	11,8 (N=2)
	5-10	20 (N=3)	33,3 (N=5)	0	20 (N=3)	0	6,7 (N=1)	20 (N=3)
	11-19	14,3 (N=4)	25 (N=7)	17,9 (N=5)	21,4 (N=6)	0	7,1 (N=2)	14,3 (N=4)
	20-25	30,7 (N=4)	23,1 (N=3)	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)	0	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)
	üle 25	25 (N=7)	17,9 (N=5)	7,1 (N=2)	17,8 (N=5)	3,6 (N=1)	10,7 (N=3)	17,9 (N=5)
	0-4	11,8 (N=2)	5,9 (N=1)	11,8 (N=2)	11,8 (N=2)	5,9 (N=1)	5,9 (N=1)	46,9 (N=8)
õpilaste isikupära arvestamine	5-10	13,3 (N=2)	0	6,8 (N=1)	13,3 (N=2)	13,3 (N=2)	13,3 (N=2)	40 (N=6)
	11-19	14,3 (N=4)	0	17,9 (N=5)	7,1 (N=2)	7,1 (N=2)	0	53,6 (N=15)
	20-25	15,4 (N=2)	0	7,7 (N=1)	15,4 (N=2)	15,4 (N=2)	7,7 (N=1)	38,4 (N=5)
	üle 25	14,3 (N=4)	3,6 (N=1)	14,3 (N=4)	3,6 (N=1)	14,3 (N=4)	3,6 (N=1)	46,3 (N=13)
õpilastele eeskujuks olemine	0-4	73,7 (N=14)	0	0	10,5 (N=2)	0	0	15,8 (N=3)
	5-10	43,7 (N=7)	0	0	18,8 (N=3)	12,4 (N=2)	6,3 (N=1)	18,8 (N=3)
	11-19	53,8 (N=14)	0	7,7 (N=2)	23,1 (N=6)	0	0	15,4 (N=4)
	20-25	75 (N=9)	0	8,3 (N=1)	8,3 (N=1)	0	0	8,3 (N=1)
	üle 25	70,4 (N=19)	0	7,4 (N=2)	7,4 (N=2)	3,7 (N=1)	0	11,1 (N=3)

4.7 Millise sisuga täiendõpet õpetaja vajaks?

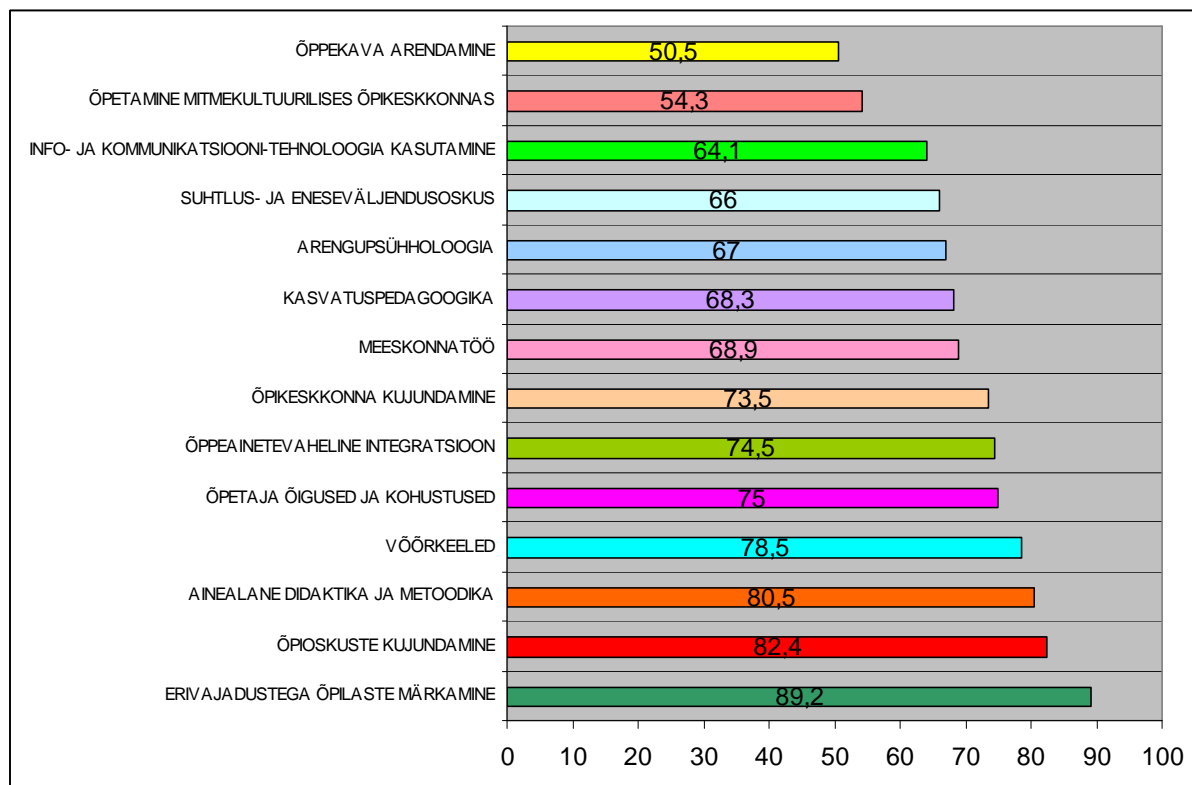
Saamaks ettekujutust õpetajate enesetäiendamise vajadustest, esitati ankeedis (LISA 3) õpetajatele küsimus 14 koolitusvaldkonna vajalikkuse kohta. Vastamiseks pakuti viis vastusevarianti. Õpetajate poolt eelistatud vastused on välja toodud joonisel 8. Jooniselt selgub, et ette antud täiendõppe erinevate valdkondade puhul on eelistatumaks hinnanguks *vajalik* või *väga vajalik*.

Küsimusele, millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid, hindasid õpetajad kõige vajalikumaks (vt LISA 8) erivajadustega õpilaste märkamist (keskmine 4,08), õpioskuste kujundamist (keskmine 3,97), võõrkeeli (keskmine 3,93) ning ainealast didaktikat ja metoodikat (keskmine 3,82). Ligikaudu kolm neljandikku kõigist õpetajaist andis hinnangu, et koolitusvajadus nendes valdkondades on vajalik või väga vajalik. Kolmveerand vastanutest hindas vajalikuks või väga vajalikuks õpetajate õiguste ja kohustuste alast koolitust. Kõige vähem huvi pakuvad õpetajatele koolitused, kus teemadeks õppekava arendamine ja õpetamine multikultuurses õpikeskkonnas.

Joonis 8. Küsimuse *Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?* vastuste jaotus (arv vastanute üldarvust)

Joonis 9 annab ülevaate valdkondadest, kus õpetajad hindasid enesetäiendamist *vajalikuks* või *väga vajalikuks*.

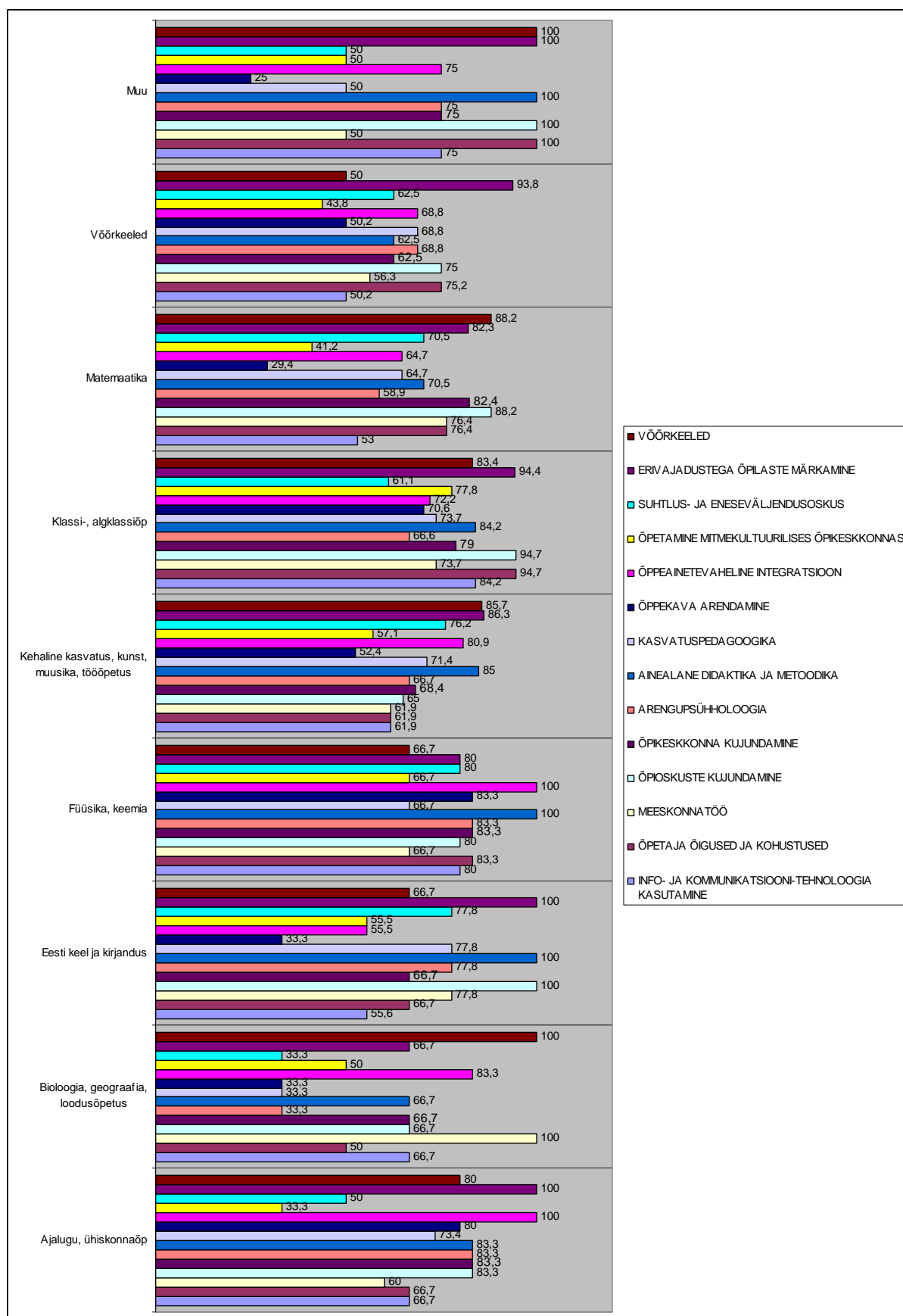

Joonis 9. Küsimusele *Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?* hinnangu *vajalik* või *väga vajalik* saanud koolitusvaldkonnad (%)

Vastuste detailsem analüüs näitas, et erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi suhteliselt sarnaselt (vt LISA 9). Korrelatsioonanalüüs ei näidanud erinevate ainete õpetajate hinnangutele selles küsimuses statistiliselt olulisi erinevusi ($p > 0,05$).

Joonis 10 annab ülevaate erinevate ainete õpetajate enesetäiendamisvajadusest. Jooniselt selgub, et kõik ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajad peavad vajalikuks või väga vajalikuks koolitusi õppeainetevahelise integratsiooni ja erivajadustega õpilaste märkamise valdkondades. Samu valdkondi on vajalikuks või väga vajalikuks pidanud ka suur enamus füüsika-, keemia-, bioloogia-, geograafia- ja loodusõpetuse õpetajaist. Meeskonnatöö koolituse järele tunnevad vajadust kõik bioloogia-, geograafia- ja loodusõpetuse õpetajad. Sama valdkonda on hinnanud vajalikuks või väga vajalikuks üle 75% eesti keele ja kirjanduse- ning matemaatikaõpetajaist. Kõik eesti keele ja kirjanduse ning muu aine õpetajad on andnud hinnangu, et nende jaoks on vajalikuks või väga vajalikuks enesetäiendamise valdkonnaks õpioskuste kujundamine. Sarnase hinnangu sellele valdkonnale on andnud ka suur enamus algklasside-, klassi- ja matemaatikaõpetajaid. Koolitusi õpetajate õigustest ja kohustustest peavad vajalikuks või väga vajalikuks kõik muude ainete õpetajad, suur enamus

klassi- ja algklassideõpetajaist, matemaatikaõpetajaist ning füüsika- ja keemiaõpetajaist. Kõik eesti keele ja kirjanduse ning muude ainete õpetajad on vastanud, et enesetäiendamine ainealase didaktika ja metoodika alases valdkonnas on nende jaoks vajalikud või väga vajalikud. Suur enamus matemaatika-, bioloogia-, geograafia-, loodusõpetuse-, klassi- ja algklassi- ning füüsika-, keemiaõpetajaist on vajalikuks või väga vajalikuks hinnanud õpikeskkonna kujundamise valdkonda. Küsimustiku vastustest torkab silma asjaolu, et ligi 80% füüsika- ja keemiaõpetajaist ning klassi- ja algklassiõpetajaist on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise valdkonnale andnud hinnanguks vajalik või väga vajalik. Erandina võib välja tuua võõrkeeleõpetajad, kelledest ligi pooled peavad seda koolitusvaldkonda mittevajalikuks või siis vähe vajalikuks.

Joonis 10. Küsimusele *Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?* hinnangu vajalik ja väga vajalik saanud koostisvaldkonnad õppeaineti (%)

5 Arutelu

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli uurida, kuidas käsitleb Tartu linna munitsipaalkooli õpetaja oma rolli tänases koolis ning analüüsi põhjal sõnastada ettepanekud täienduskoolituseks. Eesmärgist lähtuvalt võrreldi mees- ja naisõpetajate, erineva töökogemusega pedagoogide ning erinevate ainevaldkondade õpetajate arvamusi.

Antud uuring näitas, et õpetajad peavad oma töös kõige olulisemateks tegevusteks suhtlemist õpilastega, tundideks materjali ettevalmistamist ning ainetunni läbiviimist ning nendele tegevustele kulub päevas ka kõige enam aega. Lisaks tuleb tegeleda tööde hindamise, tundide ettevalmistamise, lapsevanemate ja kolleegidega suhtlemise või kooliga seotud ülesannete täitmisega. Autori jaoks on need tulemused ootuspärased, sest kogu õpetamistegevus klassis toimub õpilaste ja õpetajate vahelisel suhtlemisel. Ka haridustöötajate liidu poolt 2006.a läbi viidud üleriigilisest uuringust õpetaja tööaja ja tööülesannete kohta ilmnas, et õpetajad kulutavad kõige enam aega just nendele tegevustele.

Kuigi õpetajate ametijuhendis on ühe põhikohustusena välja toodud, et pedagoog osaleb kõigil õpetajate koosolekutel, õppenõukogudes ja ainekomisjoni töös, siis analüüs näitas, et naisõpetajad peavad õppenõukogudes osalemist olulisemaks kui meesõpetajad ning kuna sellele tegevusele kuluva aja ja sootunnuse vahel oli samuti oluline seos, siis võib oletada, et naisõpetajad suhtuvad sellesse tegevusse kohusetundlikumalt. Veel võib selle põhjuseks olla asjaolu, et kuna õppenõukogudes on enamuses naised, siis domineerib seal naistele omane suhtlemine, mis võib meestele tunduda ebaefektiivsena.

Samuti näitas analüüs olulist seost koolikogemuse ja õppenõukogus ning aineseksioonis osalemise vahel, millest võib omakorda järeldada, et see tegevus muutub olulisemaks koos koolikogemuse kasvuga. Selle põhjuseks võib olla see, et algajal õpetajal on esialgu põhitähelepanu suunatud distsipliini saavutamisele ja enesekehtestamisele ning seetõttu võib arvata, et nad ei suuda piisavalt tähelepanu suunata õppenõukogude ja aineseksioonide tööle. Samuti võib neil olla vähem kogemusi ja autoriteeti, et koosolekutel kaasa rääkida.

Käesolev uurimus uuris, kas õpetajate arusaam oma rollidest sõltub töö kogemusest. Nagu on näidanud ka varasem uurimus (Rondik, 2006), selgus, et see seos praktiliselt puudub. Analüüs näitas olulist seost vaid koolikogemuse ja dokumentatsiooni täitmisele, lapsevanematega suhtlemisele ning kontrolltööde jms parandamisele kuluva aja vahel, millest võib järeldada, et suurema koolikogemusega õpetajatel kulub nendele tegevustele aega rohkem kui nende noorematel kolleegidel. Vastupidine seos ilmnas märkuste tegemisele ning

õpilastega suhtlemisele kuluva aja ja tööstaaži vahel, mis viitab sellele, et koolikogemuse kasvuga väheneb nendele tegevustele kuluv aeg. Autori arvates võib siin olla mitmeid põhjusi. Dokumentatsiooni täitmisele kuluva ajarohkuse põhjuseks võib olla see, et viimastel aastatel on koolid kasutusele võtnud õppeinfosüsteemi eKool, kuhu tuleb infot kiiresti sisestada, see aga eeldab head arvutikasutamisioskust. Kuna andmeanalüüsist selgus ka, et kogenumad õpetajad tunnevad end suhtlemises lapsevanematega vabamana ja sellele tegevusele kulub neil rohkem aega, siis võib oletada, et staažikamad õpetajad otsivad ise sagedamini kontakti lapsevanematega, et arutada lapse tulevikku. Samuti võib selle põhjuseks olla asjaolu, et kuna staažikamad õpetajad on lapsevanematega samas eagrupis, siis on neil omavahel kergem suhelda.

Küsimustikust tuli välja asjaolu, et mida vanemas kooliastmes klassi juhatatakse, seda vähem oluliseks peetakse suhtlemist lapsevanematega ning õpilastega arenguestluste läbiviimist ning seda vähem kulub aega õpilaste ootuste ja oskuste väljaselgitamisele. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et kui õpetaja saab klassi endale juhatada, siis kulub tal enam aega lapse tundmaõppimisele ja tema arengu toetamisele. Kuna aga gümnaasiumi klassides on lubatud õpilaste arv suurem kui põhikoolis, siis oleks oodanud, et õpetaja, kes on gümnaasiumiastmes klassijuhataja ülesannetes, kulutab rohkem aega õpilaste ootuste ja oskuste väljaselgitamisele. Teiseks põhjuseks võib olla asjaolu, et õpetajate arvates on tänane gümnaasist iseseisvam ning avarama silmaringiga ja kuna gümnaasiumis õppimine on vabatahtlik, siis peab õpilane ise suutma otsustada ja vastutada.

Kuigi peaaegu pooled õpetajad andsin küsimusele *kas õpetajad on vabad või mitte* hinnangu, et *pigem ei ole vaba*, siis ilmnis analüüsist, et teatud tegevuste puhul tajuvad suurema koolikogemusega õpetajad siiski suuremat vabadust. Nendeks tegevusteks on õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine, klassiga ürituste läbiviimine, lapsevanematega suhtlemine ning õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine. Autori arvates võib selle põhjuseks olla asjaolu, et staažikamatel õpetajatel on suurem autoriteet nii õpilaste kui lastevanemate seas, mis laseb õpetajal nende tegevuste üle rohkem otsustada.

Uurimustulemustest selgus, et õpetajatöö missiooniks peetakse muutuvas õpikeskkonnas õpilase toimetulekuks eelduste loomist arvestades sealjuures õpilase isikupära. Üheks õpetaja ülesandeks on toetada lapsevanemat lapse arenemisel, arvestades tema isikupära. Kui aga vaadelda kodude külastust ühe võimaliku koostöövormina, siis ilmneb paraku tulemustest, et õpetajad pelgavad seda, andes tegevusele hinnanguks *õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma*. Ka varasemad uurimused (Christenson & Buerkle, 1998) on näidanud kodukeskkonna ja laste toimetuleku, sealhulgas akadeemilise edukuse, õpihuvi,

heade sotsiaalsete oskuste ja suhete olulist seost, seetõttu on haridusreformides peetud oluliseks lastevanemate kaasamist. Ning ka Zobel (2005) on leidnud, et õpetajal tuleb kannatlikult otsida kontakti kõikide vanematega ning julgustada neid avaldama oma arvamust. Läbiviidud ankeedist ilmnes, et õpetajad peavad erinevaid täiendõppevaldkondi *vajalikuks* või *väga vajalikuks*, mis tõestab, et õpetajad on õpihimulised ja tunnetavad sisemist vajadust enesetäiendamiseks. Erinevate ainete õpetajad hindavad oma koolitusvajadusi suhteliselt sarnaselt. Küsimustikule vastanud õpetajad hindasid kõige vajalikumaks erivajadustega õpilaste märkamise ning ainealane didaktika ja metoodika koolitusvaldkondi. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et üha sagedamini tuleb õpetajail õpetada tavaklassides erivajadustega õpilasi ning see eeldab omakorda, et õpetaja oskaks õppetöös rakendatakse kaasaegseid ja mitmekesiseid metoodilisi võtteid. Vähemtähtsamaks ei peeta ka õpetajate õiguste ja kohustuste alast koolitust, mille põhjuseks võivad olla Eestis valitsevad tööhõiveprobleemid. Ka õppekava arendamist ja kooli arenguga seotud tegevusi peetakse olulisteks, kuid nendele tegevustele kulub keskmiselt tund kuus, mida pole väga palju. Infotehnoloogia kiire areng paneb täna õpetaja olukorda, et end tuleb pidevalt selles valdkonnas täiendada. Seetõttu on üsna ootuspärane, et küsitluses osalenud õpetajad soovivad oma arvutialaseid teadmisi täiendada. Tartu linna koolides on täna juba väga korralik arvutipark, mis tagab küll õpetajatele võimaluse end ise kurssi viia selle valdkonna uuendustega, samas jääb siiski paljudel õpetajatel puudu oskustest, kuidas infotehnoloogiat parimal moel õppeprotsessi rakendada.

Huvipakkuv on asjaolu, et vaatamata sellele, et õpetajal tuleb iga 5 aasta jooksul läbida tööalane täienduskoolitus vähemalt 160 tunni ulatuses (Õpetajate koolituse raam nõuete §17 lg 2), siis õpetajad ise näevad seda kui võimalust. Seda võib seletada sellega, et õpetajad on endile teadvustanud vajadust end pidevalt täiendada.

Kuna tegemist on küsimustikuga, mis toetub õpetajate hinnangutele, kerkib esile usaldusväärse küsimus. Küsitluse tulemusi analüüsides tuleb silmas pidada asjaolu, et läbi selle küsitluse ilmneb vaid küsimustikus osalenud õpetajate endi hinnang oma koolitusvajadusele. Probleemiks võib olla ka asjaolu, et õpetajad määratlevad oma koolitusvajadusi erinevalt. Ühed tahavad midagi õppida, teised on harjunud koolitustel käima või tahavad end lihtsalt „tuulutada” (Liivanõmm, 2006). Samuti ei saa jätta arvestamata asjaolu, et õpetajad võivad anda selliseid vastuseid, mida nad arvavad, et neilt oodatakse.

Käesoleva magistritöö üheks eesmärgiks oli teha ettepanekuid õpetajate täienduskoolituseks. Kuna aga erinevate ainete õpetajad hindasid oma koolitusvajadusi

suhteliselt sarnaselt ja statistiliselt olulisi erinevusi ei ilmnenud, siis ei ole võimalik ühegi aine puhul välja tuua konkreetseid ettepanekuid.

Käesoleva uuringu tulemustega soovin anda kooli juhtkonnale tagasisidet õpetajate jaoks olulistest ja vähem olulistest tegevustest ning nendele tegevustele kulutatava aja kohta. Selle info põhjal oleks kooli juhil võimalik kriitilise pilguga üle vaadata õpetaja ametijuhend ning võimalusel/vajadusel sinna muudatusi teha. Samuti saab kool töö tulemuste põhjal toetada õpetajaid nende jaoks oluliste missioonide elluviimisel. Käesoleva magistritöö tulemused õpetajate jaoks oluliste koolitusvaldkondade kohta on rakendatavad kooli koolitusplaani koostamisel.

Kuna küsitluses osales suhteliselt väike valim, siis ei saa teha üldistavaid järeldusi. Tulevikus võiks küsitlustulemusi võrrelda ekspertide arvamustega ja koolituspakkumistega.

Kasutatud kirjandus

1. **Aarna, O.** (2007). *Õpetaja professionaalsus ja kutse-eetika*.
http://www.opetajateliit.ee/doc_files/opetaja_professionaalsus_ja_eetika_olav_aarna.ppt#256, 1.
2. **Ainsaar, M. & Kutsar, D.** (Toim). (2008). *Eesti Euroopa võrdlustes. Tööväärtused Eestis Ida- ja Lääne-Euroopa maade võrdluses* (lk 88 – 100). Tallinn: Sotsiaalministeerium
3. *Aktiivõppe kursus*. (2007). Külastatud 8. aprillil, 2010, aadressil
<http://anujuhkamsoo.wordpress.com/2007/03/16/web-20-klassis-kui-aktiivoppe-toetaja/>.
4. **Alas, R.** (1999). *Organisatsiooni-, juhtimis- ja suhtlemispsühholoogia alused*. Eesti Haldusjuhtimise Instituut. Tallinn: Riigikantselei.
5. **Arnon, S. & Reichel, N.** (2007). *Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers*. Teachers and Teaching: theory and practice. Vol. 13, No. 5, October 2007, pp. 441 – 464.
6. **Ansip, A.** (2006, 1. sept). *Head õpetajad!* Õpetajate Leht nr 30 – 31, lk 3.
7. **Barth, S. R.** (2001). *Teacher leader*. Phi Delta Kappan. Feb 1, Vol. 82, Issue 6, p 443.
8. **Bergen, J.** (2003). *The Role of Teachers in a changing World: an International Perspective*. Research for Educational Reform 8 (1): 49 – 65.
9. **Biddle, B. J.** (1998). *Teacher's Roles*. In T. Huse'n, et al. (Eds) Education: The Complete Encyclopedia. Pergamon, An Imprint of Elsevier Science (CD-ROM).
10. **Delors, J.** (1999). *Õppimine - varjatud varandus: 21. sajandi hariduse rahvusvahelise komisjoni aruanne UNESCOle*. Tartu: Greif.
11. **Eagly, A. H., Wood, W. & Johannesen-Schmidt, M. C.** (2008). Soopsühholoogia. Alice H. Eagly, Anne E. Beall, Robert J. Sternberg (Toim), *Sotsiaalse rolli teooria vaated soolistele erinevustele ja sarnasustele. Mõju naiste ja meeste partnerieelistustele* (lk 269 – 295). Tallinn: Külim.
12. **Eisenschmidt, E. & Kippak, R.** (2002). *Praktika õpetajakoolituses*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
13. **Eisenschmidt, E.** (2006). *Õpetaja kutse – professionaalne areng ja eneseanalüüs*. Kutsestandardi rakendamine õpetajate ettevalmistuses ja kutsealase arengu kavandamisel. Euroopa Liit, Haridus- ja Teadusministeerium, Kutsekoda.
14. **Feiler, R., Hertage, M. & Gallimore, R.** (2000). *Teachers Leading Teachers*. Education Leadership. Apr 2000, Vol. 57, Issue 7, p 66 – 69.

15. **Fraser, K.** (2005). *Leadership and change management – what's at issue for education development?* Education development and leadership in higher education: developing an effective institutional strategy. London; New York: RoutledgeFalmer.
16. **Fullan, M.** (2006). *Uudne arusaam haridusmuutustest*. Tartu: Atlex.
17. **Ginter, J.** (2005). *Õppimise lõpp*. Haridus, 6 – 7, 11 – 14.
18. **Gümnaasiumi riiklik õppekava.** (2010). Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määrus nr 13. Külastatud 25. veebruaril, 2010, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13272925>.
19. **Haller, A.** (2007). *Aruteluklubis õpetamise missioonist*. Külastatud 25.veebruaril, 2010, aadressil <http://www.ajakiri.ut.ee/229275>.
20. **Haridusstrateegia „Õpi-Eesti“.** (2001). Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.haridusfoorum.ee/index.php?page=opi-eesti>.
21. **Haridusstrateegia „Õppiv-Eesti“.** (1998). Eesti haridusfoorum 1998. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil http://www.haridusfoorum.ee/index.php?page=oppiv_eesti.
22. **Helemäe, J.** (2004). *Õpetajaskond kui professionaalne hääl ühiskonnas*. R. Vöormann, J. Helemäe (Toim). *Õpetajad: kas maa sool või kraadiga spetsialistide ametigrupp* (lk 41-73). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
23. **Indre, K. & Karu, K.** (1999). *Õpimotivatsiooni mehhanismid õpetajakoolituses*. Haridus ja kasvatusväärtused ühiskonnas: artiklite kogumik. Toimetajad: I. Kraav, J. Mikk. Tartu: Tartu Ülikool.
24. **Jarvis, P.** (1998). *Täiskasvanuharidus ja pidevõpe: teooria ja praktika*. Tallinn: SE & JS.
25. **Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P. & Diedrick Snoek, J.** (1964). *Organizational stress: studies in role conflict and ambiguity*. New York: Wiley.
26. **Kera, S.** (2005). *Kuidas elab kooliklass?: klassijuhatajast ja klassi juhatamisest*. Tallinn: Ilo.
27. **Kera, S.** (2007). *Olla vaimult suur: humaansus. Hariduse humaniseerimine*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
28. **Kikas, E.** (2006). *Erinevate süsteemide ja spetsialistide rollid õpilase arengu toetamisel*. U. Müürsepp (Toim), *Õpilase individuaalsuse toetamine* (lk 7 – 13). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
29. **Klassijuhataja ametijuhend.** (2004). Kinnitatud Tartu Raatuse Gümnaasiumi direktori 24. september 2004 käskkirjaga nr 159.
30. **Kokk, A.** (2002). *Rohkem universaalsust*. Eesti Päevaleht 06.09.2002. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.noman.ee/index.php?m2=124&m1=96&lang=2&act=show&id=155>.

31. **Kraav, I.** (1999). *Sotsiaalne tõrjutus ja sotsiaalpedagoogika*. Haridus, 5, 22 – 27.
32. **Kreitzberg, P.** (2000, 1. dets). *Õpetaja roll ja mõiste*. Õpetajate Leht, lk 6.
33. **Krips, H.** (2005). *Suhtlemisostkustest õpetamisel ja juhtimisel*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
34. **Krull, E.** (1998). *Õpetamise tõhususe hindamine*. Õpetajakoolitus II. Tartu.
35. **Krull, E.** (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
36. **Krull, E.** (2002). *Eesti õpetaja pedagoogilised arusaamad, arvamused ja hoiakud millenniumivahetusel*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
37. **Kuurme, T.** (2007). *Koolimaailm vastasseisude ristumistes*. Eesti kool 21. sajandi algul: kool kui arengukeskkond ja õpilase toimetulek. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
38. **Laanpere, M.** (2001). *Kooliinformaatika ja teine kirjaoskus*. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.koolielu.ee/pages.php/0315,1738?aj=1102>.
39. **Leino, M.** (2002). *Sotsiaalsed probleemid koolis ja õpetajate toimetulek*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
40. **Leppik, P.** (2000). *Õpetajaks saamine on huvitav*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse trükikoda.
41. **Liivanõmm, V.** (2006). *Täiendusõpe vajab täiendavat uurimist*. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.opleht.ee/Arhiiv/2006/26.05.06/paevateema/2.shtml>.
42. **Lodico, M.G., Spaulding, D.T. & Voegtle, K.H.** (2006). *Methods in educational research: from theory to practice*. San Francisco: Jossey-Bass, 2006.
43. **Loogma, K., Ruubel, R., Ruus, V., Sarv, E.-S. & Vilu, R.** (1998). *Eesti haridusstsenaariumid 2015*. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil http://www.haridusfoorum.ee/index.php?page=eesti_haridusstsenaariumid_2015.
44. **Loogma, K., Ruus, V.-R., Talts, L. & Poom-Valickis, K.** (2009). *Õpetaja professionaalsus ning tõhusama õpetamis- ja õppimiskeskonna loomine*. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused. Tallinna Ülikooli haridusuuringute keskus.
45. **Loogma, K.** (s.a.). *Eesti hariduselust ja selle arengust Eesti Haridusfoorumi võtmes*. <http://www.minueesti.ee/?leht=321,348,359&mID=491>.
46. **Lukas, T.** (2010). *Valitsus kinnitas uued põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad*. Külastatud 8. aprillil, 2010, aadressil <http://www.postimees.ee/?id=211737>.
47. **Luts, K.** (2007). *Õpetaja loob kasvukeskkonna – ka iseendale*. Külastatud 9.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.opleht.ee/Arhiiv/2007/05.01.07/peamearu/2.shtml>.

48. **M-klassijuhataja.** (2005). Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil http://www.tartu.ee/index.php?lang_id=1&menu_id=6&page_id=2686.
49. **Oder, T.** (2003). *Reflekteeriv õpetaja*. Haridus, 9, 22 – 24.
50. **Pedastsaar, T. & Parts, K.** (2006). *Klassijuhataja roll õpilaste klassi- ja koolivälise tegevuse suunamisel 20/21. sajandil*. Rahvuslik ja rahvusvaheline Eesti hariduses. Tartu: Eesti Akadeemiline Pedagoogika Selts.
51. **Pellikka, I., Vienola, V., Nuutinen, P. & Niikko, A.** (2006). *Arutlusi õpetaja kutse-eetikast*. Toimetanud Ene Vadi. Kirjastus Ilo.
52. **Pilli, E.** (2005). *Religiooniõpetaja eetikast läbi professionaalsuse prisma*. Külastatud 10.mail, 2010, aadressil http://tartu.ester.ee/search~S1*est?/tkRISTLIK+KASVATUS/tkristlik+kasvatus/1,2,3,B/1856~b1035851&FF=tkristlik+kasvatus+ajakiri+pw~dhapw~bevakoolide+ja+koolide+usuw~apet ajatele+w~dliw~apilastele+lasteaiakasvatajatele+ning+lastevanematele&1,1,2,0.
53. **Põhikooli riiklik õppekava.** (2010). Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määrus nr 14. Külastatud 25. veebruaril, 2010, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13273133>.
54. **Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava.** (2002). Vabariigi Valitsuse 25. jaanuari 2002. a määrus nr 56. Külastatud 9. jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=174787>.
55. **Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava.** (2010). Külastatud 10. aprillil, 2010, aadressil <http://www.hm.ee/index.php?0511290>.
56. **Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus.** (1993). Vastu võetud 15.09.1993. Külastatud 9.jaanuaril, 2010, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=263199>.
57. **Põld, P.** (1993). *Üldine kasvatusõpetus*. Tartu: Tartu Ülikool.
58. **Pärna, T.** (2003, 20. juuni). *Õpetajaks olemine*. Õpetajate Leht, lk 19.
59. **Riiklik programm Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007.** (2000). Kiidetud heaks Vabariigi Valitsuse poolt 14.03.2000.a.
60. **Rondik, S.** (2006). *Õpetajate tööaeg ja tööülesanded*. Uuringu kokkuvõte õpetajate ajakulutustest tööülesannete täitmiseks. Külastatud 11. märtsil, 2010, aadressil <http://www.ehl.org.ee/uuringu%20kv.htm>.
61. **Ruus, V.-R.** (2006). *Õpetaja professionaalsuse ning õpetajahariduse kaasaegsed arengusuundumused*. TLÜ Kirjastus Tallinn.
62. **Ruus, V.-R., Veisson, M., Leino, M., Ots, L., Pallas, L., Sarv E.-S. & Veisson, A.** (2007). *Õpilaste edukus, toimetulek ja heaolu kooli*. Eesti kool 21. sajandi algul: kool kui arengukeskkond ja õpilase toimetulek. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

63. **Saat, H.** (s.a.). *Õpetaja kui juht ja nõustaja*. Külastatud 11. aprill, 2010, aadressil <https://www.tlu.ee/files/arts/1323/%C3%95pet1dcfefa7a2844595e2a6f41b38185542.ppt>.
64. **Sachs, J.** (2005). *Teacher professional standards: A policy strategy to control, regulate or enhance the teaching profession?* International Handbook of Educational Policy 2. Vol. 13, 2005 Springer.
65. **Salumaa, T.** (2001). *Kooli kui organisatsiooni efektiivsuse karakteristikud*. Külastatud 26.aprillil, 2010, aadressil http://www.merlecons.ee/tarmo_organisatsioon_01.php.
66. **Senge, P., Kleiner, A., Roberts, C., Ross, R.B. & Smith, B.J.** (2003). *Viie distsipliini käsiraamat*. Fontese Kirjastus.
67. **Senge, P., Cambron-McCabe, N. & Timothy, L.** (2009). *Õppiv kool: viie distsipliini käsiraamat haridustöötajatele, lapsevanematele ja kõigile, kellele haridus korda läheb*. Tartu: Atlex.
68. **Siivelt, P.** (2005) *Sisehindamine ja väärtuskasvatus*. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DFAmX3mhMHMJ:koolikatsuja.hm.ee/koolikatsuja/items/koolitus/1193382218.ppt/+Sisehindamine+ja+v%C3%A4%C3%A4rtuskasvatus&cd=13&hl=et&ct=clnk>.
69. **Starbuck, G. H.** (2003). *College Teaching Styles by Gender*. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil www.mesastate.edu/~starbuck/CTSbG.pdf.
70. **Sutrop, M.** (2008, 11. okt). *Kool kui noorte väärtuste kujundaja*. Postimees – AK, lk 5.
71. **Sydänmaanlakka, P.** (2002). *An intelligent organization: integrating performance, competence and knowledge management*. Oxford: Capstone.
72. **Zobel, M.** (2005). *Koostööraamat: lapsevanemate kaasamine - õpetajate positiivsed näited*. Tartu: Greif.
73. **Täiskasvanute koolituse seaduses.** (2009). Vastu võetud 06.07.2009. Külastatud 9.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13197371>.
74. **Türk, K.** (2006). *Arenguvestlus koolis*. Tartu: Atlex.
75. **Türk, K. & Siimon, A.** (2007). *Juhtimine – teoreetilised alused*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
76. **Vadi, M.** (2000). *Organisatsioonikultuur ja väärtused ning nendevahelised seosed (Eesti näitel)*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
77. **Vassiltšenko, L.** (1998). *Venekeelse kooli reformimine: lahendust ootavad probleemid*. Mitmekultuuriline Eesti: Väljakutse haridusele. Projekti Mitte-Eesti Noorte Integratsioon Eesti ühiskonnas väljaanne (Vera II). OÜ Vali Press trükikoda.

78. **Vonta, T.** (2004). *Teacher Evaluation Using ISSA Standards: A Tool for Professional Development and Quality Improvement*. Published in *Educating Children for Democracy*, Issue Number 7, Summer/Fall 2004. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil http://www.issa.nl/program_teach_eval.html.
79. **Vooglaid, Ü.** (2008) *Eesti haridus: minevik, olevik, eeldused püsimiseks ja toimimiseks tulevikuks*. Külastatud 27.märtsil, 2009, aadressil http://www.kirikiri.ee/article.php3?id_article=470.
80. **White paper.** (1996). *Teaching and learning: towards the learning society*. European Commission, Brussels; Luxembourg.
81. **Õpetaja. Kutsestandard V tase.** (2005). Hariduse kutsenõukogu. Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil <http://www.htk.tlu.ee/IKT/opetajakoolitus/kutsestandard>.
82. **Õpetajate koolituse raamnõuded.** (2000). Vabariigi Valitsuse 22. novembri 2000. a määrus nr 381. Külastatud 9.jaanuaril, 2010, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=812791>.
83. **Õpetajakoolituse riiklik arengukava 2006 – 2013** (projekt). Külastatud 7.jaanuaril, 2010, aadressil www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5202.
84. **Üldhariduskoolide ja täiskasvanute gümnaasiumite pedagoogid vanuserühma ja soo järgi.** Külastatud 29.aprillil, 2010, aadressil <http://pub.stat.ee/px-eb.2001/Database/Sotsiaalelu/05Haridus/14Uldharidus/14Uldharidus.asp>.
85. **York-Barr, J. & Duke, K.** (2004). *What Do We Know About Teacher Leadership? Findings From Two Decades of Scholarship*. *Review of Educational Research* Vol. 74, No. 3, Fall 2004, pp 255 – 316.

Pöördumine koolijuhtide poole

Pealkiri: Küsimustiku läbiviimine Teie kooli õpetajate seas**Saatja:****Kuupäev:** N, 17. aprill, 20:44**Saaja:****Tähtsus:** Tavaline**Seadistused:** [Näita täielikku päist](#) | [Näita trükivaadet](#) | [Salvesta failina](#) | [Spam](#) | [Not Spam](#)

Austatud koolijuht!

Olen Tartu Ülikooli tudeng Õilme Saks. Seoses oma magistritööga teemal "Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus" soovin Teie kooli õpetajate seas läbi viia küsitlust, et välja selgitada, kuidas käsitleb õpetaja oma rolli tänases koolis.

Küsimustik on anonüümne ja tehtud e-formularis, et õpetajatel oleks lihtne seda täita ning kohe ka tagasi saata.

Õpetajate poole pöördumiseks kasutaksin kooli kodulehelt saadavaid meiliaadresse.

Lugupidamisega,

Õilme Saks
Tartu Ülikooli koolikorralduse 2.MA

Pöördumine õpetajate poole

Pealkiri: Palve küsimustiku täitmiseks**Saatja:****Kuupäev:** R, 18. aprill, 9:33**Saaja:****Koopia:****Pimekoopia:****Tähtsus:** Tavaline**Seadistused:** [Näita täielikku päist](#) | [Näita trükivaadet](#) | [Salvesta failina](#) | [Spam](#) | [Not Spam](#)

Austatud õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli tudeng Ölme Saks. Seoses oma magistritööga teemal "Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus" viin läbi küsitlust, et välja selgitada, kuidas käsitleb Tartu linna munitsipaalkooli õpetaja oma rolli tänases koolis. Töö eesmärk on anda ülevaade õpetaja muutunud ülesannetest ja sellega seotud rollidest tänapäeva koolis. Seetõttu pöördungi Teie poole ja palun Teil vastata järgnevale küsimustikule. Küsimustik on anonüümne ja tehtud e-formularis, et Teil oleks lihtne seda täita ja kohe ka tagasi saata.

Küsimustiku täitmiseks kulub aega kuni 30 minutit.

Palun Teil küsimustikule vastata hiljemalt 30.aprilliks 2008.

Küsimustiku leiate järgneva lingi alt:

<http://www.eformular.com/oilmesaks/proov.html>

Suur tänu vastamise ja kulutatud aja eest!

Ölme Saks

Tartu Ülikooli koolikorralduse 2.MA

Küsimustik Tartu linna munitsipaalkoolide õpetajate rollikäsitus

1. Mis õppeainet (õppeaineid) Sa õpetad?

2. Millises kooliastmes Sa õpetad?

* *vali sobiv vastusevariant (NB Ctrl või Shift klahvi all hoides on võimalik valida mitu vastusevarianti korraga)*

3. Millises kooliastmes Sa klassi juhata?

* *vali sobiv vastusevariant*

4. Milline on Sinu staaž õpetajana?

* *vali sobiv vastusevariant*

5. Sugu:

* *vali sobiv vastusevariant*

6. Vanus:

* *vali sobiv vastusevariant*

7. Kui olulised on Sinu kui õpetaja jaoks alljärgnevad tegevused?

7.1. TÖÖ PLANEERIMINE

* *vali sobiv vastusevariant*

7.2. TUNDIDEKS MATERJALIDE ETTEVALMISTAMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.3. MEETODI VALIMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.4. AINETUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.5. KONTROLLTÖÖDE jms PARANDAMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.6. SUULISTE VASTUSTE HINDAMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.7. ÕPILASELE TEMA ARENGU KOHTA SÕNALISE TAGASISIDE ANDMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.8. KLASSIGA ÜRITUSTE LÄBIVIIMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.9. KLASSIJUHATAJATUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.10. KODUDE KÜLASTAMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.11. ÕPILASTEGA SUHTLEMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.12. DOKUMENTATSIOONI TÄITMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.13. LAPSEVANEMATEGA SUHTLEMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.14. TEISTE ÕPETAJATEGA SUHTLEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.15. JUHTKONNAGA SUHTLEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.16. ÜLDSUSE JA KOGUKONNAGA SUHTLEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.17. ÕPILASE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.18. ÕPETAJA ARENGUVESTLUS

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.19. ENESETÄIENDAMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.20. MÄRKUSTE TEGEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.21. PROJEKTIDE KIRJUTAMINE JA PROJEKTIDES OSALEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.22. ÕPPENÕUKOGUS OSALEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.23. AINESEKTSIOONIS OSALEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.24. ÕPPEKAVA ARENDAMISES OSALEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.25. KOOLI ARENGUGA SEOTUD TEGEVUSES OSALEMINE

1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
2 – ei ole oluline
3 – oluline
4 – väga oluline
5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
6 – ei saanud küsimusest aru
7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.26. KOOLI ÜRITUSTEL OSALEMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.27. ÕPILASTE OOTUSTE, OSKUSTE jms VÄLJASELGITAMINE

- 1 – õpetaja peaks sellest tegevusest hoiduma
- 2 – ei ole oluline
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kolme kõige olulisema tegevuse seas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

7.28. MUU TEGEVUS (milline?)

	<input type="button" value="↑"/> <input type="button" value="↓"/> <input type="button" value="↕"/>
--	--

8. Mille alusel saame Sinu arvates otsustada, kas õpetaja on oma tegevustes / otsuste langetamises vaba?

	<input type="button" value="↑"/> <input type="button" value="↓"/> <input type="button" value="↕"/>
--	--

9. Kas Sinu arvates on Eesti õpetaja on tegevustes / otsuste langetamises vaba?

- 1 – kindlasti mitte
- 2 – pigem ei ole vabad
- 3 – ei oska öelda
- 4 – pigem vabad
- 5 – kindlasti
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10. Kui suur osa Sinu tööajast kulub / peaks kuluma alljärgnevatele tegevustele?

10.1. TÖÖ PLANEERIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.2. TUNDIDEKS MATERJALIDE ETTEVALMISTAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.3. MEETODI VALIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.4. AINETUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.5. KONTROLLTÖÖDE jms PARANDAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.6. SUULISTE VASTUSTE HINDAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.7. ÕPILASELE TEMA ARENGU KOHTA SÕNALISE TAGASISIDE ANDMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.8. KLASSIGA ÜRITUSTE LÄBIVIIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.9. KLASSIJUHATAJATUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.10. KODUDE KÜLASTAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.11. ÕPILASTEGA SUHTLEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.12. DOKUMENTATSIOONI TÄITMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.13. LAPSEVANEMATEGA SUHTLEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.14. TEISTE ÕPETAJATEGA SUHTLEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.15. JUHTKONNAGA SUHTLEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.16. ÜLDSUSE JA KOGUKONNAGA SUHTLEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.17. ÕPILASE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.18. ÕPETAJA ARENGUVESTLUS

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.19. ENESETÄIENDAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.20. MÄRKUSTE TEGEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.21. PROJEKTIDE KIRJUTAMINE JA PROJEKTIDES OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.22. ÕPPENÕUKOGUS OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.23. AINESEKTSIOONIS OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.24. ÕPPEKAVA ARENDAMISES OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.25. KOOLI ARENGUGA SEOTUD TEGEVUSES OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.26. KOOLI ÜRITUSTEL OSALEMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.27. ÕPILASTE OOTUSTE, OSKUSTE jms VÄLJASELGITAMINE

- 1 – sellele aega ei kulu
- 2 – kuni üks tund kuus
- 3 – kuni üks tund nädalas
- 4 – kuni üks tund päevas
- 5 – rohkem kui tund päevas
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

10.28. MUU TEGEVUS (milline?)

11. Milline on Sinu arvates õpetaja vabaduse aste alljärgnevate tegevuste osas?

11.1. TÖÖ PLANEERIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.2. TUNDIDEKS MATERJALIDE ETTEVALMISTAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.3. MEETODI VALIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.4. AINETUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.5. KONTROLLTÖÖDE jms PARANDAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.6. SUULISTE VASTUSTE HINDAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.7. ÕPILASELE TEMA ARENGU KOHTA SÕNALISE TAGASISIDE ANDMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.8. KLASSIGA ÜRITUSTELÄBIVIIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.9. KLASSIJUHATAJATUNNI LÄBIVIIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.10. KODUDE KÜLASTAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.11. ÕPILASTE GA SUHTLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.12. DOKUMENTATSIOONI TÄITMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.13. LAPSEVANEMATE GA SUHTLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.14. TEISTE ÕPETAJATE GA SUHTLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.15. JUHTKONNAGA SUHTLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.16. ÜLDSUSE JA KOGUKONNAGA SUHTLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.17. ÕPILASE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.18. ÕPETAJA ARENGUVESTLUS

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.19. ENESETÄIENDAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.20. MÄRKUSTE TEGEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.21. PROJEKTIDE KIRJUTAMINE JA PROJEKTIDES OSALEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.22. ÕPPENÕUKOGUS OSALEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.23. AINESEKTSIOONIS OSALEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.24. OSALEMINE ÕPPEKAVA ARENDAMISEL

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.25. KOOLI ARENGUGA SEOTUD TEGEVUSES OSALEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.26. KOOLI ÜRITUSTEL OSALEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.27. ÕPILASTE OOTUSTE, OSKUSTE jms VÄLJASELGITAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

11.28. MUU TEGEVUS (milline?)

12. Milline on Sinu arvates vastava õpetaja missiooni olulisus tänapäeva koolis?

12.1. ÕPILASTE AINEALASTE TEADMISTE EDASTAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.2. ÕPILASTE AINEALASE ARENGU TAGAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.3. ÕPILASTE ÕPIOSKUSTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.4. ÕPILASTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.5. SOTSIALISEERUMISKESKKONNA KUJUNDAMINE, ET ÕPILASED KOHANDUKSID ÜHISKONNAS

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.6. KORRA KINDLUSTAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.7. ÕPILASTE OHUTUSE TAGAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.8. ÕPPEKAVA TÄITMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.9. ÕPILASTE ISIKUPÄRA ARVESTAMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.10. ÕPILASTELE EESKUJUKS OLEMINE

- 1 – seda mitte
- 2 – ka seda
- 3 – oluline
- 4 – väga oluline
- 5 – kõige olulisem
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

12.11. MUU (mis nimelt?)

13. Milline on Sinu arvates õpetaja vabaduse aste antud valdkonnas?

13.1. ÕPILASTELE AINEALASTE TEADMISTE EDASTAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.2. ÕPILASTE AINEALASE ARENGU TAGAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.3. ÕPILASTE ÕPIOSKUSTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.4. ÕPILASTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.5. SOTSIALISEERUMISKESKKONNA KUJUNDAMINE, ET ÕPILASED KOHANDUKSID ÜHISKONNAS

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.6. KORRA KINDLUSTAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.7. ÕPILASTE OHUTUSE TAGAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.8. ÕPPEKAVA TÄITMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.9. ÕPILASTE ISIKUPÄRA ARVESTAMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.10. ÕPILSTELE EESKUJUKS OLEMINE

- 1 – kohustus
- 2 – pigem kohustus
- 3 – nii kohustus kui ka võimalus
- 4 – pigem võimalus
- 5 – võimalus
- 6 – ei saanud küsimusest aru
- 7 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

13.11. MUU (mis nimelt?)

14. Milline on Sinu arvates õpetajate koostöö antud valdkonnas?

14.1. ÕPILASTELE AINEALASTE TEADMISTE EDASTAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

14.2. ÕPILASTE AINEALASE ARENGU TAGAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

14.3. ÕPILASTE ÕPIOSKUSTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

** vali sobiv vastusevariant*

14.4. ÕPILASTE ARENGU TAGAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

** vali sobiv vastusevariant*

14.5. SOTSIALISEERUMISKESKKONNA KUJUNDAMINE, ET ÕPILASED KOHANDUKSID ÜHISKONNAS

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

** vali sobiv vastusevariant*

14.6. KORRA KINDLUSTAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

** vali sobiv vastusevariant*

14.7. ÕPILASTE OHUTUSE TAGAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

** vali sobiv vastusevariant*

14.8. ÕPPEKAVA TÄITMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

14.9. ÕPILASTE ISIKUPÄRA ARVESTAMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

14.10. ÕPILASTELE EESKUJUKS OLEMINE

- 1 – iga õpetaja peab ise sellega hakkama saama
- 2 – koostöös sama aine õpetajatega
- 3 – koostöös teiste õpetajatega, kes õpetavad antud klassi
- 4 – koostöös kõigi õpetajatega
- 5 – koostöös õpetajate ja lapsevanematega
- 6 – koostöös õpilaste ja õpetajatega
- 7 – koostöös õpilaste, lapsevanemate ja teiste õpetajatega
- 8 – ei saanud küsimusest aru
- 9 – ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

14.11. MUU (mis nimelt?)

15. Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?

15.1. INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA KASUTAMINE

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.2. ÕPETAJA ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.3. MEESKONNATÖÖ

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.4. ÕPIOSKUSTE KUJUNDAMINE

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.5. ÕPIKESKKONNA KUJUNDAMINE

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.6. ARENGUPSÜHHOLOOGIA

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.7. AINEALANE DIDAKTIKA JA METOODIKA

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.8. KASVATUSTEOORIA

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.9. ÕPPEKAVA ARENDAMINE

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.10. ÕPPEAINETEVAAHELINE INTEGRATSIOON

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.11. ÕPETAMINE MITMEKULTUURILISES ÕPIKESKKONNAS

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.12. SUHTLUS- JA ENESEVÄLJENDUSOSKUS

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.13. ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE MÄRKAMINE

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.14. VÕÕRKEELED

- 1-ei ole vajalik
- 2-vähe vajalik
- 3-ei oska öelda
- 4-vajalik
- 5-väga vajalik
- 6-ei saanud küsimusest aru
- 7-ei olnud sobivat vastusevarianti

* *vali sobiv vastusevariant*

15.15. MUU (mis nimelt?)

Küsimuse *Kui olulised on Sinu kui õpetaja jaoks alljärgnevad tegevused?* vastuste jaotus staažigrupiti

Vastusevariant	kolme olulisema tegevuse hulgas					väga oluline ja oluline					ei ole oluline või sellest tegevusest tuleb hoiduda				
Tegevused	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25
Töö planeerimine	38,1 (N=8)	17,6 (N=3)	28,6 (N=8)	30,8 (N=4)	17,2 (N=5)	57,2 (N=12)	82,3 (N=14)	64,3 (N=18)	69,2 (N=9)	79,3 (N=23)	4,8 (N=1)	0	7,1 (N=2)	0	3,4 (N=1)
Tundideks materjalide ettevalmistamine	25 (N=5)	31,3 (N=5)	39,3 (N=11)	16,7 (N=2)	24,1 (N=7)	75 (N=15)	68,8 (N=11)	57,1 (N=16)	83,3 (N=10)	75,8 (N=22)	0	0	3,6 (N=1)	0	0
Meetodi valimine	10 (N=2)	5,9 (N=1)	7,1 (N=2)	23,1 (N=3)	14,3 (N=4)	90 (N=18)	88,3 (N=15)	92,9 (N=26)	76,9 (N=10)	85,7 (N=24)	0	5,9 (N=1)	0	0	0
Ainetunni läbiviimine	23,8 (N=5)	40 (N=6)	30,8 (N=8)	16,7 (N=2)	10,7 (N=3)	76,2 (N=16)	60 (N=9)	69,2 (N=18)	83,3 (N=10)	89,3 (N=25)	0	0	0	0	0
Kontrolltööde jms parandamine	0	11,8 (N=2)	3,6 (N=1)	25 (N=3)	10,7 (N=3)	95 (N=19)	88,2 (N=15)	89,3 (N=25)	75 (N=9)	89,3 (N=25)	5 (N=1)	0	7,1 (N=2)	0	0
Suuliste vastuste hindamine	0	0	0	0	3,4 (N=1)	90 (N=18)	82,3 (N=14)	85,7 (N=24)	100 (N=13)	93,1 (N=27)	10 (N=2)	17,6 (N=3)	14,3 (N=4)	0	3,4 (N=1)
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	4,8 (N=1)	11,8 (N=2)	0	7,7 (N=1)	0	95,2 (N=20)	88,2 (N=15)	92,6 (N=25)	92,3 (N=12)	100 (N=29)	0	0	7,4 (N=2)	0	0
Klassiga ürituste läbiviimine	0	0	0	0	4 (N=1)	100 (N=13)	87,5 (N=14)	96 (N=24)	83,4 (N=10)	92 (N=23)	0	12,5 (N=2)	4 (N=1)	16,7 (N=2)	4 (N=1)
Klassijuhatajatunni läbiviimine	0	0	5,3 (N=1)	0	0	88,9 (N=8)	58,3 (N=7)	73,7 (N=14)	72,7 (N=8)	78,3 (N=18)	11,1 (N=1)	41,6 (N=5)	21,1 (N=4)	27,3 (N=3)	21,7 (N=5)
Kodude külastamine	0	0	0	0	0	25 (N=3)	0	4,8 (N=1)	0	0	75 (N=9)	100 (N=14)	95,2 (N=20)	100 (N=8)	100 (N=24)
Õpilastega suhtlemine	23,8 (N=5)	43,8 (N=7)	18,5 (N=5)	23,1 (N=3)	10,3 (N=3)	76,2 (N=16)	56,3 (N=9)	81,5 (N=22)	76,9 (N=10)	89,7 (N=26)	0	0	0	0	0
Dokumentatsiooni täitmine	0	0	0	0	0	80,9 (N=17)	75,1 (N=12)	88,9 (N=24)	92,3 (N=12)	89,3 (N=25)	19 (N=4)	25 (N=4)	11,1 (N=3)	7,7 (N=1)	10,7 (N=3)
Lapsevanematega suhtlemine	0	0	0	8,3 (N=1)	3,7 (N=1)	94,7 (N=18)	93,8 (N=15)	96,2 (N=25)	91,7 (N=11)	96,2 (N=26)	5,3 (N=1)	6,3 (N=1)	3,8 (N=1)	0	0
Teiste õpetajatega suhtlemine	0	0	0	7,7 (N=1)	3,4 (N=1)	100 (N=21)	100 (N=17)	100 (N=28)	92,3 (N=12)	96,6 (N=28)	0	0	0	0	0

Juhtkonnaga suhtlemine	0	0	0	0	0	89,4 (N=17)	94,1 (N=16)	100 (N=27)	100 (N=13)	89,6 (N=26)	10,5 (N=2)	5,9 (N=1)	0	0	10,3 (N=3)
Üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	0	0	0	0	0	85 (N=17)	88,2 (N=15)	88,3 (N=23)	100 (N=12)	84,6 (N=22)	15 (N=3)	11,8 (N=2)	11,5 (N=3)	0	15,3 (N=4)
Õpilase arenguvestluse läbiviimine	0	0	4,2 (N=1)	0	8 (N=2)	93,4 (N=14)	84,6 (N=11)	95,8 (N=23)	83,3 (N=10)	80 (N=20)	6,7 (N=1)	15,4 (N=2)	0	16,7 (N=2)	12 (N=3)
Õpetaja arenguvestlus	0	0	3,7 (N=1)	0	0	77,8 (N=14)	70,6 (N=12)	88,9 (N=24)	63,6 (N=7)	57,1 (N=12)	22,2 (N=4)	29,4 (N=5)	7,4 (N=2)	36,4 (N=4)	42,9 (N=9)
Enesetäiendamine	0	17,6 (N=3)	3,6 (N=1)	15,4 (N=2)	21,4 (N=6)	100 (N=20)	82,3 (N=14)	96,4 (N=27)	84,6 (N=11)	78,6 (N=22)	0	0	0	0	0
Märkuste tegemine	0	0	0	0	0	93,8 (N=15)	85,7 (N=12)	79,2 (N=19)	71,4 (N=5)	66,6 (N=14)	6,3 (N=1)	14,3 (N=2)	20,8 (N=5)	28,6 (N=2)	33,3 (N=7)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	0	0	0	0	0	50 (N=9)	33,3 (N=5)	64,2 (N=18)	75 (N=9)	42,3 (N=11)	50 (N=9)	66,7 (N=10)	35,7 (N=10)	25 (N=3)	57,7 (N=15)
Õppenõukogus osalemine	0	6,3 (N=1)	0	8,3 (N=1)	0	73,7 (N=14)	81,3 (N=13)	100 (N=26)	91,6 (N=11)	92,9 (N=26)	26,3 (N=5)	12,6 (N=2)	0	0	7,1 (N=2)
Ainesektsioonis osalemine	0	0	0	8,3 (N=1)	3,6 (N=1)	72,3 (N=13)	81,3 (N=13)	96,4 (N=27)	91,6 (N=11)	85,7 (N=24)	27,8 (N=5)	18,8 (N=3)	3,6 (N=1)	0	10,7 (N=3)
Õppekava arendamises osalemine	0	0	0	0	0	80 (N=12)	89,6 (N=14)	78,6 (N=22)	91,7 (N=11)	80,7 (N=21)	20 (N=3)	12,5 (N=2)	21,4 (N=6)	8,3 (N=1)	19,2 (N=5)
Kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	0	6,3 (N=1)	0	7,7 (N=1)	0	78,6 (N=11)	87,6 (N=14)	85,7 (N=24)	92,3 (N=12)	96,3 (N=26)	21,4 (N=3)	6,3 (N=1)	14,3 (N=4)	0	3,7 (N=1)
Kooli üritustel osalemine	0	0	0	0	0	84,2 (N=16)	87,5 (N=14)	96,4 (N=27)	100 (N=13)	89,3 (N=25)	15,8 (N=3)	12,5 (N=2)	3,6 (N=1)	0	10,7 (N=3)
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	0	0	3,7 (N=1)	7,7 (N=1)	0	100 (N=20)	100 (N=15)	96,3 (N=26)	92,3 (N=12)	100 (N=27)	0	0	0	0	0

Küsimuse *Kui suur osa Sinu tööajast kulub alljärgnevatele tegevustele?* vastuste jaotus staažigrupiti

Vastusevariant	rohkem kui tund päevas					kuni 1 tund päevas					kuni 1 tund nädalas					kuni 1 tund kuus					sellele aega ei kulu				
	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25
Töö planeerimine	37,5 (N=6)	6,7 (N=1)	10,7 (N=3)	18,2 (N=2)	18,5 (N=5)	43,8 (N=7)	13,3 (N=2)	35,7 (N=10)	45,5 (N=5)	29,6 (N=8)	18,8 (N=3)	66,7 (N=10)	42,9 (N=12)	27,3 (N=3)	33,3 (N=9)	0	13,3 (N=2)	7,1 (N=2)	9,1 (N=1)	18,5 (N=5)	0	0	3,6 (N=1)	0	0
Tundideks materjalide ettevalmistumine	36,8 (N=7)	11,8 (N=2)	51,9 (N=14)	46,2 (N=6)	44,8 (N=13)	47,4 (N=9)	76,5 (N=13)	40,7 (N=11)	46,2 (N=6)	41,4 (N=12)	15,8 (N=3)	5,9 (N=1)	3,7 (N=1)	7,7 (N=1)	13,8 (N=4)	0	5,9 (N=1)	3,7 (N=1)	0	0	0	0	0	0	0
Meetodi valik	5,9 (N=1)	0	4,5 (N=1)	8,3 (N=1)	7,7 (N=2)	23,5 (N=4)	12,5 (N=2)	31,8 (N=7)	50 (N=6)	15,4 (N=4)	47,1 (N=8)	43,8 (N=7)	36,4 (N=8)	16,7 (N=2)	34,6 (N=9)	0	18,8 (N=3)	9,1 (N=2)	0	15,4 (N=4)	23,5 (N=4)	25 (N=4)	18,2 (N=4)	25 (N=3)	26,9 (N=7)
Ainetunni läbiviimine	50 (N=4)	75 (N=6)	66,7 (N=10)	57,1 (N=4)	60 (N=9)	37,5 (N=3)	12,5 (N=1)	33,3 (N=5)	14,3 (N=1)	20 (N=3)	0	0	0	28,6 (N=2)	13,3 (N=2)	0	0	0	0	6,7 (N=1)	12,5 (N=1)	12,5 (N=1)	0	0	0
Kontrolltööde jms parandamine	29,4 (N=5)	14,3 (N=2)	37,5 (N=9)	60 (N=6)	65,4 (N=17)	35,3 (N=6)	42,9 (N=6)	37,5 (N=9)	10 (N=1)	15,4 (N=4)	29,4 (N=5)	28,6 (N=4)	8,3 (N=2)	20 (N=2)	19,2 (N=5)	5,9 (N=1)	7,1 (N=1)	8,3 (N=2)	10 (N=1)	0	0	7,1 (N=1)	8,3 (N=2)	0	0
Suuliste vastuste hindamine	0	0	13, (N=3)	28,6 (N=2)	8,7 (N=2)	18,8 (N=3)	20 (N=3)	21,7 (N=5)	42,9 (N=3)	34,8 (N=8)	56,3 (N=9)	33,3 (N=5)	34,8 (N=8)	14,3 (N=1)	34,8 (N=8)	18,8 (N=3)	33,3 (N=5)	8,7 (N=2)	0	4,3 (N=1)	6,3 (N=1)	13,3 (N=2)	21,7 (N=5)	14,3 (N=1)	17,4 (N=4)
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	6,7 (N=1)	14,3 (N=2)	21,7 (N=5)	0	11,5 (N=3)	26,7 (N=4)	7,1 (N=1)	13 (N=3)	28,6 (N=2)	15,4 (N=4)	46,7 (N=7)	57,1 (N=8)	43,5 (N=10)	28,6 (N=2)	50 (N=13)	20 (N=3)	21,4 (N=3)	13 (N=3)	42,9 (N=3)	11,5 (N=3)	0	0	8,7 (N=2)	0	11,5 (N=3)
Üritused klassiga	8,3 (N=1)	0	4,8 (N=1)	0	5,6 (N=1)	0	0	4,8 (N=1)	11,1 (N=1)	11,1 (N=2)	16,7 (N=2)	55,6 (N=5)	47,6 (N=10)	55,6 (N=5)	38,9 (N=7)	33,3 (N=4)	33,3 (N=3)	14,3 (N=3)	11,1 (N=1)	33,3 (N=6)	41,7 (N=5)	11,1 (N=1)	28,6 (N=6)	22,2 (N=2)	11,1 (N=2)
Klassijuhatajatund	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50 (N=7)	38,5 (N=5)	47,4 (N=9)	75 (N=6)	69,6 (N=16)	7,1 (N=1)	30,8 (N=4)	15,8 (N=3)	0	13 (N=3)	42,9 (N=6)	30,8 (N=4)	36,8 (N=7)	25 (N=2)	17,4 (N=4)
Kodude külastamine	0	0	0	0	4,3 (N=1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8,3 (N=2)	0	0	100 (N=14)	100 (N=15)	91,7 (N=22)	100 (N=10)	95,7 (N=22)
Suhtlemine õpilastega	64,7 (N=11)	62,5 (N=10)	70,8 (N=17)	70 (N=7)	29,6 (N=8)	35,3 (N=6)	31,3 (N=5)	12,5 (N=3)	20 (N=2)	59,3 (N=16)	0	0	16,7 (N=4)	10 (N=1)	7,4 (N=2)	0	6,3 (N=1)	0	0	3,7 (N=1)	0	0	0	0	0
Dokumentatsiooni täitmine	5 (N=1)	0	7,7 (N=2)	15,4 (N=2)	28,6 (N=8)	40 (N=8)	47,1 (N=8)	50 (N=13)	61,5 (N=8)	50 (N=14)	35 (N=7)	41,2 (N=7)	30,8 (N=8)	23,1 (N=3)	14,3 (N=4)	20 (N=4)	11,8 (N=2)	11,5 (N=3)	0	7,1 (N=2)	0	0	0	0	0
Suhtlemine lapsevanematega	0	0	4 (N=1)	0	4,5 (N=1)	13,3 (N=2)	0	16 (N=4)	25 (N=2)	4,5 (N=1)	13,3 (N=2)	53,8 (N=7)	48 (N=12)	50 (N=4)	63,6 (N=14)	46,7 (N=7)	38,5 (N=5)	16 (N=4)	12,5 (N=1)	13,6 (N=3)	26,7 (N=4)	7,7 (N=1)	16 (N=4)	12,5 (N=1)	13,6 (N=3)

LISA 5

Suhtlemine teiste õpetajatega	36,8 (N=7)	31,3 (N=5)	18,2 (N=4)	20 (N=2)	19,2 (N=5)	21,1 (N=4)	56,3 (N=9)	50 (N=11)	60 (N=6)	50 (N=13)	26,3 (N=5)	6,3 (N=1)	31,8 (N=7)	20 (N=2)	30,8 (N=8)	15,8 (N=3)	6,3 (N=1)	0	0	0	0	0	0	0	0
Suhtlemine juhtkonnaga	0	0	0	0	3,8 (N=1)	5,9 (N=1)	6,7 (N=1)	13 (N=3)	37,5 (N=3)	11,5 (N=3)	35,3 (N=6)	40 (N=6)	65,2 (N=15)	25 (N=2)	42,3 (N=11)	58,8 (N=10)	46,7 (N=7)	17,4 (N=4)	25 (N=2)	30,8 (N=8)	0	6,7 (N=1)	4,3 (N=1)	12,5 (N=1)	11,5 (N=3)
Suhtlemine üldsuse ja kogukonnaga	21,4 (N=3)	13,3 (N=2)	10 (N=2)	0	10 (N=2)	21,4 (N=3)	13,3 (N=2)	30 (N=6)	33,3 (N=2)	10 (N=2)	7,1 (N=1)	20 (N=3)	15 (N=3)	16,7 (N=1)	25 (N=5)	14,3 (N=2)	33,3 (N=5)	35 (N=7)	50 (N=3)	30 (N=6)	35,7 (N=5)	20 (N=3)	10 (N=2)	0	25 (N=5)
Õpilase arenguvestlus	0	0	4,2 (N=1)	0	4,5 (N=1)	0	8,3 (N=1)	4,2 (N=1)	0	0	46,2 (N=6)	50 (N=6)	54,2 (N=13)	42,9 (N=3)	68,2 (N=15)	7,7 (N=1)	16,7 (N=2)	16,7 (N=4)	28,6 (N=2)	13,6 (N=3)	46,2 (N=6)	25 (N=3)	20,8 (N=5)	28,6 (N=2)	13,6 (N=3)
Õpetaja arenguvestlus	0	0	0	0	0	0	0	7,7 (N=1)	0	0	0	0	0	0	5,9 (N=1)	40 (N=4)	22,2 (N=2)	23,1 (N=3)	28,6 (N=2)	23,5 (N=4)	60 (N=6)	77,8 (N=7)	69,2 (N=9)	71,4 (N=5)	70,6 (N=12)
Enesetäiendamine	33,3 (N=4)	15,4 (N=2)	5,3 (N=1)	0	26,9 (N=7)	16,7 (N=2)	7,7 (N=1)	26,3 (N=5)	42,9 (N=3)	19,2 (N=5)	16,7 (N=2)	46,2 (N=6)	47,4 (N=9)	42,9 (N=3)	46,2 (N=12)	33,3 (N=4)	30,8 (N=4)	21,1 (N=4)	14,3 (N=1)	7,7 (N=2)	0	0	0	0	0
Märkuste tegemine	0	0	0	0	0	21,4 (N=3)	14,3 (N=1)	0	0	8,7 (N=2)	35,7 (N=5)	57,1 (N=4)	33,3 (N=6)	80 (N=4)	17,4 (N=4)	35,7 (N=5)	28,6 (N=2)	33,3 (N=6)	0	34,8 (N=8)	7,1 (N=1)	0	33,3 (N=6)	20 (N=1)	39,1 (N=9)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	0	0	0	0	4,8 (N=1)	0	0	4,5 (N=1)	0	0	14,3 (N=2)	11,1 (N=1)	13,6 (N=3)	42,9 (N=3)	4,8 (N=1)	28,6 (N=4)	44,4 (N=4)	31,8 (N=7)	28,6 (N=2)	14,3 (N=3)	57,1 (N=8)	44,4 (N=4)	50 (N=11)	28,6 (N=2)	76,2 (N=16)
Osalemine õppenõukogus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9,1 (N=1)	12,5 (N=1)	4,8 (N=1)	11,1 (N=1)	11,8 (N=2)	81,8 (N=9)	87,5 (N=7)	90,5 (N=19)	77,8 (N=7)	88,2 (N=15)	9,1 (N=1)	0	4,8 (N=1)	11,1 (N=1)	0
Osalemine aineseksioonis	0	0	0	0	5 (N=1)	0	0	0	0	0	11,8 (N=2)	8,3 (N=1)	15,8 (N=3)	11,1 (N=1)	15 (N=3)	70,6 (N=12)	83,3 (N=10)	63,2 (N=12)	77,8 (N=7)	75 (N=15)	17,6 (N=3)	8,3 (N=1)	21,1 (N=4)	11,1 (N=1)	5 (N=1)
Osalemine õppekava arendamisel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28,6 (N=2)	5,9 (N=1)	0	7,1 (N=1)	46,2 (N=6)	57,1 (N=4)	52,9 (N=9)	71,4 (N=5)	57,1 (N=8)	53,8 (N=7)	14,3 (N=1)	41,2 (N=7)	28,6 (N=2)	35,7 (N=5)
Osalemine kooli arenguga seotud tegevuses	0	0	0	0	6,3 (N=1)	0	9,1 (N=1)	5,9 (N=1)	0	0	15,4 (N=2)	9,1 (N=1)	29,4 (N=5)	16,7 (N=1)	0	46,2 (N=6)	81,8 (N=9)	47,1 (N=8)	66,7 (N=4)	75 (N=12)	38,5 (N=5)	0	17,6 (N=3)	16,7 (N=1)	18,8 (N=3)
Osalemine kooli üritustel	0	0	0	0	0	0	0	4,8 (N=1)	0	0	16,7 (N=3)	11,1 (N=1)	23,8 (N=5)	25 (N=2)	21,7 (N=5)	77,8 (N=14)	88,9 (N=8)	66,7 (N=14)	62,5 (N=5)	73,9 (N=17)	5,6 (N=1)	0	4,8 (N=1)	12,5 (N=1)	4,3 (N=1)
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	13,3 (N=2)	9,1 (N=1)	8,7 (N=2)	12,5 (N=1)	8,7 (N=2)	20 (N=3)	0	8,7 (N=2)	25 (N=2)	13 (N=3)	53,3 (N=8)	45,5 (N=5)	52,2 (N=12)	25 (N=2)	43,5 (N=10)	6,7 (N=1)	45,5 (N=5)	26,1 (N=6)	37,5 (N=3)	34,8 (N=8)	6,7 (N=1)	0	4,3 (N=1)	0	0

Küsimuse *Mille alusel saame Sinu arvates otsustada, kas õpetaja on oma tegevustes / otsuste langetamises vaba?* vastused

- Õpetaja on vaba, kui ta julgeb otsuseid vastu võtta, neid vajadusel põhjendada ja nende eest vastutada.
- See avaldub eelkõige rahulolus oma tööga ning motiveerituses.
- Raskesti hinnatav, kuid kui õpetaja teeb oma tööd rõõmuga, ei karda oma plaane muuta ja põhjendatult omatahtsi käituda, võiks arvata, et ta tunneb end vabalt.
- Ilmselt seose õpetaja enda huvitatusega töös osalemises. Kui on olemas oma soov, tahe, initsiatiiv vmt, siis on õpetaja ka oma otsustes vabam. Päris vaba siiski olla ei saa. See võimalus anti ära töökohta valides. Samas kehtib see kõigi töökohtade puhul kui ka tavaelus. Lõplikult vaba ei olda milleski. Alati järgitakse teatud etteantud seadusi või sätteid.
- Kui ta on isikuna vaba, siis on ta ka õpetajana vaba. õpetaja ei tohi olla orjaliku mentaliteediga.
- Kui õpetaja seda ise ütleb; praeguse haridusseadistiku juures ei ole vabadust eriti palju jäänud.
- Selle järgi, kas kasutatakse neid võimalusi, mis on välja pakutud oma töö planeerimisel.
- Oleneb kui tugev isiksus ma olen, vastavalt sellele on ka õpetajate otsused. Juhtkonnal on ka suur osa õpetajate otsustel, mida nõrgem isiksus, seda rohkem juhtkond tema otsuseid mõjutab.
- Kui teda usaldatakse ja lubatakse otsustada, kuidas ja millal ta korraldab näiteks oma klassivälist tegevust ja oma ainega seotud tööd.
- Kas ta julgeb öelda ja olla.
- Õpetaja ei ole oma tegevustes ja otsuste langetamises vaba, kuid ta saab teha valikuid. Siin ei saagi ühest vastust anda.
- Tal on olemas kodu, õpilase ja kooli toetus.
- See sõltub kooli juhtkonnast.
- Eeldades, et oleme professionaalid.
- Kui arvestab õpilasega oma tegevuses ja ei oota iga liigutuse eest kiitust, tegutseb ise motiveeritult.
- Kui talle ei ole etteheiteid tema tööle ja ta ise on oma tööga (töö tegemisega) rahul.
- Siis kui juhtkond ei nuhi õpetajate järgi.

- Kui töökava ei peaks kuupäeva täpsusega paika panema.
- Kui õpetaja on julge, väljendab oma seisukohti, ei poe midagi põhjendades õppekava või juhtkonna nõuete varju.
- Kui õpetajad julgevad oma seisukohti avaldada ja neid võetakse võrdväärsete partneritena.
- Kui õpetaja tunneb täit vastutust oma töö ees, ei pea aru andma ja tunneb rõõmu oma tegevusest.

Küsimuse *Milline on Sinu arvates õpetajate vabaduse aste alljärgnevate tegevuste osas?* vastuste jaotus staažigrupiti

Vastusevariant	pigem võimalus või võimalus					nii kohustus kui võimalus					pigem kohustus või kohustus				
	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25	0-4	5-10	11-19	20-25	üle 25
Töö planeerimine	19,1 (N=4)	6,3 (N=1)	14,3 (N=4)	0	6,8 (N=2)	52,4 (N=11)	56,3 (N=9)	57,1 (N=16)	92,3 (N=12)	62,1 (N=18)	28,6 (N=6)	37,6 (N=6)	28,6 (N=8)	7,7 (N=1)	31 (N=9)
Tundideks materjalide ettevalmistamine	19,1 (N=4)	50 (N=8)	25,9 (N=7)	7,7 (N=1)	22,2 (N=6)	52,4 (N=11)	37,5 (N=6)	51,9 (N=14)	84,6 (N=11)	48,1 (N=13)	28,5 (N=6)	12,6 (N=2)	22,2 (N=6)	7,7 (N=1)	29,6 (N=8)
Meetodi valimine	38,1 (N=8)	75,1 (N=12)	62,9 (N=17)	46,2 (N=6)	44,8 (N=13)	47,6 (N=10)	18,8 (N=3)	29,6 (N=8)	38,5 (N=5)	48,3 (N=14)	14,3 (N=3)	6,3 (N=1)	7,4 (N=2)	15,4 (N=2)	6,9 (N=2)
Ainetunni läbiviimine	19,1 (N=4)	50 (N=8)	20 (N=5)	0	23 (N=6)	38,1 (N=8)	18,8 (N=3)	36 (N=9)	36,4 (N=4)	42,3 (N=11)	42,8 (N=9)	31,3 (N=5)	44 (N=11)	63,6 (N=7)	34,6 (N=9)
Kontrolltööde jms parandamine	0	13,4 (N=2)	3,8 (N=1)	0	3,4 (N=1)	20 (N=4)	26,7 (N=4)	26,9 (N=7)	23,1 (N=3)	20,7 (N=6)	80 (N=16)	60 (N=9)	69,2 (N=18)	77 (N=10)	75,9 (N=22)
Suuliste vastuste hindamine	40 (N=8)	66,6 (N=10)	40 (N=10)	15,4 (N=2)	28,6 (N=8)	20 (N=4)	20 (N=3)	32 (N=8)	61,5 (N=8)	46,4 (N=13)	40 (N=8)	13,3 (N=2)	28 (N=7)	23,1 (N=3)	25 (N=7)
Õpilasele tema arengu kohta sõnalise tagasiside andmine	42,9 (N=9)	73,4 (N=11)	48,1 (N=13)	38,5 (N=5)	17,9 (N=5)	38,1 (N=8)	26,7 (N=4)	25,9 (N=7)	38,5 (N=5)	67,9 (N=19)	19,1 (N=4)	0	25,9 (N=7)	23,1 (N=3)	14,2 (N=4)
Klassiga ürituste läbiviimine	40 (N=6)	73,3 (N=11)	43,4 (N=10)	18,2 (N=2)	25 (N=6)	40 (N=6)	6,7 (N=1)	43,5 (N=10)	45,5 (N=5)	33,3 (N=8)	20 (N=3)	20 (N=3)	13 (N=3)	36,4 (N=4)	41,7 (N=10)
Klassijuhatajatunni läbiviimine	8,3 (N=1)	50 (N=6)	15,8 (N=3)	42,9 (N=3)	26,1 (N=6)	41,7 (N=5)	16,7 (N=2)	52,6 (N=10)	57,1 (N=4)	34,8 (N=8)	40 (N=6)	33,4 (N=4)	31,6 (N=6)	0	39,1 (N=9)
Kodude külastamine	57,2 (N=4)	66,7 (N=2)	57,1 (N=4)	100 (N=1)	66,7 (N=8)	28,6 (N=2)	33,3 (N=1)	14,3 (N=1)	0	8,3 (N=1)	14,3 (N=1)	0	28,6 (N=2)	0	25 (N=3)
Õpilastega suhtlemine	61,9 (N=13)	60 (N=9)	59,2 (N=16)	38,5 (N=5)	46,5 (N=13)	19 (N=4)	40 (N=6)	33,3 (N=9)	53,8 (N=7)	46,4 (N=13)	19 (N=4)	0	7,4 (N=2)	7,7 (N=1)	7,1 (N=2)
Dokumentatsiooni täitmine	0	0	0	0	0	9,5 (N=2)	12,5 (N=2)	3,6 (N=1)	0	3,4 (N=1)	90,5 (N=19)	87,6 (N=14)	96,4 (N=27)	100 (N=12)	96,6 (N=28)
Lapsevanematega suhtlemine	45 (N=9)	42,8 (N=6)	26,7 (N=7)	9,1 (N=1)	14,3 (N=4)	35 (N=7)	42,9 (N=6)	65,4 (N=17)	90,9 (N=10)	57,1 (N=16)	20 (N=4)	14,3 (N=2)	7,7 (N=2)	0	28,6 (N=8)
Teiste õpetajatega suhtlemine	81 (N=17)	93,8 (N=15)	77,8 (N=21)	58,4 (N=7)	71,5 (N=20)	14,3 (N=3)	6,3 (N=1)	18,5 (N=5)	41,7 (N=5)	14,3 (N=4)	4,8 (N=1)	0	3,7 (N=1)	0	14,3 (N=4)
Juhtkonnaga suhtlemine	38,1 (N=8)	56,3 (N=9)	46,2 (N=12)	38,5 (N=5)	42,9 (N=12)	28,6 (N=6)	31,3 (N=5)	46,2 (N=12)	46,2 (N=6)	28,6 (N=8)	33,3 (N=7)	12,5 (N=2)	7,6 (N=2)	15,4 (N=2)	28,6 (N=8)

Üldsuse ja kogukonnaga suhtlemine	71,4 (N=10)	100 (N=13)	69,5 (N=16)	50 (N=5)	81,8 (N=18)	28,6 (N=4)	0	26,1 (N=6)	50 (N=5)	13,6 (N=3)	0	0	4,3 (N=1)	0	4,5 (N=1)
Õpilase arenguestluse läbiviimine	26,7 (N=4)	23,1 (N=3)	16,7 (N=4)	10 (N=1)	3,8 (N=1)	40 (N=6)	46,2 (N=6)	62,5 (N=15)	30 (N=3)	26,9 (N=7)	33,3 (N=5)	30,8 (N=4)	20,8 (N=5)	60 (N=6)	69,2 (N=18)
Õpetaja arenguestlus	30,8 (N=4)	30 (N=3)	30,4 (N=7)	16,7 (N=1)	38,1 (N=8)	46,2 (N=6)	20 (N=2)	43,5 (N=10)	0	9,5 (N=2)	23,1 (N=3)	50 (N=5)	26 (N=6)	83,4 (N=5)	52,3 (N=11)
Enesetäiendamine	57,2 (N=12)	75 (N=12)	51,8 (N=14)	30,8 (N=4)	44,8 (N=13)	28,6 (N=6)	25 (N=4)	37 (N=10)	46,2 (N=6)	41,4 (N=12)	14,3 (N=3)	0	11,1 (N=3)	23,1 (N=3)	13,8 (N=4)
Märkuste tegemine	42,1 (N=8)	54,6 (N=6)	40 (N=8)	28,6 (N=2)	27,8 (N=5)	36,8 (N=7)	36,4 (N=4)	50 (N=10)	42,9 (N=3)	38,9 (N=7)	21,1 (N=4)	9,1 (N=1)	10 (N=2)	28,6 (N=2)	33,3 (N=6)
Projektide kirjutamine ja projektides osalemine	82,3 (N=14)	83,4 (N=10)	82,6 (N=19)	66,7 (N=8)	77,3 (N=17)	11,8 (N=2)	16,7 (N=2)	13 (N=3)	25 (N=3)	4,5 (N=1)	5,9 (N=1)	0	4,3 (N=1)	8,3 (N=1)	18,1 (N=4)
Õppenõukogus osalemine	4,8 (N=1)	0	0	8,3 (N=1)	0	9,5 (N=2)	25 (N=4)	25 (N=7)	8,3 (N=1)	20,7 (N=6)	85,7 (N=18)	75,1 (N=12)	75 (N=21)	83,4 (N=10)	79,3 (N=23)
Aineseksioonis osalemine	30 (N=6)	20 (N=3)	25,9 (N=7)	23,1 (N=3)	10,7 (N=3)	15 (N=3)	20 (N=3)	29,6 (N=8)	23,1 (N=3)	42,9 (N=12)	55 (N=11)	60 (N=9)	44,4 (N=12)	53,9 (N=7)	46,4 (N=13)
Õppekava arendamises osalemine	55,6 (N=10)	37,6 (N=6)	39,1 (N=9)	46,2 (N=6)	48 (N=12)	33,3 (N=6)	37,5 (N=6)	52,2 (N=12)	15,4 (N=2)	24 (N=6)	11,2 (N=2)	25,1 (N=4)	8,6 (N=2)	38,5 (N=5)	28 (N=7)
Kooli arenguga seotud tegevuses osalemine	55 (N=11)	25,1 (N=4)	45,9 (N=11)	46,2 (N=6)	60,7 (N=17)	30 (N=6)	56,3 (N=9)	50 (N=12)	30,8 (N=4)	21,4 (N=6)	15 (N=3)	18,8 (N=3)	4,2 (N=1)	23,1 (N=3)	17,8 (N=5)
Kooli üritustel osalemine	66,7 (N=14)	43,8 (N=7)	40,7 (N=11)	46,2 (N=6)	46,5 (N=13)	23,8 (N=5)	43,8 (N=7)	44,4 (N=12)	38,5 (N=5)	21,4 (N=6)	9,6 (N=2)	12,6 (N=2)	14,8 (N=4)	15,4 (N=2)	32,2 (N=9)
Õpilaste ootuste, oskuste jms väljaselgitamine	42,8 (N=9)	80 (N=12)	44,4 (N=12)	30,8 (N=4)	34,5 (N=10)	42,9 (N=9)	20 (N=3)	37 (N=10)	46,2 (N=6)	37,9 (N=11)	14,3 (N=3)	0	18,5 (N=5)	23,1 (N=3)	27,5 (N=8)

Küsimuse *Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?* statistilise andmetöötuse andmed

Koolitusvaldkond	Vastajate arv	Aritmeetiline keskmine	Standardhälve
15.1. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine	103	3,43	1,193
15.2. Õpetaja õigused ja kohustused	104	3,76	1,047
15.3. Meeskonnatöö	103	3,63	1,111
15.4. Õpioskuste kujundamine	102	3,97	,906
15.5. Õpikeskkonna kujundamine	102	3,74	,943
15.6. Arengupsühholoogia	103	3,68	1,122
15.7. Ainealane didaktika ja metoodika	103	3,82	,968
15.8. Kasvatusteooria	104	3,67	1,074
15.9. Õppekava arendamine	101	3,24	1,041
15.10. Õppeainetevaheline integratsioon	102	3,77	,889
15.11. Õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas	103	3,35	1,026
15.12. Suhtlus- ja eneseväljendusoskus	100	3,62	1,187
15.13. Erivajadustega õpilaste märkaine	102	4,08	,767
15.14. Võõrkeeled	102	3,93	1,046

Küsimuse *Millise sisuga täiendõpet Sa vajaksid?* statistilise andmetöötuse andmed ainegrupiti

KOOLITUS		Info- ja kommuni- katsioonitehnoloogia kasutamine	Õpetaja õigused ja kohustused	Meeskonnatöö	Õpioskuste kujundamine	Õpikeskkonna kujundamine	Arengupühholoogia	Ainealane didaktika ja metoodika	Kasvatuspädagogika	Õppekava arendamine	Õppeainetevaheline integratsioon	Õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas	Suhtlus- ja eneseväljendusoskus	Erivajadustega õpilaste märkamine	Võõrkeeled
ÕPETATAV AINE															
Ajalugu, ühiskonnaõpetus	Aritmeetiline keskmine	3,83	3,50	4,00	3,67	3,83	4,00	3,67	3,67	4,17	4,00	3,00	4,17	4,83	4,83
	Vastajate arv	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	Standardhälve	,753	1,378	2,000	,816	,408	1,095	1,366	1,366	1,602	,000	1,095	2,714	1,169	1,329
Bioloogia, geograafia, loodusõpetus	Aritmeetiline keskmine	3,67	3,50	4,00	4,17	3,67	2,83	3,50	2,83	3,33	3,67	3,17	3,00	3,33	4,17
	Vastajate arv	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	Standardhälve	1,506	,548	,000	1,329	1,033	1,169	,837	1,169	,516	,816	1,472	,894	1,033	,408
Eesti keel ja kirjandus	Aritmeetiline keskmine	3,33	3,56	3,78	4,33	3,67	4,11	4,33	3,78	3,00	3,44	3,11	3,89	4,22	4,00
	Vastajate arv	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	Standardhälve	,866	1,014	,833	,500	,866	,782	,500	,833	1,118	1,014	1,269	,928	,441	1,118
Füüsika, keemia	Aritmeetiline keskmine	4,33	4,17	3,50	4,20	4,17	3,83	4,00	3,50	3,67	4,00	3,50	4,00	3,80	3,50
	Vastajate arv	6	6	6	5	6	6	6	6	6	5	6	6	5	6
	Standardhälve	1,966	,753	,837	,837	,753	,983	,000	,837	,816	,000	3,59	1,897	1,095	,837
Kehaline kasvatus, kunst, muusika, tööõpetus	Aritmeetiline keskmine	3,50	3,73	3,73	4,00	3,95	3,91	4,09	3,95	3,45	4,14	3,59	4,14	4,09	4,14
	Vastajate arv	22	22	22	22	21	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	Standardhälve	1,504	1,352	1,486	1,272	1,431	1,192	1,269	1,174	1,405	,990	1,221	1,167	,610	1,246
Klassi-, algklaasiõpetaja	Aritmeetiline keskmine	3,68	4,00	3,89	4,16	4,05	3,89	4,05	3,95	3,78	4,00	3,89	3,79	4,42	4,11
	Vastajate arv	19	19	19	19	19	19	19	19	18	19	19	19	19	19
	Standardhälve	1,003	,816	1,049	,688	,848	1,410	,911	1,129	1,166	1,247	1,150	1,548	,838	1,197
Matemaatika	Aritmeetiline keskmine	3,12	3,82	3,82	4,12	3,76	3,53	3,59	3,65	2,82	3,65	3,24	3,71	3,82	4,24
	Vastajate arv	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
	Standardhälve	1,269	1,015	,883	,928	,752	,943	1,121	,996	1,074	,996	1,033	,985	1,131	,664
Võõrkeeled	Aritmeetiline keskmine	3,06	3,69	3,13	3,69	3,31	3,50	3,44	3,56	3,13	3,69	3,25	3,44	4,31	3,25
	Vastajate arv	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
	Standardhälve	1,237	1,401	1,450	1,250	1,302	1,549	1,153	1,365	1,204	1,014	1,065	1,413	,602	1,438
Muu	Aritmeetiline keskmine	4,25	4,25	3,50	4,00	3,75	4,00	4,50	3,50	3,00	3,50	3,25	3,50	4,00	4,50
	Vastajate arv	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	Standardhälve	,957	,500	,577	,000	,500	,816	,577	,577	,816	1,000	,957	,577	,000	,577